

داقبال

بالجبریل

پندرہواں

قاضی عبدالخلیم اثر

د علامہ اقبال (رح)

بالجبریل

پہنتو ترجمہ

قاضی عبدالحمید اثر

پہنتو نگلو

مولانا عبدالقادر

اقبال اکادمی - کراچی

پوساٹ پہنتو اکیڈمی پشاور

سلسلہ مطبوعات اقبال اکیڈمی کراچی پاکستان

ورمبے محل _____ نومبر ۱۹۶۷ء

تعداد _____ ۱۰۰۰ (یوزر)

قیمت _____ ۱۰ (لس روپئی)

پہ اہتمام د خیال بخاری

پہ شاہین پریس پبلسر کنیے چاپ شو

پیشہ نند گلو

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نحمدہ، و نصلی علی رسولہ الکریم۔ اما بعد

د علامہ اقبال د کلام د پښتو ترجمو په سلسله کښے د
بال جبریل ترجمہ د پښتو اکیڈمی شپږم کوشش دے۔ د دے نه
اکاهو اکیڈمی د زبور عجم، بانگ درا، پیام مشرق، ارمغان
حجاز او د جاوید نامے ترجمے شائع کړے دی۔ بال جبریل په
اردو ژبه کښے دے او کال ۱۹۳۵ء د جنوری په میاشت
کښے د علامہ اقبال د وفات نه درے کاله اکاهو چاپ شوی
وو۔ وائی چه د علامہ اقبال په کتابونو کښے دا د ټولونو نه
زیات مقبول او خوښ شوی تصنیف دے۔ چه تر ننه ئے
خواوشا آوه دیرش زره نسخے خورے شوی دی۔ په اردو
ژبه کښے اقبال ټلور کتابونه لیکلی پریښی دی۔ بانگ درا،
بال جبریل، ضرب کلیم او د ارمغان حجاز اردو حصه۔
د بال جبریل او ضرب کلیم مقابلہ یا مقائیسہ خو بے ضرورتہ
ښکاری خو صرف دومره وینا به بے حایه نه وی چه په دے
دواړو کتابونو کښے یو عجیبه تعلق دے۔ په ضرب کلیم

کئی فلسفہ زیاتہ دہ او شاعری کمہ - او پہ بال جبریل کئیے
 د دے عکس دے - شاعری پکئیے ڀیره زیاتہ دہ او فلسفہ
 پکئیے مقابلتاً کمہ دہ - مبصرین وائی چہ د بال جبریل او
 ضرب کلیم دوارو یو حائے مطالعہ کئیے د روحانی تسکین او
 د باطلے عقیدے او غلطو افکارو رنگول ڀیر واضحہ شکاری -
 پہ بال جبریل کئیے ڀیر لور سپیخلی مضامین دی چہ مدعا ئے
 د روحانی حقیقت را برحیرہ کول دی - او لکھ چہ پاس اشارہ
 اوشوہ پہ ضرب کلیم کئیے د فاسدو عقیدو او باطلو افکارو پہ
 سر یو زبردست گذار مدعا دہ - د علامہ اقبال پہ کلام کئیے
 د فارسی حصہ د اردو پہ مقابلہ کئیے لبرہ زیاتہ دہ - ولے د
 دہ د کلام عمومی اثر چہ کوم پہ اردو دانہ ڀلہ شوے دے
 هغه ڀیر زیات ژور او عام دے - پہ اردو کئیے د علامہ
 رومیے کتاب بانگ درا وو - او د اردو دویم تصنیف بال
 جبریل وو - دا د بانگ درا نہ یوولس کالہ روستو شائع شوے
 دے - پہ دے منخومانہ کئیے علامہ پہ فارسی کئیے خپل
 مشهور کتابونہ لکھ اسرار خودی - رموز بیخودی - پیام مشرق
 زبور عجم - جاوید نامہ او مثنوی مسافر لیکلی وو - دا یوولس
 کالہ د علامہ پہ ژوند کئیے خالص فارسی کلونہ کنٹرل پکار دی -

پہ اردو پوهیدونکو کئیے اکثر خلق بہ پہ فارسی نہ
 پوهیدہ - حُکھ نو د علامہ اقبال د تعلیحاتو اثر داسے عام
 نہ شو لکھ چہ د بال جبریل د اشاعت نہ روستو د دہ اشعار
 د هر لور او معمولی تعلیم یافتہ اردو دان پہ خولہ راغلہ - او
 د علامہ پہ فارسی کلام کئیے چہ کوم بنیادی تصورات او

تعلیمات اُحائے کبریٰ شوی و و هغه د ملک د هرے حصے معمولی تعلیم یافتہ مسلمان خپل کړل - د علامه اصطلاحات کوم چه په فارسی کتابونو کښی ذکر و و مثلاً عشق - فقر - علم - حیات - مؤمن وغیره وغیره او د خودی فلسفه هم په بال جبریل کښی عامه او واضحه شوه - او پوهه ئی هم حکمه اسانه شوه چه ژبه ئی اردو او د بیان انداز ئی شاعرانه شو - د خالصه فارسی لیکلو دے یوولس کاله زمانه کښی علامه ډیر شه تاثرات او افکار خپل کړی و و - د بهرنئ دنیا سفرونه ئی هم کړی و و - افغانستان ، سپین ، انگلستان او اټلی ته هم تلے و و - او په کال ۱۹۳۱ء کښی د لندن غونډه میزی کانفرنس په جلسو کښی هم شامل شوی و و - نو حکمه د علامه اقبال د دے دور په اردو نظمونو کښی د حکیم سنائی او مسجد قرطبه د نظمونو په شان کلام راپیدا شو - او د دے دور اردو طرز ادا کښی د زړی او نوے شاعرئی یو ډیر ښکلے متزاج هم راغی - غزل او تصوف ، سیاست او فلسفه د دے دور تربیت او ریاضت نه راپیدا شو - په اردو ادب کښی د علامه اقبال د غزل کیفیت هم ډیر خوند پیدا کړو - حکمه د بال جبریل اسلوب بیان د لوستونکو زړونه اُحان ته راکښل -

زما خپل خیال دا دے چه د فارسی کلام په دے یوولس کلیزی دور کښی د علامه اقبال خطاب په یو داسے ژبه کښی و و چه د هغی مخاطب د دنیا د لرے ملکونو مسلمانان او فارسی دانان و و - علامه اقبال به فطرتاً د داسے سامعینو یا لوستونکو خیال په ذهن کښی ضرور لرے او خپله

فلسفہ حیات او خپل صوفیانه نظریات او سیاسی تلقینات وغیرہ به ئے په یو لوړ عالمانه او فلسفیانه انداز پیش کول - ولے چه شه وخت ده د ملت اسلامیة هند په عمومی ژبه د خپل ملت سره خطاب را واخست نو په ثنائے د عالمانه او فلسفیانه طرز اظهار د ده په کلام کسبے د خپل نزدی ورونیو عزیزانو مینے او مسائلو یو جذباتی کیفیت پیدا کړو - دغه وجه ده چه په بال جبریل کسبے شاعری زیاته ده - د شاعرئی غت زور خو په جذباتی اړخ وی - او حکم د بال جبریل هر شعر د لوستونکی زړه غوڅ غوڅ کړی - زه پخپله په فارسی هم لیر لیر پوهیږم او په اردو هم خواوشا هغه هومره، ثومره چه په فارسی پوهیږم ، خو د بال جبریل اردو اشعارو کسبے راته د علامه د شاعرئی جذبه لیر نازکه او زړه غوڅونکی ښکاری - اوچه غور مے پر او کړو نو په خپل ناقص خیال کسبے مے د دے غت سبب د خپل ملک او ملت مینه ، ژبه او د هغه رد عمل په علامه باندے بیا موند - بیشکه چه په حیث د یو فلسفی عالم او قادر الکلام فارسی دان د علامه د فلسفیانه انداز اظهار د پاره خو فارسی لیر موزونه او عالمگیره آله وم - او هر شه چه ئے په دغه ژبه کسبے لیکلی او وړاندے کړی دی، لیر پر معنی او خوندناک او اثرناک دی - ولے چه شه وخت دے د خپل خواوشا اولس او د هغوئی حالاتو او مشکلاتر ته متوجه شوے دے او آله اظهار ئے هغه ژبه او گرزیده کومه چه د ده د قوم د اکثریت په فهم کسبے راتلے شوه نو د آفاقیت جذبات ئے په دغه کسبے داسے را اونغبتل چه د بال جبریل اشعار ترینه ساز شو - کیدے شی چه دا بیلتون

زما د خپل ذهني استدلال نتيجه وي او د نورو لوستونكو دپاره پكښه ډير زور نه وي - ولي يو فكر وو چه زما ذهن كښه راغله وو - او ما په صافو الفاظو كښه لوستونكو ته وړاندې كړو - دې سره معاً دا خيال هم زما ذهن كښه راغې چه كه چرې علامه د فارسي او اردو سره سره د خپلې مورنئې ژبې دا آله هم استعمال كړې وې نو بيشكه چه عموميت به ئې كم شوې وو ليكن شاعري او جذباتي كيفيت شايد چه د بال جبريل نه هم زيات تيز او مؤثر وې - د مورنئې ژبې زور او قوت نه انكار كول كران دي - او كه شو ك دا اوهم وائې چه د فارسي يا اردو په مقابله كښه به بله ژبه پنجابي وي او كه كجراتي - پښتو وي او كه مندهي - د دغه فلسفې متحمله شوې نه وې - نو زه به په ډير ادب دا عرض او كړم چه اردو هم په يو زمانه كښه علامه پخپله د دې قابله نه كڼرله چه د دې فلسفه او تصورات پكښه حائې شي - ولي چه څه وخت دې ورته متوجه شو نو نتيجه ئې بال جبريل او ضرب كلیم وغيره غوندې تصانیف شو -

په بال جبريل كښه علامه اقبال د خپل حان او قومي مسائلو په باره كښه صاف كوئې كړې ده - خپل قوم سره ئې خطاب وو نو د حان او خپل قام په باره كښه ئې چه څه وئيل په هغه كښه د بل چا د خورده كيرئ هېڅ قسم ويره يا خطر نه وه - او دغه راته د دې صاف كوئې د پاره قوي

دلیل ښکاري - په سرمایه دارۍ چه علامه کومه راڼی زنی
کړی ده هغه ډیره بلیغه او مؤثره ده - دا یو شعر د دغه
عنوان د اظهار دپاره کافی دے :

دهقان چه ڼے محروم وی په روزۍ، دکوم پتی

هر وړی د غنم د دغه زمکے اوسیزۍ

اقبال په بال جبریل کښے د الله تعالی سره شاعرانه شوخی هم
کړی دی - ولے په داسے انداز کښے چه سره د دغه شوخیو
د دة په کلام کښے د عشق حقیقی اثر زیات ښکاري - او سره
د دے چه که د مجاز په جامه کښے دغه مفهوم ادا کړی
شی او جامه ڼے د شعر نة وی نثر شی نو په لوستونکی به ښه
اثر او نة کړی - زه د بال جبریل د شاعرانه کمالاتو ذکر
نہ شم کولے - خو دومره وئیلے شمه چه د بال جبریل په
اشعارو کښے د متقدمینو رنگ، لکه حافظ، جامی، سعدی،
خسرو، عرفی، نظیری، غالب او بیدل په دومره خونديناک
شکل کښے موجود دے چه که څوک د متقدمینو د کلام او
روش نه خبر نة هم وی، هغه باندے د بال جبریل د اشعارو
اثر ډیر عمیق وی - د ژوند حقیقت او معارف او رمزو ایماء
یعنی په اشارو کنایو کښے بلند مطالب پیش کول هم د
بال جبریل د شاعرانه اوصاف آئینه ده - د بال جبریل په
غزلونو کښے چه کوم سوز او اثر پروت دے هغه په حقیقت
کښے د شاعرۍ روح دے - اقبال له الله تعالی په دے انداز
کښے د اظهار احساس وافرہ ملکه ورکړی وه - د اقبال

جذبات لکھ دے یو صادق عاشق دی او دہ دغہ جذبات یا
واردات پہ خپل کلام کسبے خپل قوم ته د خطاب پہ موقعه
ظاهر کړی دی - د اقبال محبوب قوم وو ، فرد نه وو -

د بال جبریل بیشتر کلام ساده او سلیس دے - نه ئے
سغلی پیچیده ده او نه ئے الفاظ درانه او نامانوسه دی - حکه
نو د بال جبریل اثر دوسره ژور او بلیغ دے - په دے حقله
به نور زه شه اولیکم - زمونږه دعاده چه پښتانه لوستونکی
بال جبریل د پښتو ژبے د اشعارو په جامه کسبے خپل کړی
خدائے د او کړی چه د علامه دا شعر چه د بال جبریل په
سر کسبے لیکلے دے :

غوخ به شی په پانږه د کل بانده ، د الماس حیکر
نه کړی په نادان خبرے نرمے او پسته اثر
د دے اطلاق چه په پښتو لوستونکو او نه شی - او د علامه
دا نرم او نازک کلام د پښتون زړه ، چه داسے کلک سخت
او مضبوط دے لکه الماس ، د دہ د خوږو اشعارو په اثر
پاره پاره شی - او پښتانه لوستونکی ، د علامه د تعلیماتو اثر
واخلي او حان او پیژنی - حکه چه شوک حان او پیژنی هغه
جهان او پیژنی - پښتو کسبے د جهان بانثی او حان پیژندلو
اوصاف موجود دی او که اسلامی تعلیمات او اخلاق پکښے
سم پیدا شی نو د منحنے او سویلی نور ختیزے ایشیاء د دے
بدلیدونکی ژوند بانده به د دوئی عمیق اثر پریوخی - او دا
شه ناشونی خبره نه ده - د قومونو ترقی او تنزل او مدوجزر
تل روان دے - د پښتون خپل وار لا نه دے راغلی -

تازہ دم او صحیح ذہن او دماغ لری - نو کہ د موجودہ دور د علوم و فنون او مائنس تربیت بیاموسی نو خپل فطری قوی لے داسے محفوظ دی چه د هغه په برکت دے د تول بنی نوع انسان د رهنمائی او مشرئے اهلیت لری - چه اولسی او اخلاقی نظام لے پښتنی وی او عقیده او ایمان لے اسلامی، نو پښتون به په حیث د قام د موجوده دنیا د قامونو د ژوند لوړے ژورے داسے هوارے کړی چه د انسانی معاشرے آخړه خاتمه به ډیره بهتره شی - اے الله تعالی ته زما دا دعا واورے او قبوله لے کړے - آمین -

د بال جبریل د پښتو ترجمے قصه د اکیلهیمی د باقی ترجمه شوو کتابونو نه لږه غوندے بیله ده - او هغه داسے چه په دے ترجمه کښے کنړو ادیبانو، شاعرانو او فاضلانو همکاري او ملگرتیا کړے ده - او تپون لے په دوئی کښے د یوکس سره کول به تر ډیره حده د بل په حصه بلوسه کول وی - زه په دے ویلو کښے هم هیخ قسم تأمل نه کوم چه د بال جبریل دا ترجمه د هغه معیار ده که نه ده، کومه چه مونږه د نورو ترجمو په سلسله کښے مدنظر ساتلے وه - او مونږه د یو خاص معیار په قایم ساتلو کښے تر ډیره حده کامیاب پاتے شوی یو - د دے میدان سواره قاضی عبدالحلیم اثر، محمد نواز خان طائر، مشتاق احمد مشتاق او مراد شنواری وو - دا روستی درے فاضلان د اکیلهیمی سره تعلق لرونکی وو - او فاضل عبدالحلیم اثر پکښے د بهر نه وو -

د پښتو بال جبریل معیار معین کول کړان کار دے - خو خیر
دغه کار خدائے په خیر تر سره کړو - زه د دے شعراؤ او
فاضلانو پیره د زره د اخلاصه مننه کوم -

د پېښور د شاهین پریس هم زه شکر کذار یم چه دوئی
پیر په مینه او اخلاص ، صبر او استقلال مونږه سره سلگرتیا
او همکاری او کړه - د اکیویمی د غړی شاغلی سیف الرحمان
کړان او کنجکاوې هم د هرے ستاینے جو که ده - د چاپ
خانے د کړانو مقابلہ ده پیر په صبر او په لویه سینہ کړے
ده - او که دے نه وے نو د هر چاپ خانے مالک سره به
زمونږه که په دویمه نه وے نو په دریمه ورخ خوبه ضرور
پر پنج پېښیدہ -

(مولانا عبدالقادر)

ډائریکټر د پښتو اکیویمی

د پېښور یونیورسټی

۳ فروری کال ۱۹۶۷ء

12

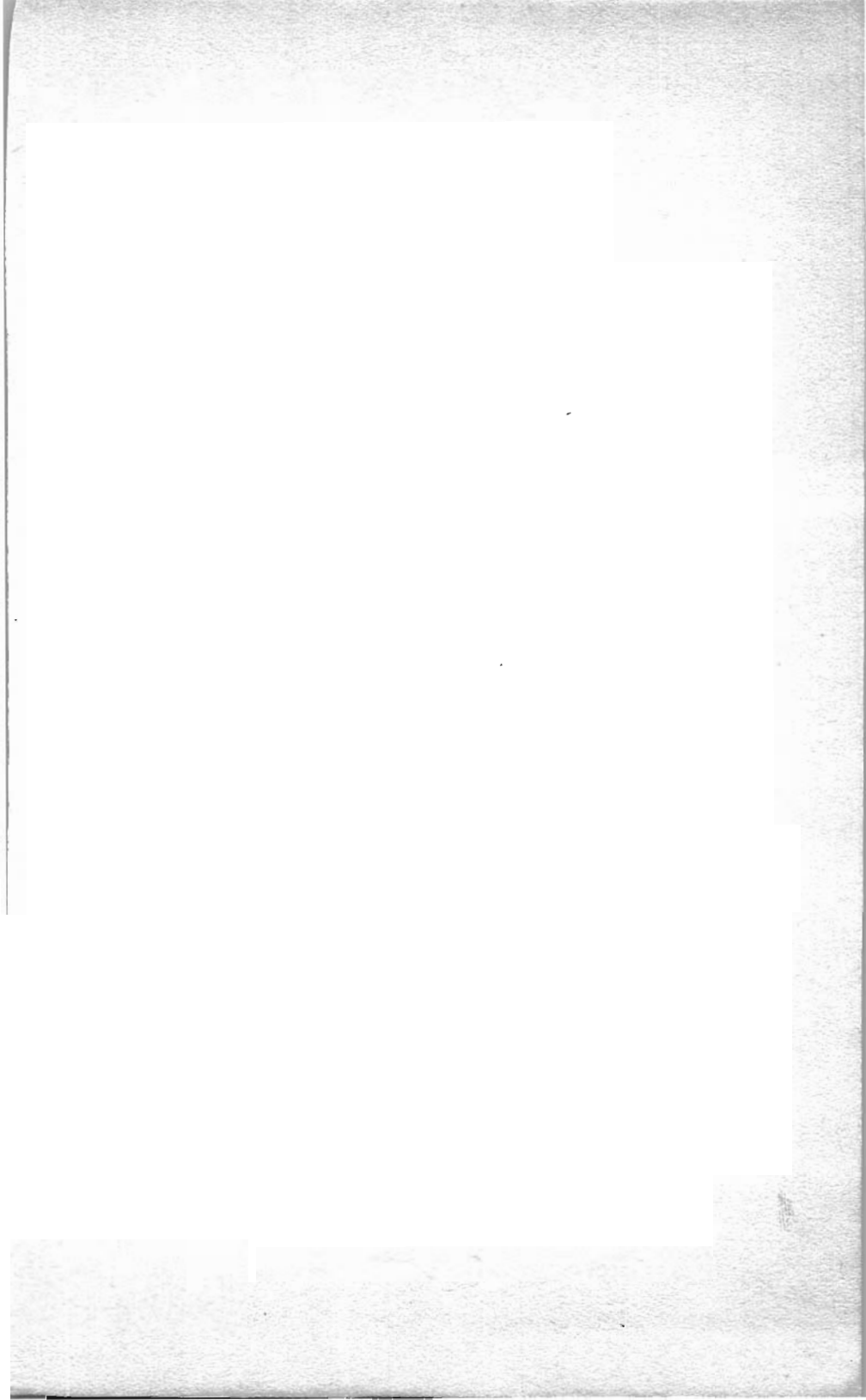
بال جبریل

پاسہ چہ اوترو خورشید وتہ سامان د سفر

چہ راژوندی کرو سوے ساہ ئے د نمائنام د سحر

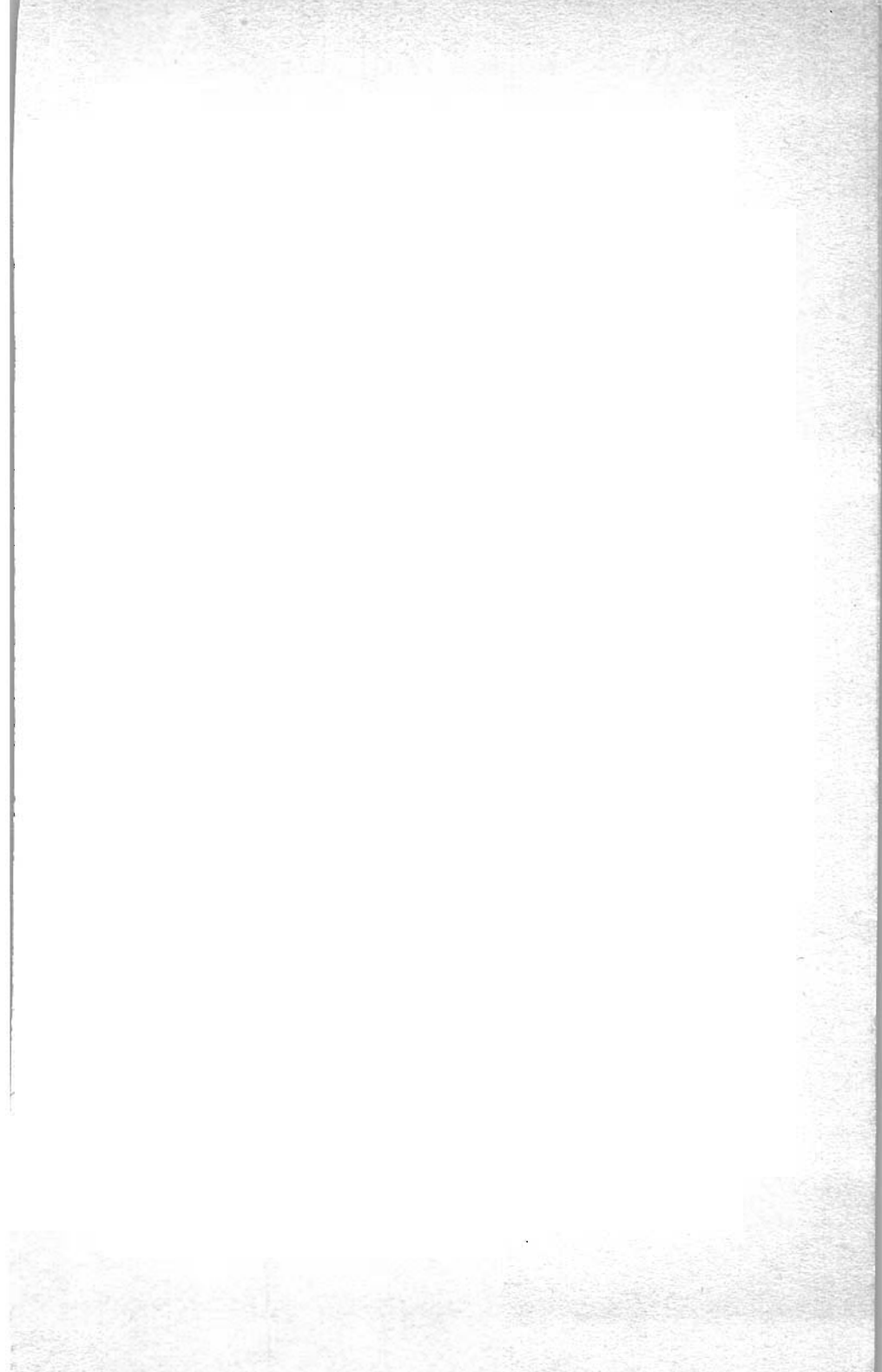
اقبال

غوش بہ شی پہ پانرہ د گل بانڈے، د الماس خیر

نہ کپی پہ نادان خیرے نرمے او پستے اثر

(بہرتری ہری)

(۱)

دازمادشوق نعرے دی، دے تر شور حریم دذات کسبے
 غلبے د الامان دی، بت خانہ ئے د صفات کسبے
 فرشتے حورے بندی دی، پہ دنیا د تخیل سے
 لہ نظر خنے زما دے، خلل ستا تجلیات کسبے
 د حرم او دیر نقشونہ کہ سبب سے د لہون دی
 دے قیامت سے لہ فغانہ پہ کعبہ پہ سومنات کسبے

کله تیز نظر زما خود وجود زہر گئے کپری شیرے

کله پاتے الول شی ، دے زما توہمات کسبے

دا دحہ ناپسندے او کپے زہ ، د ہم آخر بیکارہ کپرم

وسہ نعبتے پہ پردو کسبے ، زہ یو راز ووم کائنات کسبے

پہ بشیبہ کسبے دے شراب نہ دی باقی

ولے وایہ تہ زما نہ ئے ساقی

سمندر نہ تیرے موسی ایلہ پرخہ

دا شومتیا دہ ، دا خو نہ شوہ رزاقی

(۲)

کہ پہ ترس چلییری ستوری، دا آسمان ستا کہ زما دے

د جہان فکر کپرم ولے، دا جہان ستا کہ زما دے

کہ د شوق د ہنگامو نہ، لا مکان د تا خالی دے

دا خطا د چا دہ رہے، لا مکان ستا کہ زما دے

د ازل پہ صہا خرننگ، دہ جرأت د انکار او کہ

ترے نہ زہ لاشہ خبریم دے رازدان ستا کہ زما دے

محمد (ص) ستا جبرئیل ستا او قرآن دا وارہ ستا دی

مگر دغہ شیرین تہکے ترجمان ستا کہ زما دے

پہ خلاد دغہ ستوری دا جہان رویشانہ ستا دے

د آدم پہ پریوتو کنبے زیان تاوان ستا کہ زما دے

(۳)

ول بہ ول زلفے د یارہ پیچ و خم پہ شو شو وار کرہ

عقل و ہوش لہ مانہ یوسہ، اوس سے زرہ نظر ہم بنکار کرہ

وی دے سینہ پہ پردہ کئیے، وی بنائست دہم پردہ کئیے

یا تہ حان خپل را بنکارہ کرہ، یا خوما بنکارہ پہ جار کرہ

تہ دریاب ئے بے پایانہ، زہ ور کوتی شان والہ یم

یا سے کرہ حان تہ تر غارہ، یا خوما ہم بیکنار کرہ

مخرون پرے سے د کوہردے، ستا پہ لاس کہ زہ صدف یم

کہ پہ مثل یم تیکر کے تہ و ما کوہر شہوار کرہ

کہ نعمہ دنو بہار سے پہ نصیب کئیے چرے نہ وی

دا نیمگرے اسویلے سے تنکے چتے د بہار کرہ

د جنت له باغہ ولے د سفر حکم د را کرہ

د دنیا چارے اور دے دی اوس تہ ما تہ انتظار کرہ

د حساب پہ ورح چہ پیش شی د عمل دفتر سے تاتہ

ہم کچہ شہ پرے پخیلہ او ہم ما پرے شرمسار کرہ

مرکز زسوںبرہ زرو نہ کرے د سہر د وفا

دربار د کبریا نہ ئے یا ربہ کرے اشنا

کوم چاتہ چہ ڈوٹی دے اور بشینہ دہ بخیلے

تہ ستیے حیدری ہم کرے هغو وتہ عطا

(۴)

کہ اثر کوی کہ نہ کپری، شہ خو وا سرے ورہ فریاد

یو آزاد غوندے بندہ یم، لہ چا نہ غوارسہ داد

ویہ آسمان او هوا تیزہ او دا موتی غوندے خاورہ
 ۱

دا د سہر کہ کرم دے، پہ دے خوند کسبے د ایجاد

د چمن تیزے سیائی تہ خیمہ تینکھہ دکھل نہ شوہ

واپہ داسے پسرلے وی؟ وی دا رنگ باد د مراد؟

قصوروار یمہ بے شکہ، لہ وطن نہ بے وطنہ

مگر دا ویچار جہان ستا فریبنتو نہ کپرہ آباد!

نن زما خواری کسبئی تہ، دعاکانے کوی سکورہ

ستا د شارو بیدیاگانو، آ جہان دے بے بنیاد!

چہ مدام خطرے غوازی، پہ ہنغے طبع راس نہ وی

داسے باغ چہ پکبشے دہ تہ، ساؤ کبشے پت نہ وی صیاد

دے اوچت مقام د شوق تہ، فریشے رسیدے نہ شی

دغہ کار د ہنغہ چا دے چہ پہ لور ہمت وی یاد

و زلمو تہ زما آہ د سحر ورکے

بیا بچورو د شاہین لہ وزر ورکے

اے خاوندہ! زما دغہ تمنا دہ

و ہر چا تہ زما نور د نظر ورکے

(۵)

شہ بہ عشق دہغہ ژوند وی چہ وی خپلہ مستعار

شہ بہ عشق د فانی کس وی لہ ہغہ چہ وی پائیدار

ہغہ مینہ چہ مشال تے پہ پوکی د اجل سر شی

ہیخ مزہ نہ وی ہغے کینے د زرہ سوی او انتظار

شہ بہ زہ شہ بہ سے تران وی تاؤ کرمی دیو ساعت یم

د شعلو سرہ چہ نبیلی، د بخرو شہ دے کار

اول او بخینہ وماتہ ہغہ ژوند چہ تل تر تل وی

نماشہ د ذوق و شوق کرہ بیا د دے زرہ بے قرار

ازغے ہغہ راتہ را کرہ چہ خرخیری تل تر تلہ

داسے خوہر را کرے یا ربہ! چہ دردیری تل تر تلہ

(۶)

بیا د خورے خاورے نہ مے زرہ چرتہ پیدا نہ شی
 کمرانہ چہ دہ اوس ہغہ راپیبہ راتہ بیا نہ شی
 حورے مے جنت کشفے پہ نوا باندمے مجبور نہ کپری
 سوز نہ د سینے مے بیا محفل کشفے کرسی را نہ شی
 کلہ لاروی وتہ پرے ایشے پراؤ ہم شی یاد
 خریکہ د سینے مے د منزل جوہ سودا نہ شی
 مینے، یو بے غامے لومے دریاب رانخے جو کپلو
 دا خان تہ کتنہ مے ساحل چرتہ زما نہ شی
 ہسے نہ، بے رنگ او بوئی جہان کشفے ہم لہون زما
 ہغہ د قیس مناہے و قاصد تہ د لیلا نہ شی

ویره کوی ستوری د عروج نه د خاکی ادم

دے پریوتی ستوری نه سپورسئی چرتہ بنا نه شی

یو جهان د خزنده و و ربه دغه ستا دنیا ده

له ژرا د صباؤن نه جوړه دا زما دنیا ده

زه محکوم یمه مجبور یم اے خاونده ستا دنیا کښی

او زما به دنیا کښی کښی بادشاهی واره هم ستا ده

(۷)

تیز کردش د ستورو دے، بل شان ده دنیا ساقی
 زره کبیه د ذرے ذرے، حشر په غوغا ساقی
 پنځه د دنیا او دین لوټ د بزرگانو شوه
 کپه دا خونی غمزه، کوم کافر ادا ساقی!
 رنج هم هغه زور دے، هغه نا تینکتیا د زره
 ورکپه آد خوندا اوبه، جوړ به شی پرے دا ساقی!
 زره کبیه د حرم حکه، سوز د ارزو نشته دے
 پت چه په پردو کبیه دی "شته"، تر اوسه ستا ساقی
 بیا د عجم لاله زار بل رومی پیدا نه کړو
 خاوره د تبریز ایران، ده هم هغه لا ساقی!

نہ دے ناامید اقبال، خپل سیزلی کسبت خنرے

دے خاورہ کنبے نو کہ وی، دہ بنیراز بلا ساقی

ور ئے سلطانی اسرار، کپل فقیر د لارے تہ

دہ مے د پرویز دولت، بیعہ د نوا ساقی

کرم دے ستا، چہ پے جوہر نہ یم زہ

مرئیے طغرل او د سنجر نہ یم زہ

جہان بینی کہ دے فطرت زما خو

د یو جمشید د لاس ساغر نہ یم زہ

(۸)

راوړه هم بیا هغه شراب هغه جام اے ساقی
 چه راشی لاس ته مے زما آ مقام اے ساقی
 درے سوه کاله راسے بندے میخانے دی د هند
 اوس مناسب دی چه خپل فیض د شی عام اے ساقی
 لیر غونډے پاتے په مینا کسیرے د غزل وو زما
 شیخ راته وائی چه دا هم دی حرام اے ساقی
 بنر د خپرے شو خالی له شنو زمریانو حُنے
 تش د صوفی او ملا پاتے غلام اے ساقی
 زیگرور تیغ د عشق پوهه نه یم چا پت کړو؟
 لاس کسیرے د علم شو تش پاتے نیام اے ساقی

وی چه رویشانه سینہ سوز د ژبے عین حیات

وی کہ تیاری نو کلام مرگ د دوام اے ساقی

چه توره شپہ مے د سپورسئی حنہ محرومہ نہ کرے

کاسلہ میاشت د ده راکیره پہ جام اے ساقی

هم هغه دے چه دے اصل، د مکان د لا مکان

مکان شه دے په معنوی کسبے، یو انداز دے د بیان

خضر حرنکه اوبنائی او که اوبنائی شه اوبنائی

که ماهی پبسته او کپی، وایه چرتہ دے عمان

(۹)

هغه دنيا د زه او ته، وراڼه ساقي کړه زما
 مټې د لا اله الا هو چه کړل را عطا
 نه مټې، نه شعر، نه ساقي، نه شور د چنگ و رباب
 چپيا د غره، د ولې غاړه، ريډي کل د بيديا
 د بيکدې د کله شان د بې نيازۍ اووينه
 آب حیات چينه چه مومې کوزه ماته کړه بيا
 کوزېږي خپله غنيمت کنډم په دې زمانه
 په خانقاه کېږي دى کدوان د صوفياو صفا
 نوې نيازمنديم پرده ښه ده که زما ځنې شي
 زړه کې نه زيات له واکه وټې دا نظر دې زما

کہ پہ موجونو د دریاب کسبے خپل مقام لری دے

د مرغارے دے اودس، ہم خپله ختہہ صفأ

کل و لاله ئے له فیضانہ لا بنأسته وینمه

رنکین نوا شاعر نظر خپل کسبے جادو لری دا

آواره وی کله کله، کله وی بے خانمان عشق

کله شاه وی د شاهانو، کله وی نوشیروان عشق

کله راشی و میدان ته په جولان زغرہ آغوستے

کله کله ښکاره راشی، ہم بے تیغ او بے سنان عشق

(۱۰)

درد او سوز د تمنا ده عجب پنګه قیمتی

او به نېللمه په حائے د بندګۍ، خداوندی

بندګان آزاد چه ستا دی، نه ئے دا دنیا نه هغه

پابندی دلته د سرک ده، د ژوند هلته پابندی

ده پرده اکسیر پریشان له، په کوڅه د محبت کښه

ولے اور تازه کوی مے چه اور دیری جدائی

چرته غره په بیابان کښه خپل اوقات تیره ول غواړی

دے شاهین لره ذلت چه حان له جاله جوړوی

د نظر دغه فیضان وو، کرامت که د سکتب وو

اسماعیل (ع) وته بهودلے هسه چا وه فرزندۍ؟

زما قبر زیارت گاہ دے، د ہمت لرونکو خلقو

چہ مے خاورو تہ د لارے، راز بنودلے الوندی

د سر سنرے مے محتاجہ د معنی بناست ہیخ نہ دے

چہ نکریخے فطرت خپلہ ریدی کلی لره ریدی

کله کله تنہائی شی د هر غره او د دسن عشق

کله سوز کله سرور وی، کله کله انجمن عشق

کله دے پہ معنی پنگہ د محراب او د منبر شی

کله دے مولیٰ علی (رض) شی، یعنی شی خیبر شکن عشق

(۱۱)

آیا تا ته په یاد نه ده، د زرګۍ مے زمانه
 آد مینے د ادب حُائے، آ د سترګو تازیانه
 دا بټان د نوی عمر چه رغ شوی مدرسو کښے
 نه آذر غوندے تراشلی، نه ئے ناز کافرانه
 یو ګوښه د فراغت هم نشته دے ارته فضا کښے
 دا جهان عجب جهان دے، نه پنجره نه آشیانه
 د انگور رګونه تیری د کرم باران د غواړی
 د مغان شراب خلاص شوی د عیجهم په میخانہ
 همنوا چه شوک زما دی د بهار اثر ګنډی دا
 دوئی خبر نه دی چه شه وی لا نوا عاشقانه

تا زما له خاورو وینو دا جهان دے پیدا کرے

د شہید انعام تہہ شہیز دے؟ تاؤ کرمی جاودانہ

دا خوتہ بندہ پرورے چہ مے شپے ورھے تیریری

نہ ژرا له زمانے کرم، نہ اشنا حنے سانہ

خدایہ اسلافو پہ شیر جذب د اندرون راکرے

شمار پہ تہولگی کبھے تہہ ”ہم لایخزنون“، راکرے

غوتیہ چہ سخرے تہہ د عقل وے پرانستے دی ما

زما مولی اوس رالہ پنکھ د جنون راکرے

(۱۲)

د لاله د زړه پيالہ چہ د شرابو چکہ شولہ

صوفی مات کړلو پرہیز خپل، اشارہ ئے بس غوښتلہ

پہ کوم حائے کښے چہ عشق خپلہ بچاؤ نړہ او غورولہ

و کدا تہ وارثی ئے د پرویز ور او بڅښلہ

دغہ ستوری ټول زاړه دی دا فلک ہم دے سنبلے

غواړم زه د حان د پارہ یوہ حوانہ دنیا بلہ

خبر شو کدی له دے رازہ پہ قیامت کښے بہ شہ حال وی

ما د پارہ خو قیامت دے چہ نظر د اوړی کلہ

د سحر د اسویلی خوند چہ زما حنرے وانہ خلرے

تغافل سرہ نظر کښے التفات کښہ وے شلہ؟

غمژن زړه سره سم نه دے دا موسم د سرو ککونو

”د مارغانو د بڼې هر شو که خونديا که ده بدله،“

دا وینا ده د ناپوهو چه جوړښت له زمانې کپړه

”زمانه که سمون نه کپړی، ورسره ورسره نښله،“

دا نکته زده کپړی ما له یوالحسن (۱)

چه روح نه مری پس له سرکه د بدن

نمر کښی څه رنگ به اُحلا شی باقی پاتے

که له خپلو پلوشو نغاړی لمن!

(۱) ابوالحسن خرقانی چه د حضرت بایزید بسطامی مرید وو (رح)

(۱۳)

ستا هغه بے پروائی ده، زما هغه نصیب خوار

د شپیلے د غبرولو مے کمال نه شو په کار

زه یم چرته ته نه چرته، دا مکان که لا مکان دے

دا دنیا زما که ستا، د عجائبو دے اظهار

په دے کشمکش کنیے تولے شپے دژوندے شولے تیرے

وی مے سوز د رومی کله، د رازی مے اضطرار

هغه باز دو که خورلے، تپوسانو کنیے چه لوے وی

شه خبر هغه چه خرنگ د بازونو وی روزگار

نه مے ژبه د غزل ده، نه خبر یمه له ژبه

عربی که عجمی وی، خو یو خور د وی گفتار

فقیرے پہ سلطنت کسبے کوم یو فرق خہ داسے نشتہ

د سپاہی کذار دے دغہ، د نظر ہغہ کذار

خوک شو پاتے قافلے نہ، د چا زرہ لہ حرم خرشہ

پہ ساتنہ ئے د زرونو چہ خبر نہ دے سالار

عقل ہیخ نہ دے خبر لہ نیک او بدہ

ظالم تل تیرے کوی لہ خپلہ حدہ

خدائے خبر دے چہ دا خہ دی پہ ما شوی

خرد زرہ نہ مے بیزار، زرہ لہ خردہ

(۱۳)

له آسمان لاندے ما د زغل وو خپل میدان کنږلے
 لوبه د خاورو د او بو سے خپل جهان کنږلے
 پرده چه پورته کړله تا جادو د سترگو شے مات
 او ما اودی غوندے خادر وو بس آسمان کنږلے
 کاروان شے سترے د فضا په اړو پیچ کښے حصار
 ما مشتری، سپوږمئی او نمر وو هم عنان کنږلے
 عشق په یو توپ مزل رالنه کړلو قیصه خلاصه شوه
 ما دغه زمکه او آسمان وو بیکران کنږلے
 پرده دارئ د شوق ټول راز د محبت کړو بیان
 خپله فغان وو ما چه ضبط وو د فغان کنږلے

د یو ناتوانه لاره‌وی دررمند فریاد وو هغه

ما چه آواز د لیردیدو وو د کاروان کنرلے

خدائی شخه ده؟ اهتمام ب خشک او تر دے

اے خاونده! دا خدائی خو درد د سر دے

ولے ربه پناه غوارم بندگئی نه .

دا خو درد د سر لا شخه درد د خيگر دے

(۱۶)

دا فانی جهان د بښه دے ولے خدایه هسه وایم

ولے خوار د بندگان دی سپین سپیخلی هنرمند

که هر خور دپه خدایئی کبسه دبنر یا هم شه لاس شته دے

خو دنیا واره کنری چه، فیرنگه دے خداوند

د گیاه یوه شنه پانره ستا پیرزو په هوشیار نه شی

هغه خرونو ته باغ ور کپه چه په کلو وهی شخوند

په کرجه کبسه هر شه پیر دی، سره شراب او کبابونه

ستا جمات کبسه وایه شه دی فقط وعظه دے یا پند

ستا حکمونه واره حق دی، ولے دا تفسیر کوونکی

جوړه وی په تاویلونو د قرآن حنه پاژند

هغه کس چه ناپوهان ئے د تقدیر بندیوان بولی

د تقدیر د ماتولو، قوت شته دے پکښے لا

ته خاوند د بت خانو یئے، زما هم بت خانے شته دی

هم خاکی دی هم فانی دی، بتان واره زما ستا

دا آدم دے چه سلطان د بحر و بر دے؟

شه به ئے وایمه شه شے دا بے بصر دے!

نه خود بین نه خدایین نه جهان بین دے!

وايه دا دے، چه شه کار ستا د هنر دے؟

(۱۶)

دا فانی جهان د سبہ دے ولے خدایہ ہسے وایم

ولے خوار د بندگان دی سپین سپیخلی ہنر مند

کہ ہر خود پہ خدایٹی کسے دہنریا ہم خہ لاس شتہ دے

خو دنیا وارہ کنہری چہ، فیرنگے دے خداوند

د گیاه یوہ شنہ پانرہ ستا پیرزو پہ ہوسیار نہ شی

ہغہ خرونو تہ باغ ور کپے چہ پہ کلو وھی شخوند

پہ کرجہ کسے ہر خہ دیر دی، سرہ شراب او کبابونہ

ستا جمات کسے وایہ حہ دی فقط وعظہ دے یا پند

ستا حکمونہ وارہ حق دی، ولے دا تفسیر کوونکی

جوڑہ وی پہ تاویلونو د قرآن حنے پاژند

ستا فردوس چہ کوم یادگیری ہیجا ہم نہ دے لیدلے
 د افرنگ دے ہر یو کلے د فردوس ہسے د خوند
 آسمانوں کیں مے فکر، سودے اوشوے سر کردان دے
 بویہ اوسے کپے پہ سمستو د سپورسی کیں نظر بند
 فطرت ما وتہ بخیلے دے جوہر د ملائکو
 یم خاکی ولے لہ خاورو زما نہ شی ہیخ پیوند
 درویش مست د خدائے پہ مینہ نہ شرقی وی نہ غربی وی
 خائے خائیکے مے نہ پیلے دے، اصفہان نہ سمرقند
 ہم ہغہ خبرہ وایم چہ ئے زہ حقہ کنرمہ
 د جمات سادہ ہم نہ یم، د تہذیب نہ یم فرزند
 خپل ہم ما خنے خفہ دی پردی ہم لہ ما ناراضہ
 ہلاہل زہرو تہ کلمہ ما او نہ ویلے شو قند

پہ حق پوہہ حق لید: نکے بندہ کلبہ داسے کپے شی

چہ پیری تہ د خشا کو اووئی غر د دماوند!

د نمرود د اور شغلو کسے ہم خاموشہ بہ اوسیرم

زہ د خدائے سومن بندہ یم، دانہ نہ یم د اسپند!

چک لہ سوزہ نظر باز یمہ، نیک دل او کم آزار یم

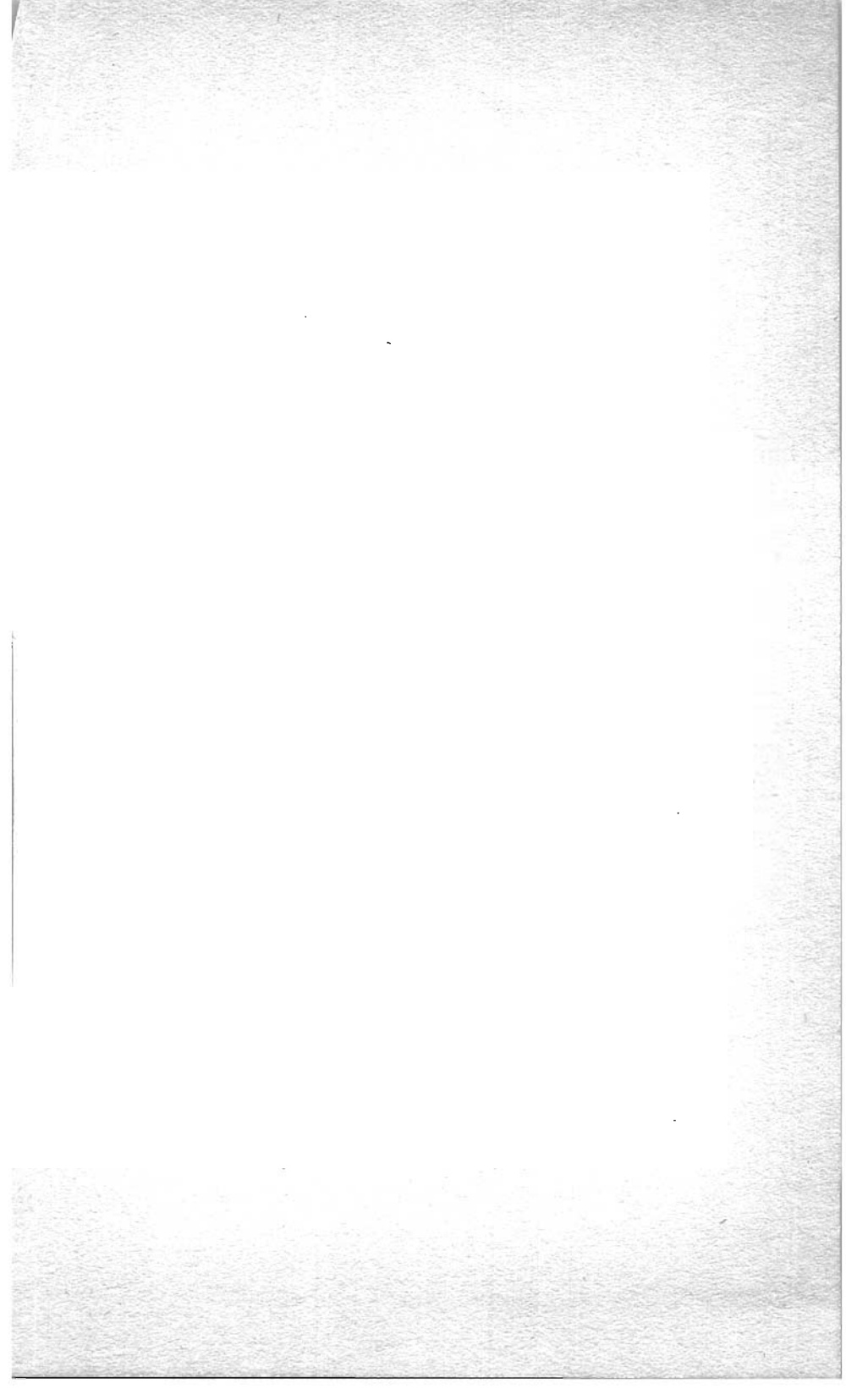
ہم آزاد ہم گرفتار یم، سیانی تشہ او خورسند!

دا زما زر کئے بے قیدہ، پہ ہر حال کسے دے خوش حالہ

د غنچے خنے ترور لے، شوک شی ذوق د شکر خند!

پہ حضور د پاک سولی کسے ہم اقبال چپ پاتے نہ شہ

پکار و وچہ دے کاواک لہ چا خو کپے وے 'خلہ بند!

د اعلیٰ حضرت شهید امیر المؤمنین نادر شاہ غازی رحمہ
 اللہ علیہ د مہربانئی لہ برکتہ پہ نومبر ۱۹۳۳ء کسے
 مصنف تہ د حکیم سنائی غزنوی (رح) د مزار مقدس زیارت
 نصیب شہ - دا یو شو پیریشانہ افکار چہ پہ دے کسے ہم د دغہ
 نومویری حکیم د یوے مشہورے قصیدے پیروی کرے شوے
 دہ - د دغہ بختورے ورھے د یادگیرنے پہ طور د قلم ژبے تہ
 حوالہ شوے وو - ” ما از پئے سنائی و عطار آمدم “

— ما د عطار او سنائی پسے دہ لار نیولے —

د فطرت پہ ارتگا کسے حائے زما نہ شوہ سودا

لیونتوبہ! درستہ نہ وہ اندازہ د د صحرا

پہ خودئی سونر دا جادو د رنگ او بوئی شو ما تولے

دا توحید وو چہ پوئے نہ شہ فکر ستا، نہ پرے زما

نظر بویہ اے غافلہ تجلی عین فطرت دے

پیکانه لہ خپلہ موجه کیدے کله شی دریا

تر بگنی علم و عرفان کسبے د منبر حان خطائی ده

د منصور دار چه رقیب خیل ککنپری دغه نارسا

نیک بندیان چه دپاک رب وی حکمران وی که مریونه

چه پرے بیچ وی هغه زغرہ دوئی لره ده استغناء

تہ د جذب د مستی مے، پیروی مہ کپہ جبریلہ

تن آسانہ فرشتو له، بنہ تسبیح ذکر و ثنا

ما لیدلے میخانے دی په مشرق په مغرب دیرے

ساقی دلته موندے نہ شی پیکہ هلته ده صہبا

پاتے نہ شول په ایران کسبے نہ شول پاتے په توران کسبے

هغه خلق قیصر کسری له چه ئے فقر وہ فنا

هم دغه شیخ دحرم دے چه ئے پتہ کپری خرشوی ئے

د اویس بوذر گودرئی کند، که شادر وی د زهرا
(رض) (رض)

اسرافیل د خدا ئے حضور کسے شکایت دے پہ سا کرے
 دا بندہ د وخت نہ وړاندے قیاست نه کړی په دنیا
 آواز راغے دا څه کم دی د قیاست له هنگامے نه
 ”دی چینیان احرام تړلی مکی خوب کړی د بطحا (۱)“،
 د تمذیب نوے بشمبہ ده خولے ترخولے، شراب د لا نه
 مگر لاسو د ساقی کسے پیاله نشته د الا
 دا چستی د ربایې ده چه دا ترنگے دے رو کرے
 پیره لاندے نری سر کسے د یورپ ده واویلا
 هم له دے درباب خو تکیری هغه سوج غولے وهونکے
 نکاؤ نړے د نهنگانو بنکته پورته ولی دا

(۱) د اصغرعه د حکیم سنائی ده ”گرفته چینیان احرام و مکی خفته در بطحا“،

محرومی ذوق د بنکلا نہ، غلامی بللے کیری
 چہ آزاد ئے بنکلے بولی، بس ہم ہغہ دے زیبا
 شوک پہ عقل د مریانو ہیخ باور نہ شی کولے
 چہ دنیا کئیے فقط ستر کے د آزادو وی بینا
 دن وخت مالک کہ گورے دے ہغہ چہ پہ ہمت خپل
 سمندر د زمانے نہ ککوہر بود کپری د صبا
 فیرنگیانو بنینہ کرو پہ ہنر کانپری اوبہ کپہ
 او زما اکسیر بنینے لہ سختی ورکپہ د خارا
 لاپنوا نہ شو کئیے ناست دی فرعونان راتہ تر اوسہ
 خو غم شہ دے چہ لستونپری کئیے لرم ید بیضا
 اسپرغی بہ خنگہ سرہشی خس خشاک کہ پرے انبارشی
 چہ د تانگ سیزل د پارہ پاک خاوند ئے کپری پیدا

محبت خپل خان لیدل دی، محبت د خان ساتل دی
 د قیصر کسری له دره محبت وی بے پروا
 شه عجب که مے پیرونی یاسپور مٹی په بنکار را کسبیوزی
 ”د صاحب دولت په بیاسته خپل سر او ترلو ما (۱)“،
 خبردار له وارو لارو پیغمبر مولائے کل دے
 کرد د لارے له ئے ور کړه د سینا وادئی حلا
 د مستئی او عشق نظر کښے هم اول آخر هغه دے
 هم هغه قرآن فرقان دے، هم هغه یسین، طه
 و وادب د سنائی چه مرجونرا نه شوم که نه وے

لا دی پاتے دے دریاب کښے مرغلمے بیښ بها

(۱) دا مصرعه د صائب ده - په دیکښے اقبال یو لفظی تغیر

کړیدے مصرعه ده ”که برقترا اک صاحب دولتے بستم سر خود را“،

دغه شوک سندرہ وائی خوندورہ سوزونکے

اندیبننے د ہوپسارانو لیونتوب تہ رسونکے

کہ پہ شان د بادشاہانو لارے چارے دی د فقر

پرویزی بے سلطنتہ د پرویز دہ رنکیدلے

د صوفی پہ خلوت کاه کبھے ہغہ فقر پاتے نہ شہ

چہ سندے د زرہ وینہ د زسرو دہ ہمیدونکے

انے جرکے د فقیرانو آخوانمرد د خدائے وی خنکہ!

چہ کرویوان کبھے ہنگامہ ئے د قیامت وی لہزونکے

چہ د ذکر پہ کرمئی کبھے د شغلے پہ شان رویشان وی

چہ ئے یون د فکر تیز وی، لکہ تیزہ بریہنا تلونکے

له شاهئی خنے آثار د لیونتوب را پیدا کیری
 تیمور خان چنگیز خان هر یو، دے نشتر خدائے رالیرونکے
 په دا رنگے مے ستائینه کپری عراق پارس د شعر
 دا کافر هندی په تش لاس، دے د وینو تو یونکے

(۳)

د راز تکه چہ کوم ما ته را بود لے دے جنون
 خدائے که توان د جبر یارا کپری، کرم له خولے به ئے بیرون
 د تقدیر احوال زما به ستوری ما ته شه اوشائی
 فراخئی د آسمانو کبھے خواران خپله دی زبون
 ژوندون شه دے شه ته وائی سجدوب توب د خیال نظر دے
 او خودئی لره چه مرگ وی اندیبتے دی کونا کون

د خودئی مزہ ئے را کپہ شخہ عجب مزہ دار شہیز دے
 او بیا غواری چہ خبر د نہ یم زہ لہ خپل ژوندون
 پاک زرکے اوچت نظر ہم ورسره مستی د شوق
 لہ فکرت د افلاطون بنہ ہم دولت نہ د قارون
 لہ معراج د مصطفیٰ نہ دا سبق موندلے ما دے
 انسانی چہ کوم عالم دے، دے پہ زد کیشے ئے کردون
 معلومبیری کائنات دے، لا تر اوسہ ناتمام دے
 دم پہ دم چہ ترے نہ خیزی غیر د کن او فیکون
 درومی د اورپہ سوی کیشے ستا علاج موندل کیدیشی
 ستا پہ عقل غالب شوے د افرنگ چہ دے افسون
 دغہ فیض ہم د هغه دے، دی پرے سترکے سے روشانہ
 ہم لہ فیضہ ئے پہ جام کیشے مآخائے کرے دے جیحون!

د عالم د اوبو خاورو، راز عیان ته ئے کہ زہ؟

لہ نظر چہ پتہ دے ہغہ، بل جہان تہ ئے کہ زہ؟

درد او سوز او غم نہ کد، شپہ چہ ژوندور تہ وایہ شی

زہ کہ تہ دے سحر میو، او اذان تہ ئے کہ زہ؟

دا د چا شر کندولو تہ، ماہنام سحر پہ یون دی

پہ او رو د زمانے ہم بار دروند شان تہ ئے کہ زہ

موتیے خاورہ بے بصر تہ، موتیے خاورہ خود نگر زہ

د وجود دے کروندے لہ، آب روان تہ ئے کہ زہ؟

(۷)

(پہ لندن کبیرے اولیکلے شہ)

لا د لارے لارہ وے ئے تہ د قید لہ مقام تیر شہ
 تیر لہ مصر لہ حجاز شہ لہ پارس او لہ شام تیر شہ
 شو کچہ کار کپری بے غرضہ دھغوئی اجر شہ نور دے
 باغ او حورو حنے تیر شہ لہ شراب اولہ جام تیر شہ
 کہ شو ڀیر خوشحالوی زرہ د فرنگد بہار حسن
 مرغو کیہ لوئے وزیرہ لہ دانے او لہ دام تیر شہ
 غرشلونکے کذار ستا دے، شرق او غرب فتح کونکے
 د ہلال د تیغ پہ شانے تہ لہ عیش د نیام تیر شہ
 ستا امام دے بے حضورہ ستا نمازخہ کبیرے سرور نشتمہ
 لہ دے ہسے نمازخہ تیر شہ لہ دے ہسے امام تیر شہ

راز ساتونکرے، د آزادو حوانمردانو درویشی ده

جبرئیل سره ئے نسبت دے له هغه سره ئے خپینی ده

خوک له دے نه خه خبردی کشتی خو ئے پو بے کرے

د فقیهه، صوفی، شاعر چه یو تر بله بدخواهی ده

هغه کرم نظر غواړم د زسرو هوش چه پرے تښتی

نه سور آه چه دغه چا ده یا د کله د وری ده

د طبیب د عشق بیان وو چه نظر- په ما پریوت

رنج د دا دے چه آرزو د د لسه خنې خالی ده

هغه شه کوره شه نور دے چه پا ک ورته وایه شی

وینه، نم او رنگ خو وجه د خورا ک شخاک دزیاتی ده

(۷)

د ریدی مشال رویشان کپره بیا لمنے دی که غرونه
 بیا مارغان د چمن ما ته د نغمو کوی استونه
 دی کلوته د صحرا که بنا پیرے قطار قطار دی
 چه اودی اوشنه او زیپے دی اغوستی قمیصونه
 صبا کینبوه سرغلره د شبیم، د کگل په پانپه
 پلوشونه د نمر دغه سرغلره خوری پرقونه
 بے پروا حسن د پاره چه خپل حان پکینے بیکاره کپری
 که خنگل خور وی له بیکاره، بته خنگل شو که بیکارونه
 خپل زرگی کینے ورغوپه شه چه دژوند په درک پوئے شه
 حان خو خپل کپره که خپلے ته، زما نه کپره هوسونه

نوره ٹحہ د زپہ دنیا ده؟ شوق جذبہ سوزاومستی ده
 او ذ تن دنیا ده واپه سود سودا چل ول مکرونه
 د زپگی دنیا چه لاس ته کله راشی نو بیا نه ئی
 او د تن دنیا ده سورے، ئی رایی ئے دولتونه
 د زپگی دنیا کسپے راج مے د فرنگ نه دے لیدلے
 نه مے دے کسپے د بامپر او شیخ لیدلی دی مخونه
 زه له شرمه کپرم خولے د قلندر دغے خبرے
 که موسر بشکته کپو غیرته، خپل مو زپونه، نه تنونه

(په کابل کښې اولیکلې شول)

سلیقه د زړه نمانځلو، دے فطرت د مومنانو
 مروت عالمگیر حسن، بلل کپړی د غازیانو
 شکایت مے دے یا ربه! د مکتب له خاوندانو
 خاکبازی سبق کښې ښائی، دوئی بیچو ته د بازانو
 له مودو مودو ښکار شوو، د نظر انداز بدل وو
 چه ښکاره کړه ما په ډاکه طریقه د باتورانو
 بے دوه ټکو لا اِلَهَ نَه قَلنډر سره هیڅ نشته
 جمع کړی لغتونه، حجازی دی عالمانو
 خبر نه یمه چه څه دی د مینا او جام خبرے
 کار مه غواړه کانړی تک نه د بشپښے د ماهرانو

درویشی دغه زده کپرمے تا له کومه ده اقباله
 چه د غیر د بے نیازئے دے په دربار کښې د شاهانو!

(۹)

په نوا د زندگۍ کښې عشق پیدا کړ زیر و بم
 تصویرونو کښې د خاورو سوز له عشقه دم په دم
 د بنده په بیل بیل رنگ کښې ننوځی عشق دا هسه
 شاخ د کل کښې د سحر باد لکه ننه بامی نم!
 چه رازق نه پیژنی خپل، نو محتاج وی د شاهانو
 او که او پیژنې ستا دی کدایان دارا او جم!
 آزادی د زړه شاهی ده او د مرگ سامان ده کیله
 فیصله ده ستا په لاس کښې خوښوے زړه که شکم

خپل زړه او پوښته مسلمہ! له سلا نه تپوسمہ کره
د الله له بندګانو خالی ولے شہ حرم!

(۱۰)

دے ستا زړه خالی له سوزه هم نظر د نه دے پاک
بیا حیران ولے په دا ئے که ته هم نه ئے بیباک
پت پدے خاوره کښے پروت دے کوم چه ذوق د تجالی دے
مگر اے غافلہ تا کښے هلو هیخ نشته ادراک!
په رنجو د فیرنګیانو د چا ستر کښے چه شی رونیږمے
وی چالاکے ژبه ورمے، خو افسوس نه وی نمناک!
که صوفی دے که ملادے له جنون مے حه خبر دے
چه ئے پیسکے د لمنے لا تر اوسه نه دے چاک!

د دے ستورو بہ ولقہ کبھے بہ تر شو وی زما خاورہ
 یا خوزہ پہ دنیا نہ یم یا کردش بہ د افلاک
 زہ پہ مثل د بریننا یم بیابان غر مے نظر کبھے
 کله ما سرہ بنائیری دغہ خس دغہ خاشاک!
 دا عالم فقط میراث دے د مؤمن چہ وی جانبازہ
 مؤمن ہغہ خلق نہ دی، ہر چہ نہ لری لولاک!

(۱۱)

کہ ہزار اُحلہ وی ویرہ ژبہ مل بویہ د زرہ
 لہ ازلہ پہ دے لارہ قلندر خلق کپری تلہ
 دا پہ حہ شراب خانہ کبھے کتہرہ کونہرہ ہسے رنگ دہ
 فقط دہ دوسرہ خبرہ پیر مغان دے پہ خوئی بنہ

د یقین د کمزورتیا هیخ علاج دغے باندے نہ شی
 د رازی نکتے باریکے کہ عجیے شی لیدہ
 دا سادہ مرید خو کورہ پہ ژړا ژړا تائب شه
 خدائے د کاچه شیخ او موسیٰ توان توفیق د داسے کرہ
 پہ هغے زور طلسمات کبھے بندیوان لا بنیادم دے
 لا تر اوسه ئے منہلی دی په ترخ بتان زاہہ
 ما لا یو اقرار د ژبے هم هر کورہ چه ډیر شیز دے
 زر شکر ونه چه ملا مے د تصدیق خاوند لیدہ
 چه وی عشق نو بیا تہ پوهه شه کفر هم مسلمانی ده
 کہ عشق نہ وی مسلمان بیا دے کافر زندیق هر شه

اوپوښته دے چه مقبوله، فطرت ده گواهی

آیا ته د کور خاوند ئے، که لار ورکے شان راهی!

که کافر وی مسلمان نو، بیا شاهی نه فقیری شته

که مومن وی بیا شی کرے، فقیر ئی کښے هم شاهی

چه کافر وی د ده داډ به وی فقط پخپله 'توره

چه مؤمن وی نو بے تیغه، جنګیدے شی سپاهی!

چه مسلم کله کافر شی، نو تابع به د تقدیر وی

چه مؤمن وی دے پخپله وی تقدیر د الهی!

گوره ما خود رازونو، پرده کپراه درته خیرے

خو ته نه لرے پخوانه، لا د سترکو رنرانی!

(پہ قرطبہ کتبے اولیکلے شول)

دا حورانے د افرنگ دی زرہ نظر لرہ حجاب!
 دے جنت د مغربیانو، شو جلوے پنبہ پہ رکاب!
 تہ د زرہ ستر کو کشتی دے مخکبے بوخہ بنہ سنبالہ
 دو جود دریا بکبے کورہ سپورمئی ستوری دی کرداب!
 د آواز اوساز جهان کبے کورہ کلہ حائیدے شی
 ازلی شان لطیفہ ده دا ژرا د چنگ رباب!
 د خانقا تولے شیوے دی همه دہ ورتہ پائیلے
 دا صوفی دے چہ فقیہہ ئے د ہارئے کرلو خراب!
 آسجدہ چہ ترے نہ روح بہ د دے زمکے پہ لہزا وو
 ہم ہغہ روح تہ پسخیری نن منبر دے کہ محراب!

ما پہ مصر، فلسطین کنیے اذان وا نئ ورید هغه
 چه راوستے ئے وو پہ غرونو یو لہزان لکہ سیماب!
 اے هوا د قرطیے جوڑ، دغه ستا بنکلے اثر دے
 سوز سرور مے چه پیدا شہ پہ نوا کنیے د شباب!

(۱۳)

خاوند د ویش زرہ لکہ فاروق دے، خاوند د ویش زرہ لکہ کرار
 مس د آدم نہ بہ سرہ زر جوڑ کپی، هغه کیمیا دہ زر کئے بیدار
 زر کئے بیدار دحان لہ پیدا کرہ، پہ خوب اودہ چہ ترخوزر کئے وی
 بیکار تر هغے ہم ستا کذار دے، ہم دے بیکارہ زما کذار
 در کئے هله پہ دشت سوندے شی، شامہ چہ تیزہ ورسره ہم وی
 آہو بہ کلہ کیر د تاتار کپے، کمان اتکل نہ کہ اخلے کار!

له دغے ویرے خنے تر شو به حصارومه زه خپل آهونه
 رانه تر لاسے مغیچہ نه کړی چه ستا په برخه دے کوم انکار
 لویه خاونده کوم خواته لارشی داساده زړی ستا بندکان
 درویشی ټوله نن عیاری ده، سلطانی هم ده عیاره چار
 ده نن تهذیب آزادی داسے راته عطا کړے
 چه په ظاهره آزاد بنکاریوو، خو حقیقت کسپے یو کرفتار
 اے د یثرب چه مولی یادیرے، کړے ته زما هم شه چاره جوړه
 پوهه زما ده د افرنگیانو، ایمان راوړے ما په زناړا!

(۱۵)

د خودی، شوخی تندئی کسپے نشته نشته کبر ناز
 او که ناز پکسپے شه هم شته بے لذت نه دے له نیاز

دے د عشق نظر لیوالہ پہ لہون کئیے د ژوندی زہہ
 سر بکار ہیخ مناسب نہ دے چہ پہ برخہ شی د باز
 ہیخ ادا د محبوبی مے پہ نوا کئیے پاتے نہ دہ
 چہ آواز د اسرافیل د شپیلئے نہ دے دلنواز
 زہ ساقی نہ د فرنگ بہ د شرابو سوال او نہ کپم
 چہ دا لارہ ہغہ نہ دہ، چہ پرے درومی رند پاکباز
 حکومت د عشق ہیخ کلہ پہ جہان عام شوے نہ دے
 سبب دا چہ نہ دے! نہ دے!! محبت زمانہ ساز
 پریشانی شامداسی دہ کہ غیاب دے کہ حضور دے
 کہ پخپلہ ئے درتہ وایم، دا داستان نہ دے دراز
 کہ دے ذوق شتہ نو خلوت کئیے تہ زبورعجم لولہ
 چہ ژرا د نیمے شیے وی، بے نوا نہ وی لہ راز

میر د فوئ چہ نالائق شی لبکریان ئے وراں کپری صف
 هائے پہ هغو نیمکبن غشو، چہ هیخ نہ لری هدف
 چرتہ هم سنا سمندر کئیے د ژوندون یو گوهر نشته
 ما هر موج ئے لت پہ لت کپ، او مے کوت هر یو صدف
 د بتانو مینہ پریرده، پہ خودئی خپله کئیے دوب شه
 تہ د دیر نقش و نگار کئیے خیکر خون نہ کپمے تلف
 درته راز د مرک او عشق د جهان خنک بنکاره بیان کپم
 بے شرفه ژوندون مرک دے، عشق دے مرک سره له شرف
 د رومی پیر له صحبت نه دغه راز ما ته معلوم شه
 حکیمان سر په کریوان سل، او کلیم یو سر په کف

د کلیم ہسے کہ نن شوک د جنگریز میدان تہ اوخی
 کوہ طور لہ اونے اوس ہم، خیرتی غیر د لَاتُخَفُ
 برینے سترکے زما نہ کپے، د فرنگ شغلو د عقل
 زہ رانجہ لرم د خاورے، مدینے او د نجف

(۱۷)

(پہ یورپ کسے اولیکلے شول)

پہ ہوا کسے کہ د ژمی وہ د تیغ پہ شان تیزی
 ما لندن کسے ہم پرے ننبود، خپل دستور سحرخیزی
 چرتہ دوسرہ خبر لوخ چہ، سرمایہ بہ د محفل ووم
 کمہ باعث د پریشانی ئے شوہ زسا کم آمیزی

کہ دکار واگے پہ لاس کسے د مزدور شی پہ داخہ شی
 کوہکنئی کسے ہم ہغہ دی حیلے تولے پرویزی!
 کہ جلال د بادشاہی دے، تماشہ کہ جمہوری دہ
 سیاست او دین چہ بیل شی، نو شی پاتے چنگیزی
 دلته رومہ الکبریٰ کسے، ہیلے ما تہ را پہ یاد شو
 آ عبرت، ہغہ عظمت، ہغہ شان دلاویزی

(۱۸)

دا زور دیر وایہ چہ خہ دے؟ یو انبار د خس خاشاک!
 گران پہ دے کسے تیریدل دی، یو آہ بویہ آتشناک!
 محبت کسے د بشار شوی، قیصگی خہ اوپردہ نہ دہ
 خوند د غشی خرخیدو دے، او آرام ئے د فتراک!

چہ ورک شوے پہ مطلب کسے، تہ د دوه اويا فرقوئے

پوهیدے نہ شے چہ نہ وی، سپین سپیخله ستا ادراک!

یوه شرع د اسلام ده، او بل جذب د اسلام دے

د اسلام جذب ته وائی، راز د فلک الافلاک!

اے هوشیاره لارویه! بے له جذب د اسلام نه

نہ به تاند د یقین بناخ کرے، نہ به لار د عمل ژواک!

کستاخی که بیباکی ده، دا د مینے دی رمزونه

خو هر شوق هم کستاخ نہ وی، نہ هر جذب وی بیباک!

اوزکار نہ شی کهنیناستله، په محشر کهنے لیونتوب سے

یا به خپل کړیوان پاره کړی، یا کړیوان د یزدان چاک

(۱۹)

جدائی لہ ابو خاورو، ہیخ د ترک نئ دے کمال

چہ خاکی، نوری تسخیر کپی، داسے ترک وی بے مثال

شوم بیزار لہ داسے فقرہ! اے د دے دلے ملگرو

ستاسے فقر رنجوری دہ، ہم بیخی خلاصے لہ مال

نئ موزون دے فقیرئی لہ، نئ موزون دے سلطنت لہ

ہغہ قوم چہ ئے ورک کپے د تیمور جاہ و جلال

کہ زما ساقی پے مخرے، دا وا نئ وری نو لا ہم بنئ

د میجلس کرسی کتلاہ، ما د عذر پہ دے قال

کہ حکیم، عارف، صوفی دے پہ ظہور باندے قول مستدی

تجلی دہ عن پتوالے، شوک خبر دی لہ دے حال!

کہ ئے پام پہ ما د شو وی، نو پنجرہ ہم آزادی وی
 کئی حائے د مجبورئی وی، عن کہ باغ شی پہ مثال
 تہ بد مہ کنہ پہ دغے، آزیمیت اوکرہ پرے لبر شانے
 فرنگ زرہ حُنے خراب دے، او پہ عقل مالا مال ا

(۲۰)

کہ هر شو ئے له درگاه عقل دور نہ دے
 خو لیکلے ئے تقدیر کئیے حضور نہ دے
 زرہ بینا ہم له خپل خدائے حُنے اوغواہ
 نور د سترگو پہ معنی د زرہ نور نہ دے
 پہ ظاہر علم کئیے شتہ سرور خو ہم دا
 جنت داسے چہ د حور و قصور نہ دے
 شہ غضب دے چہ پہ دے نن زمانہ کئیے
 یو بندہ ہم شوک خاوند د سرور نہ دے
 یو جنون ہغہ خاوند چہ د شعور دے
 بل ہغہ چہ ہیخ خبر د شعور نہ دے
 بے صبری پہ حقیقت کئیے ژوند د زرہ دے
 آہ، ہغہ زرگے چہ دے ناصبور نہ دے

د سرک راز دے پنہان ستا بے حضورئی کسینے
 کہ ژوندے ئے ژوند د بے له حضور نہ دے
 کوره هر کوهر ته مات ئے خپل صدف کړو
 خو یو ته ئے چه د نیت د ظهور نہ دے
 ارنی زما په ژبه هم راحی خو
 دا بیان مے د کلیم او د طور نہ دے

(۲۱)

خودی هغه سمندر دے چه هیخ نه لری کنار
 که واله ده تا کنر لے، نو زه حه او کرمه چار
 د اسمان د کنبد خدائیکو پرے جادو شی ماتیدلے
 عمارت دا د پیشینے دے، نه چه دے له سنگ خار
 د خودئی سیند کسینے غوبه شی، بیا هم بیرته را اوخیزی
 ولے دا حوصله غواړی د خوانمرد، نه د بیکار

نجومیان پیڑنی کلہ ستا مقام چہ کوم اوچت دے
 تہ ژوندی خاورہ ئے، نہ ئے تہ، د ستورو تابعدار
 شتہ جنت پہ دے دنیا ہم، حورے شتہ دے جبرئیل ہم
 مگر ستا سترکو کبیرے نشتہ لا شوخی ئے د دیدار
 لیونتبوب سے پیژندلے پہ بنہ رنگ دا زمانہ دہ
 آ قمیص ئے را بجنبلے، چہ لا نہ دے تار پہ تار
 غضب دا دے چہ پہ حال کبیرے د کرم فطرت بخیل دے
 پہ سوچہ لعل کبیرے اور شتہ، ولے نہ لری شرار

(۲۲)

دا پیغام دے رالیولے ما تہ باد د صبائی
 عارفان چہ د خودی دی، دے مقام ئے باچائی

ستا ژوندون دے ہم لہ دے نہ ستا عزت دے ہم لہ دے
 کہ خودی لرے شاہی کرہ، او کہ نہ بیا مختوری
 اے حکیمہ تا را نہ کرہ ما تہ نخبہ د منزل خپل
 شہ کلہ بہ کرہ لہ تا نہ، رہ نشین ئے، نہ راہی
 تربیت اخلی لا اوس دوئی پہ مکتب زما د شعر
 کدایان ہغہ چہ پوہ پہ دستور دی د شاہی
 معاملے دی دا نازکے چہ رضا دے وی ہغہ کرہ
 خوینے نہ دی طریقے سے پہ خلوت کسبے د ناستی
 د 'ہما شکاری ہم تہ ئے، ولے ستا لا ابتدا دہ
 دا جہان د زندہ سرو، لہ شہ راز نہ دے خالی
 تہ عرب ئے کہ عجم ئے، ستا د لآ اِلہِ اَلَّ
 نا اشما تکی دی شو چہ، زرہ د نہ کپری گواہی!

ستا کمکے شان تہ نظر دے، ہم لاسونہ لنہ دِ تا
 گناہ ستا شوہ کہ د دے شوہ چہ کچورہ د بالا
 خاوندانو د مکتب خو سرئی تا لره خفہ کپہ
 غیر د لا آلہ بہ راشی، راتہ وایہ نہ کوم خوا
 خدائی ورکہ دہ خوردئی کشیے، سر شہ مومہ ئے غافلہ
 پہ دے جور بہ د کار سم شی، لارہ تا لره ہم دا
 کوم درویش چہ کندئے نہ وی، ترے دزرہ پہ حقلہ واورہ
 خبردار نہ خپل مقامہ، پاک اللہ د کاندے تا!
 اوچت عزم را پیدا کپہ کہ پہ سر باندے سرتور ئے
 فقط سر لہ د شاہین دے دلہ تاج چہ وی زیبا!

نہ کردش دے دا د ستورو، نہ دا لوبہ د افلاکو
 د نامے جامے زوال د د خودئی کنگرہ فنا!
 د مکتب او د خانقاہ نہ پیر غمگین شومہ را پورتہ
 دلته ژوند، معرفت، مینہ او نظر دی قول عنقا!

(۲۴)

عقل تشن خبر خبر دے نور شہ نہ دے
 خو علاج د بس نظر دے نور شہ نہ دے
 لہ ہر یو مقام نہ وپاندے ستا مقام دے
 دا ژوندون ذوق د سفر دے نور شہ نہ دے
 قیمتی ئے، کہ خودی ساتے کہ نہ وی
 د گکوہر خو بس جوہر دے نور شہ نہ دے

کـرُحی وینہ کہ رگونو کنبے ترے سود شہ
 شہ دے ژوند خو چیکر خون دے نور شہ نہ دے!
 د ریادی ناوے! پردہ ما نہ نہ بنائی
 تن نسیم مے د سحر دے نور شہ نہ دے
 تاجران چہ د افرنگ ٹے کوتہ بولی
 ہغہ خیز مال د ہنر دے نور شہ نہ دے
 بے نوا اقبال سخی دے خو شہ اوکری
 د شغلے بخشش شرر دے نور شہ نہ دے

(۲۵)

شان شوکت د سکندر نہ بالا تر وہ فقیری
 چہ پہ خولست غواری باجونہ نو بیا شہ شوہ قیصری

له بتانو آميدوار ٿي، له خپل خدائے نه نا آميده
 لبر خو اوسايه ته ما ته، نوره شه ده کافري!
 هغو خلقو ته بخپلي باداري دغه آسمان ده
 د مريانو د پالنې چه هيڅ پوهه نه لري
 بس په يکي يو نظر هم فيصله د زړه کيدے شي
 د نظر شوخي چه نه وي نو بيا دا شه دلبري!
 ځکه زه یمه کير شوم په عتاب د ملوکانو
 چه خبر ٿي په انجام یم، دا چه ده سکندري
 هسه څوک دی چه ٿي زړه کښه مينه نه وي سرورثي ته
 خو خودی چه پرې سره کيري شه ده هغه سروري!
 دنيا تولے خوشه کړي، دا زما قلندري ده
 گڼي شعر زما شه دے، او لا شه د شاعري!

(۲۶)

نئے تہ زمبکے لہ پیدا ئے، نئے د پارہ د سما
 تا د پارہ دا جھان دے، ورلہ تہ نئے پیدا
 عقل زہہ دواہہ بخیری د شغلے د محبت دی
 پہ یو خار و خس سوزیری، بل اور بل کا پہ دنیا
 دا چمن خانے د پانے د فریاد او اسویلو دے
 نئے دے سیل لہ د کلونو او نئے جالو لہ دا
 پہ راوی، نیل او فرات کینے بہ ایسارہ وی تر کوسے
 دا کشتی ویر سمندر لہ جوہہ شوے چہ دہ ستا
 چہ نشان بہ چا د لارے مدام ستورو تہ بنودلو
 اوس پخپلہ دی لیوالہ، د رہبر د رهنما

لوړ نظر، روح ډک له سوزه، او خبره زړه راښکونکې
 تل امير د قافلې له د سفر سامان وی دا
 وه پوټې غوندې خبره، اندیښنو د عجم دغه
 کړه اوږده د دے د پاره چه داستان شی پرے زیبا
 جبریل را لېزونکې نغمه زه لرم مرئی کښې
 چه سنباله ایښودلې لا مکان لره ده ما!

(۲۷)

لرم ته نه ئې له لا مکانه، اے په مکان کښې کیره دلې
 د خاورین کورنه دلرې نه دے، خائې چه یادیری کوم د جلومے
 آ مرغزار چه پکښې هیڅ نشته، د خزانو نه ویره ترهه
 گذار غمونې واړه کړه شاتې، لرم د نه دے له آشیانے

د فقیرانو علم دے داسے، پہ یو خو تھکو کنبے بیان شوے
 ژوند دے پہ شانے د اړتاؤ غشی، خولرے نه دے لاله لیندے
 سپوږمۍ پیرونو ځنرے چه تیرشرے، شروع له دے نه به ستافضاشی
 آسمان نه لرے دا مقام نه دے، قدم را واخله که ورله ځرے
 رهبر ته هسه نه چه او وائی، چه ما یوازے پریرده ته لار شه
 آلا روه چه وی پوهیدونکے، طمع کیدے شی ترے نه د دے

(۲۸)

(په یورپ کسبه اولیکلے شول)

عقل ما ته را بخشش کړ، یو نظر حکیمانہ
 هم را اوښودلے ما ته عشق خبرے رندانہ

نہ شراب نہ صراحی دہ نہ کردش د پیمانے دے
 بس رنگین پہ یو نظر دے دغہ بزم جانانہ!
 دا زما نوا پریشانہ شاعری او نہ کتہرے تہ
 د پردے راز دارے زہ یم چہ شہ دی پہ میخانہ!
 د سحر نسیم تہ تیرے منجری دی ورتہ کورہ
 ہم پہ دے کئیے سے پرتہ دہ د زرہ توله افسانہ
 شوک د اوشانی و ما تہ دا غیاب دے کہ حضور دے
 وارہ دلہہ اشنایان دی، پکئیے یو زہ بیگانہ!
 پہ فرنک کئیے لا شہ ورخے زہ حصار بہ شہ نور ہم
 کہ توانیری چہ جنون مے کپری سنبال دا ویرانہ!
 لہ مقام خنے د عقل پہ آسانہ اقبال تیر شہ
 و لیکن مقام د شوق کئیے ورک شہ دغہ فرزانه!

د فریاد یو حُلے راشی، د آسمان حُنے جواب
 آخر سر شی په خطاب، آخر پورته شی حجاب
 تفاوت حه داسے نشته، په احوال د محبت کښے
 سر له سوز او تب و تابه، بس په سوز او تب و تاب
 زه در بنایمه و تا ته، تقدیر حه دے د قومونو
 'توره غشه ابتدا کښے، ورپسے طاؤس رباب
 دی عجب شان دستورونه د یورپ په میکدو کښے
 سرور مخکښے را پیدا کا، ورستو ورکړی بیبا شراب
 ددبه که د نادر ده، یا شوکت که د تیمور دے
 آخر هم دغه دفتر لے، شی غوپه په مئے ناب

د خلوت وختونه تیر شو، د جلوت زمانه راغله
 د بریښنا نه خلاصیدو کښه آخر غیر ده د سحاب
 وو سیلاب د معانیو ډیر مشکل چه لا حصار شی
 قلندر آخر بیان کړه ټول رازونه د کتاب

(۳۰)

هر څیز مسافر هر شے دے راهی
 څه سپورمئی ستوری څه مرغ و ماهی
 ته سرد میدان ئے سر د لښکر
 نوری حضوری ټول ستا سپاهی
 هیڅ پوے څه نه شوے په ځان قدرولو
 بے ملکه والے او کړه نگاهی
 تر څو به ئے دنیا ته ته دا رنگ لاندے
 خو یا راهی کړه څه، یا بادشاهی
 سترکو لیدلے پیر د حرم دے
 بے سوزه کردار، پوچ کویه واهی!

ہر یو خیز لکیا دے اُخان شرکندوی
 بنائی ہرہ یو ذرہ کبریائی
 بے لہ ذوقہ د نمودہ ژوندون سرک دے
 د خودئی تعمیر کنبے پتہ دہ خدائی
 د خودئی پہ زور دانہ د آوری، غرشی
 غر اورے شی چہ کمزوری شی خودی
 ستوری خوشی یو تر بلہ کم کلوونہ
 د وجود تقدیر کنبے لیک دہ جدائی
 داسپورسئی زیہ کونہ پہ روستی پار کنبے
 راز او نیاز د اشنا ئے اُخنے خالی
 دغہ ستا سترکے ہم تا لہ مشال دے
 تہ پخپلہ د خپل اُخان ئے رنرئی
 ہغہ تہ ئے چہ یے حق پہ دے دنیا کنبے
 باقی ہر اُحہ یو اُحلا دہ سیمیائی
 دی اغزی د صحرا غوتے پرانستونکی
 کلمہ کلمہ کپہ پنبے ابلہ کہ د بیائی

دا کُردش د زمانے دے کہ اعجاز دے دا د چا
 لار جادو د فیرنکیانو ایشیا کبیرے شو عنقا
 جوړولو نه د جالے، دغه راز مے اوموندلو
 آشیانه شی ورله تندر چه خاوند وی د نوا
 بندگی یوه کدا ده، بندگی بله خدائی ده
 یا بنده د زمانے شه، یا بنده شه د مولا
 غافل مه شه د خودئی نه، د خپل خان کوه خارنه
 استانه به د حرم وی، دا وجود پخپله ستا
 اے د لَا اَلَهَ وارثه، باقی پاتے تا کبیرے نه شو
 نه کردار د قاهرئی هیش، نه خوندناکه شان وینا

ستا نظر نہ پہ سینو کبھی ہمہ زرو نہ لپزیدل بہ
 خو جذبہ قلندری دہ ورکہ شوے اوس لہ تا
 دا کیدے شی چہ د راز نہ د حرم اقبال خبر وی
 د حرم پہ شانے پول چہ لری دے د وینا

(۳۳)

ہو بیچاران بہ تپوسم شہ، چہ زما ابتداء شہ دہ
 زہ تل ورے یم دے فکر، چہ زما انتہا شہ دہ
 خودی دوسرہ کپہ اوچتہ، چہ لہ ہر تقدیر نہ مخکبھی
 خدائے پخیلہ تپوس اوکری، اے بندہ ستا رضا شہ دہ!
 تہ پہ دے ولے حیران لے فرض کپہ زہ کہ کیمیا کریم
 ہم دا سوز مے د نفس دے، زما نورہ کیمیا شہ دہ!

په نظر راغلی و ما ته د تقدیر ژورے دے کنیے
 تپوس مہ کپه ستر که توره د رنجو هسه دا شه ده
 که ژوندے په نن زمان کنیے وے ”مجنوب فرونگے“، (۱) هغه
 نو اقبال به وو پوه کپے، مرتبه د مولا شه ده
 دا نوا د صبحدم ده، چه ئے وینے کپو و خيگر مے
 دا سزا که د قصور ده، خدايه هغه خطا شه ده؟

(۳۳)

چه له حانه خبريدلو چا ته عشق اوبنائی لار
 غلامانو ته ښکاره شی، د شاهین واره اسرار

(۱) د جرمنی مشهور مجذوب فلسفی نطشے، چه هغه د خپلو
 قلبی وارداتو صحیح اندازه او نه کپے شوه - نتیجه دا
 چه هغه د خپلو فلسفيانه افکارو د لاسه په غلطه لاره
 باندے روان شه -

که عطار وی که رومی وی، که رازی له غزالی وی
 بے آهونو د سحر نه نوره هیخ ننه لری چار
 اے هوبیاره لار بنودونکیه، چه له ده نا آسید ننه شه
 بے ذوق ننه ده لاروے خو، کراؤ ننه کوی بسیار
 هغه رزق نه مرگ بنه ده، اے مارغه د لاهوت تا له
 کوم یو رزق کموی چه، د الوت درله رفتار
 آفگیر د سکندر او د دارا خننه هم بنه ده
 چه د چا په فقیرمی کبیره خوئی او بوئی وی د کراار(رض)
 بیباکی که حق ککوئی ده، دا آئین ده د خوانمردو
 د الله د زمیری ننه زده، د گیدر زیست و روزگار!

آه فغان د نیمے شیے نہ، ما ته بیا دا پیام راغے
 لارویہ لیر ایسار شه، شاید بیا سخت مقام راغے
 ژورتیاؤ د تقدیر کینے ورشه ته هم لیر غوپه شه
 دے جنگریز حُنے وجود سے لکه تیغ بے نیام راغے
 په سحراب د جماعت دا بصرعه کوم شوخ اولیکه
 'ناپوهان سر په سجده شول عن چه وخت د قیام راغے،
 شه زما د غریبئے کړے، تماشه اودرپره مه شه
 آمحفل خو لارو خور شو، تر ما وار چه د جام راغے
 دے اقبال هندی مسلم ته، کوره سوز وو خپل بجنبلے
 تن آسان غونڈے دے وو، د تن آسانو په کام راغے

ہم دے اقبال لیون کسبے ووسہ سر زہ لہ کلونو
 آخر پس لہ زمانو نہ ہغہ باز مے پہ دام راغے!

(۳۶)

کہ غورزنگ نہ وی د شوق نو نامکن مے دہ بقا
 چہ ہم دا غورزنگ د شوق دے حقیقت کسبے ژوند زما
 فطرت ما حنے پہ بیا بیا د نوا کوی غوشتنہ
 شاید اوس ہم وی لا پاتے پہ محفل کسبے درد اشنا
 ہغہ اور ابرے کومے شی، دغہ ستا تکاؤنرہ نن ہم
 کلمہ مہ کپرہ لہ ساقی تہ، طالب نہ لے پہ رشتیا
 د فرنگ اندازہ مہ کپرہ د ہغہ لہ پرہ پرہ
 د بجلی پہ قمقمو کسبے دا جوہر کوی حلا

ڄنگه زبونو کڻي پيدا شي ولولي جهان نيونڪي
 شو په سترگو کڻي انداز چه افاق نه شي پيدا
 په خزان کڻي هم په کير کڻي د بڻکاري راتللي نه شوم
 کمي پانږي بناخ د جاله کڻي شوي ما لره بلا
 تدبيرونه به نسکور شي، تقدیرونه به بدل شي
 دا تخليق مے د خيال نه دے، حقيقت اوکٺره دا

(۳۷)

څه فطرت له خپله عقلم روبرو کړه
 بيا ورځه تسخير مقام د رنگ او بو کړه
 دا چه تا خپله خودي ده ورکه کړه
 د ورک شوي څيز د پاسه جستجو کړه
 د دے ستورو دا فضا چه حد ئے نشته
 نه هم دے نه جوړ مقام د آرزو کړه
 د چمن حورے د واره دي برېښاي
 چاک د گل او د لاله ورشه رفو کړه

کہ حرکت د زمانے ثحو، پہ تندئی جلتئی روان دے
 عشق پخپلہ یو سیلاب دے، بل هر یو سیلاب کپری رام
 د روانے زمانے نہ علاوہ تقویم د عشق کسے
 نورے شتہ زمانے داسے، چا پرے ایسے نہ دے نام
 عشق روح د جبرئیل دے، عشق زرہ د مصطفیٰ (ص) دے
 دا د پاک الله رسول دے، دا د پاک الله کلام
 پہ مستئی د عشق تابناکہ نمونہ د بھکی ککل دہ
 عشق یو خام غوندے شراب دی، عشق کاسہ دہ د کرام
 عشق فقیہہ د دے حرم دے، عشق سالار دے د لپیکرو
 عشق د لارے لاروے دے، پہ ہزار حائے ئے مقام
 د مضراب حنے د عشق، د ژوندون تار کسے نغمے دی
 ہم لہ عشقہ ژوند کسے نور دے، عشق د ژوند بلے لمبے دی

ہنغہ ہم دخیل حسن دستئی حنے مجبور دے، چہ خان کاندی بنکارہ
 بل خوا زما دستر کو بینائی کسے وی را جمع، اسباب دستورئی
 پوہیدے نشی ہیخو کئے دتقدیر بہ منطقونو، کنہ وے چرے دا
 پہ شہ حیز کسے وے کمے عثمانی تر کونہ گورہ، تر کانے تیمورئی
 پہ لاس چہ دحرم د فقیرانواقبال کسبیوؤت، دا وایہ شہ سبب وو
 پلاس خونہ کسبیوزی سپین بازونہ دشاہانو، دا شہ وے مجبورئی

(۳۹)

بیا د نوی دوران عقل کپہ تازہ جادو قدیم
 دے دوران کسے کڈران سخت دے بے ہمسایہ نہ د کلیم
 دے چالا کہ ہیر زیات عقل خان بدل کپہ پہ سل رنگہ
 غریب عشق نہ ملا دے، نہ زاہد دے، نہ حکیم!

د قرطیے جہات

(د ہسپانیے پہ هیواد او بالخصوص قرطبه کسبے اولیکلے شول)

سلسله د ورخو شیو ده، حادثے چه رغوی

سلسله د ورخو شیو ده، موند د ژوند او د مرگی

سلسله د ورخو شیو ده، لکه تار ریښمین دوه رنگه

ترے صفاتو قبا حان له، ذات لکیا دے جوړوی

سلسله د شیو او ورخو، د ازل د ساز فغان دے

ذات په دے کسبے زیر و بم د ممکناتو ښکاروی

کوی سنا کره کتنه، هم زما کره کتنه

سلسله د ورخو شیو ده کائنات چه تنگوی

تہ شاہین تے پہ معنی کسے، کرہ پرواز دغہ دے کار دے
ستا پہ ورائدے ورتہ کورہ آسمانونہ شتہ دے نور
د دے شو ورتو لانجہ کسے چرتہ بنکیل تہ پاتے نہ شے
ستا د پارہ مکانونہ، زمانونہ شتہ دے نور
دغہ ورتے شولے تیرے چہ ووم کوسے انجمن کسے
اوس خبر سے پہ رازونو عالمونہ شتہ دے نور

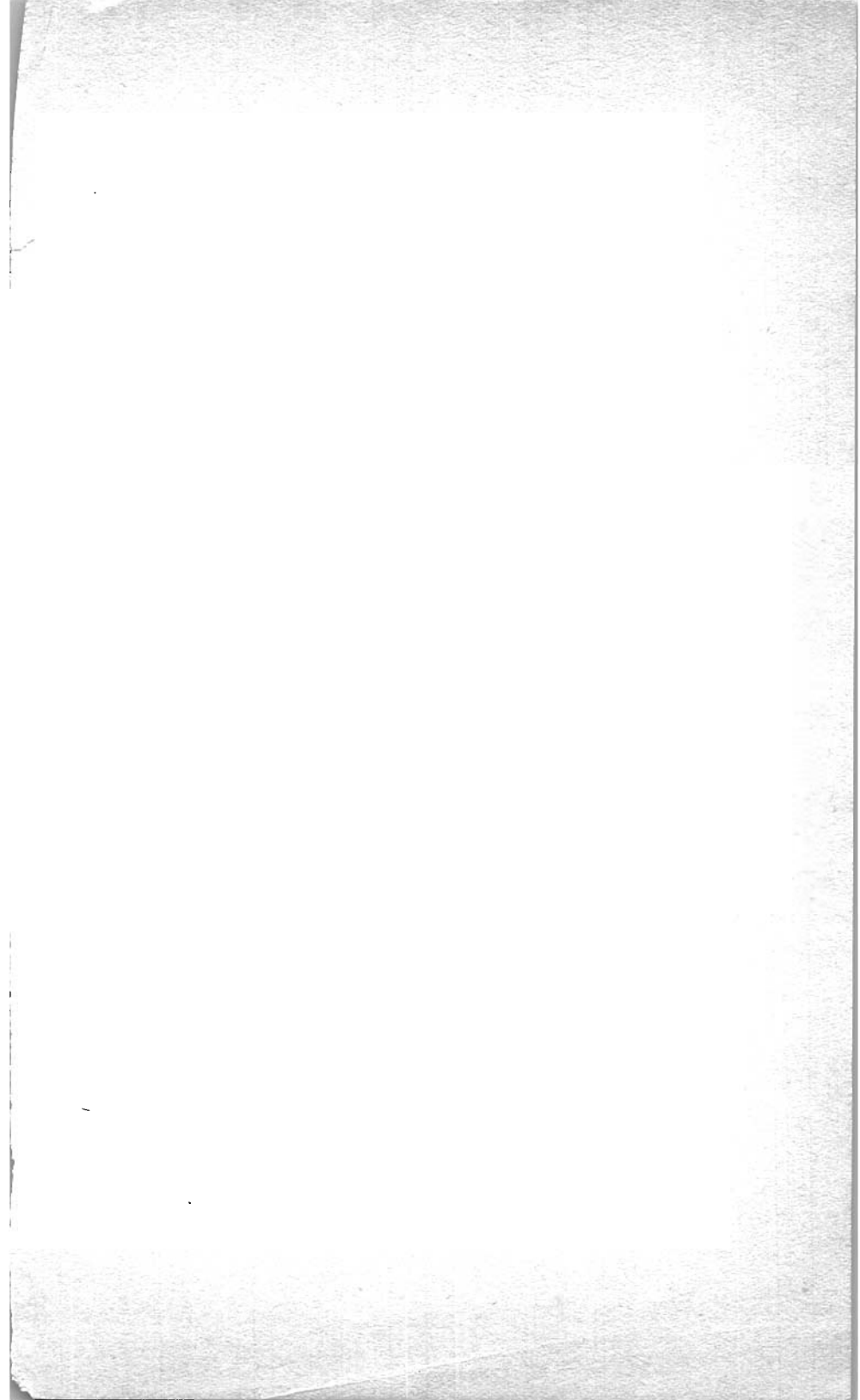
(۴۱)

(پہ فرانس کسے اولیکے شول)

لتوی فرنگک عیشونو د جھان لره دوام
آہ پہ دا کچہ آرزو تے، آہ پہ دغہ امید خام
چہ تے واو ریدو روداد سے، راتہ پیر د حرم اووے
ستا فریاد دے اوس پوخ شوے، پہ زرہ ور نکرمے آرام

د وزیر او میر درکاه مے، حائے د ناستے هرگز نہ دے
 بناخ د جالے مے ہم تہ تے، ہم دا جالہ مے ستا ده
 ستا پہ مخ کریوان مطلع مے د قیامت د صباؤن شو
 اور مے بل د الله ہو دے ستا له مخہ پہ سینسہ
 درد او داغ سوز او گرمی مے پہ ژوندون کبھے ہم له تادی
 ہم دا تہ زما آرزو تے، ہم مے ستا لتون بیوہ
 چہ پہ خٹنگ کبھے تے تہ نہ تے، نو بناریہ وی کل ویچارہ
 چہ تہ تے نو وی آبادے، کہ مانرے وی کہ کوشہ
 بیا ہغہ زاہہ شراب د تہ و ما تہ را عطا کرہ
 لتووسہ زہ ہم دغہ، مات مے جام کرہ ہم پیالہ
 د کرم نظر د بویہ، اے ساق پہ انتظار دی
 جلوتیان لوشی پہ لاس کبھے، خلوتیان پہ لاس کاسہ

علم بانڈے خودی کلکے تہ پسخیری جبرئیل
 چہ پہ عشق شی محکمہ، شی شپیلئی د اسرافیل
 یم خبر زہ د عذاب نہ د دے زن صبا د عقل
 ارتاؤ شوے یم دے آور تہ، زہ پہ مثل د خلیل (ع)
 کاروان پریووت پہ فریب کنبے، د منزل کہ ہسے نہ وے
 د منزل لہ راحت زیاتے، خوشحالی دی د رھیل!
 کہ نظر نہ لرمے دروسہ، لہ حلقے مے د خبرو
 د خودی نکتے دی داسے لکہ تیغ چہ وی اصیل!
 را یادیری نن و ما تہ د فرنگ ہعہ درسونہ
 د حضور خوندوونہ چرتہ، چرتہ ستر د دلیل!

حد د علم نہ پہ اخوا، د مومن بندہ د پارہ
 خوند د شوق خوئے لا ٻربرده چہ نعمت د دیدار ہم شتہ
 وائی پیر د میخانے چہ دا مانرئی د فیرنگیانو
 بنیادونہ ئے کچہ دی، د دیوال ئے رقرار ہم شتہ

(۴۴)

چہ لا ٻتہ پہ پردہ کنبے د افلاک وی حادثہ
 آئینہ کنبے د ادراک دہ ہغہ ما وتہ بنکارہ
 نہ پہ ستوری پورے غوتہ، نہ کردش کنبے د آسمان دے
 ستا تقدیر زما د خولے نہ ناچاپی وتے نالہ
 یا پہ آہ کنبے زما نشتہ یو بخرے چہ ژوندے وی
 یا نوجن د کامبورے دے چہ پہ دے نہ شو لمحہ!

پہ محبت کسبے چہ جنون وو ہغہ پاتے نہ دے
 د مسلمان زرہ چہ پرخون وو ہغہ پاتے نہ دے
 کپڑہ صفونہ، بیزاری د زرہ، بے ذوقہ سجدہ
 چہ د دوئی جذب د اندرون وو ہغہ پاتے نہ دے

د ککل توکے د شبنم پہ خاشکو تر دے
 ہم رامبیل دی ہم سبزہ، باد د سحر دے
 خو بیا ہم ترے ہنگامہ لپیدے نہ شی
 چہ د سوز نہ د لالہ خالی خیکر دے

د خودئی پہ زور طاقت، پاسہ خور شہ پہ دنیا
 پتہ مقام د رنگ او بوئی، دلنہ اووینہ صفا
 د دریاب غوندے اشنا، تہ او سیرہ لہ ساحلہ
 د ساحل لہ کُک لمن، را نغارہ د پہ شا!

لارہ وی لہ د سترکو دے نظر دے
 عقل شہ دے؟ بل مشال د رکندر دے
 ہنگامے پہ کور دننہ کوم کوم راز دی
 د کوخے چراغ د دے نہ شہ خبر دے!

نہ د چین نہ د عرب دے، نہ ہغہ روسی شامی دے
 حائے بہ حوان آفاقی نہ کپری، دغہ دواہہ جہانونہ
 د بیگانو شرابو لاپہ مستی ختمہ شوہ خو بیا ہم
 لا کرزیری مے پہ زرہ کبھی د ساقی ہغہ نازونہ!
 د نارو زما تریخ والے پہ چمن کبھی اوزغمہ تہ
 کلمہ زہر ہغہ کار کپری چہ کوم کار کپری تریاقونہ
 د امیر سلطان لہ پنکے قیمتی وی پہ شو چنہ
 د بریننا پہ شیر چہ شعر کبھی ہم سوز وی ہم برقونہ!

(۴۶)

ہیخ پہ زور باندے ئے شیرے کرویوان نہ شو د ہیچا
 کہ چالاک د مغریانو وو جنون بے انتہا

نہ مؤمن شتہ او نہ پاتے د مؤمن شتہ امیری
 صوفی پاتے شہ ترے لارہ د ضمیر ئے روپنائی
 بیا لہ خدائے حُنے او غوارہ ہغہ زرہ ہغہ نظر تہ
 بے لہ فقرہ ناممکن دہ چہ حوک او کپری امیری!

نظر گورہ چہ دے نبتے رنگ او بو کبتے
 عقل ہم گورہ ورک شوے دے چارسو کبتے
 اے زرگیہ! د سحر ژرا پرے نہ دے
 شاید بیا مومے اسان پہ اللہ ہو کبتے!

جلوتونہ د خودئی مصطفائی دی
 خلوتونہ د خودئی کبریائی دی
 د خودئی نیشانہ تولہ خدائی دہ
 کہ دہ زمکہ کہ اسمان کہ عرش کرسی دی!

د مستی او عشق جمال نے نوازی
 د مستی او عشق جلال بے نیازی
 د مستی او عشق کمال ظرف د حیدر (رض)
 د مستی او عشق زوال حرف د رازی!

آمرغله چه یکی یو ده، داسے رآخی نه ستا په ولقه

چه آزادی او یکرنگی نه وی ستا په همت کښے ترڅو پرتنه

یا د سنجر او طغرل آئین دے د ټول جهان د تسخیر کولو

یا د شاهانو غوندے د مرد قلندر بویه طور طریقہ

د فارابی د فکر حیرت دے، یا د رومی د سینے گرمی ده

یا خو دے فکر د حکیمانو، یا د حکیم په دود ئے جذبہ

یا ده د عقل ویره او ترهه، او یا د عشق زړه ور توب دے

یا چالاکي ده د فیرنگیانو، یا د ترکانو په شان حمله

یا خو د شرع مسلمانی ده، یا بیبا د دیر شوکیداری ده

یا د مستانو غوندے نعره ده، وی بتخانه کښے که په کعبه!

اوسیدونکے د مکان یم کہ ساکن د لا مکان؟
 زہ لیدونکے د جہان یم کہ پخپلہ یم جہان
 لا مکان کئیے د دے اوسی تل تر تلہ پہ مستی کئیے
 خو پہ دے د کپی ما پوہہ چہ دے چرتہ زما خان!

پریشان دے کہ تے کورے کاروبار واہ د مینے
 لا د دے نہ کہے و دے غلبے زما رنگینے
 کلہ کلہ زہ خوندو نہ د وصال لہوم کرحم
 کلہ خونہ د جدائی ہم خوندہور وی کہے وینے!

ہسے زہ وسہ ورک شوے خلوتونو د خودی کئیے
 کویانہ وسہ موجود زہ د پاک رب پہ حضورئ کئیے
 پورتنہ نہ کپلے ما سترکے چہ د یار نندارہ اوکرم
 زہ پخپلہ تماشہ شوم د قیامت بدہ سختی کئیے!

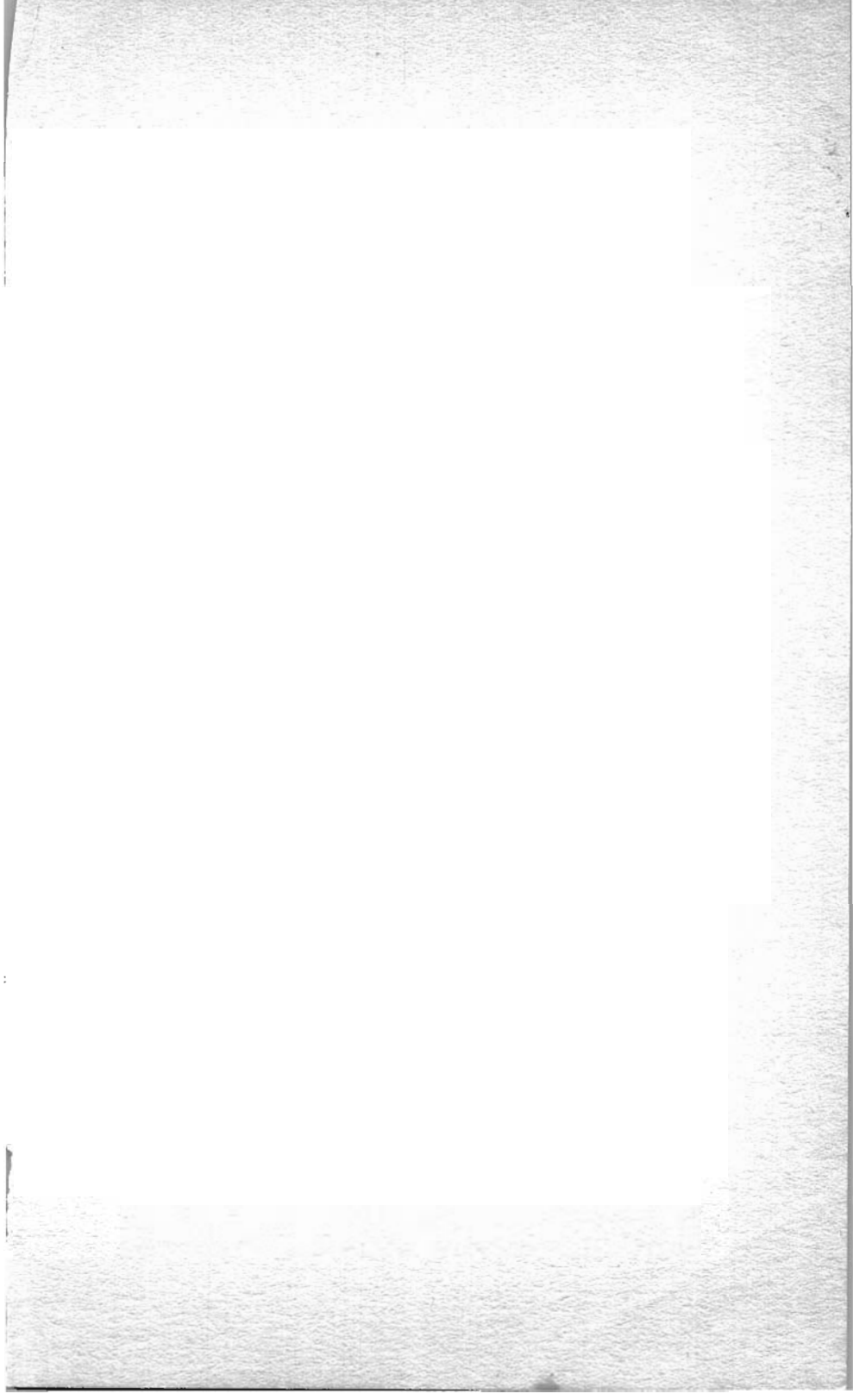

یقین شہ دے؟ د خلیل غوندے پہ اور کئیے کسبناستل
 یقین دا چہ پہ خدائے مست شی کارے خان غورہ کول
 واورہ اے چہ تے کیر شوے تہ د نوی تہذیب دام کئیے
 غلامی بے یقینی نہ غورہ دہ پہ شو شو حل!

چہ واگذار د بجر و بر دی ما ته داسے ئے وئیلی
 د فرنگ کوڈله لار کینے د سیلاب ده اودریدلے
 راشه ته ئے خپل نصیب په فضاگانو کینے تلاش کپه
 یو جهان تازه په آه کینے د سحر دے ما ساتلے
 غنیمت شمیره کدو مے چه په دغه زمانه کینے
 مئے ناب نه مدرسه کینے نه خانقاه کینے شی موندلے!

(۳۹)

اندیینه چالاکه ما ته فطرت نه کپری را عطا!
 ولے خاوره توان لری د الوتو مے په هوا!
 هغه خاوره چه جنون ئے د ادراک دے پاکوونکے
 هغه خاوره چه شلیدلے د جبریل ده ترے قبا!

کله دا زما مجال شی چه د اوکیرم فقیهه زه
 تشه دا قدرے وینا چه لتهوم د زره کشاد
 د پرویز عشرت په ببعه په دنیا کسپه اخته شی
 د خدائے پاک ورکړه ئے بوله، د غم پنگه د فرهاد
 چه رموز د قلندر وو، سکوره ما واره حرکند کړل
 د خانقاه د مدرسے چه واره فکر شی آزاد
 د بامبر چه طلسمات وو، رشی مات نه کړل په ولبرو
 چه همسا - په لاس نه وی، د کلیم کار بے بنیاد

(۵۱)

د اقبال په سر پاک رب ته فرشتو اوکړه چغلی
 - ادبه په شکلا کسپه د فطرت کوته وهی

د حضور او غیب پہ منخ کسے افلاطون کورہ پر کیری
 د ہوشیارو خلقو خائے دے لہ ازل خنے اعراف
 ستا پہ زرہ باندمے تر کومہ چہ کتاب را نازل نہ شی
 رازی ستا شک او کسے نہ شی، نہ صاحب نے د کشف
 د سرور او سوز نظر نے لکہ خک ہسے کمیری
 کئی کتوت د فیرنگیانو د شرابو ہم دے صاف!

(۶۱)

د شعور او ہوش او عقل روزگار ہم دے ہیر عجیب
 پہ مقام د شوق کسے ہر یو، دے د زرہ نظر رقیب
 زہ پوہیرمہ پہ دے چہ د جمات انجام بہ شہ شی
 د نظر پہ مسائیلو کسے بوخت شوے دے خطیب!

تہ ہمہ ژوندون ژوندون ٿے، تہ ہمہ پائندگی ٿے

او د دے نہ علاوہ نور، هر شه هر شه خاکبازی!

(۵۳)

سر دے پہ نورو جرس، پاسه دروسی قافلہ

طمع د سورلو چہ کری، پاتے پہ میرو هغه

بیل د طبیعت لرے، ستا زمانه بیلہ ده

دا د خانقاه تپرون، نہ خوری سمون تا سره

عقل کہ مریئے کری زرہ، یا زرہ شی امام د دہ

سختہ ده دا مرحلہ، اے پہ دے لار تلونکیہ!

بندہ لا خودی ٿے ده، قید کئیے د شام و سحر

شا مدام ککله د دہ، خرخ د زمانے نہ ده

د تقلید نہ توبہ کار شہ د طاؤس د بلبلانو
 بلبل تشے سندرے، شہ طاؤس کنیے بے لہ رنگہ!

(۷۹)

دا د فقر معجزے دی، تاج او تخت دے کہ سپاہ
 فقر میر دے د میرانو، فقر شاہ دے د ہر شاہ
 دے د علم مرام دغہ چہ پاکی او کپری د عقل
 مقصود فقر نہ پاکوالے دے د زرہ ہم د نگاہ
 دے فقیہہ او حکیم علم، دے مسیح او کلیم فقر
 علم لارہ لہوونکے، فقر دے بلد پہ راہ
 دے مقام د نظر ”فقر“، دے مقام د خبر ”علم“،
 مستی فقر کنیے ثواب دہ، مستی علم کنیے گناہ!

عجب نہ دہ مسلمان تہ کہ ور او بھنبی یو حل بیا
 د سنجر شوکت، او فقر د جنید (رح) او بسطامی
 د ہنر، علم قبا دہ یو خاص فضل کہ دا نہ وے
 ستا نظر کئیے غریدلہ مے د تن ہرہ خاصی!

(۵۵)

لہ ہر یو مقام نہ محکمیے شولہ تیرہ میاشتمہ نوے
 د کمال مرتبہ چرتہ بے کوششہ چا موندلے
 د پوکی پہ زور خورہ کہ شوہ غنچہ نو پہ دا شہ شی
 چہ د نمر شغلہ روینانہ ئے شو نہ وی نصیب شوے
 کہ نظر د چرے پاک وی نو زرکے بہ د ہم پاک وی
 د نظر پہ پیروئی کئیے خدائے دے زپہ ہمیش بوتلے

تہذیب نوے ہیخ ہم نہ دے بے قید او تکلف نہ
 چہ سخ د چا صفا وی، شہ پکار غازہ فروش
 د ساز صاحب، پکار دہ چہ غافل او نہ کاهل وی
 غلط چرے آہنگ ہم، کلہ کلہ شی سروش

(۵۷)

چہ وہ چرتہ مدرسہ د زمیری توب او بادشاہی
 پہ ہغہ خانقاخونو کنبے دہ پاتے روباہی
 سالاران چہ د کاروان دی، او مے نہ لیدہ یو تن کنبے
 د موسلی کلیم اللہ چہ وہ شروع اشبانی
 خوش الحان مارغہ نہ وینی شہ لذت خچلہ نغمہ کنبے
 ہائے افسوس! دے باغ کنبے راغلہ لے پہ ساہٹے کوتاہی

تہذیب نوے ہیچ ہم نہ دے بے قید او تکلف نہ
 چہ مخ د چا صفا وی، شہ پکار غازہ فروش
 د ساز صاحب، پکار دہ چہ غافل او نہ کاهل وی
 غلط چرے آہنگ ہم، کلہ کلہ شی سروش

(۵۷)

چہ وہ چرتہ مدرسہ د زمیری توب او بادشاہی
 پہ ہغہ خانقاخونو کنبے دہ پاتے روباہی
 سالاران چہ د کاروان دی، او مے نہ لیدہ یو تن کنبے
 د موسلی کلیم اللہ چہ وہ شروع اشبانی
 خوش الحان مارغہ نہ وینی شہ لذت خپلہ نغمہ کنبے
 ہائے افسوس! دے باغ کنبے راغلہ تے پہ ساہ تے کوتاہی

عجب نہ دہ مسلمان تہ کہ ور اوبخنی یو حل بیا
 د سنجر شوکت، او فقر د جنید(ح) او بسطامی
 د ہنر، علم قبا دہ یو خاص فضل کہ دا نہ وے
 ستا نظر کسے غریدلہ مے د تن ہرہ خاصی!

(۵۵)

لہ ہر یو مقام نہ مخکسے شولہ تیرہ میاشتمہ نوے
 د کمال مرتبہ چرتہ بے کوششہ چا موندلے
 د پوکی پہ زور خورہ کہ شوہ غنچہ نو پہ دا شہ شی
 چہ د نمر شغلہ روپانہ ئے شو نہ وی نصیب شوے
 کہ نظر د چرے پاک وی نو زرگے بہ د ہم پاک وی
 د نظر پہ پیروئی کسے خدائے دے زہہ ہمیش بوتلے

د تقلید نہ توبہ کار شہ د طاؤس د بلبلا نو
 بلبل تشے سندرے، شہ طاؤس کسے بے لہ رنگہ!

(۷۹)

دا د فقر معجزے دی، تاج او تخت دے کہ سپاہ
 فقر میر دے د میرانو، فقر شاہ دے د ہر شاہ
 دے د علم مرام دغہ چہ پاکی او کپری د عقل
 مقصود فقر نہ پاکوالے دے د زرہ ہم د نگاہ
 دے فقیہہ او حکیم علم، دے مسیح او کلیم فقر
 علم لارہ لہوونکے، فقر دے بلد پہ راہ
 دے مقام د نظر ”فقر“، دے مقام د خبر ”علم“،
 مستی فقر کسے ثواب دہ، مستی علم کسے گناہ!

تہ ہمہ ژوندون ژوندون ئے، تہ ہمہ پائندگی ئے

او د دے نہ علاوہ نور، هر شه هر شه خاکبازی!

(۵۳)

سر دے پہ نعر و جرس، پاسہ دروسی قافلہ

طمع د سورلو چہ کبری، پاتے پہ میرو هغه

بیل د طبیعت لرے، ستا زمانہ بیلہ ده

دا د خانقاه تہرون، نہ خوری سمون تا سرہ

عقل کہ سریئے کبری زرہ، یا زرہ شی اسام د دہ

سختہ ده دا مرحلہ، اے پہ دے لار تلونکیہ!

بندہ لا خودی ئے ده، قید کنبے د شام و سحر

شا مدام کله د دہ، شرح د زمانے نہ ده

د حضور او غیب په منځ کښې افلاطون کوره پر کيږي
 د هوبنيارو خلقو ځانې دې له ازل ځنې اعراف
 ستا په زړه باندې تر کومه چه کتاب را نازل نه شي
 رازي ستا شک او کښې نه شي، نه صاحب ځې د کشف
 د سرور او سوز نظر ځې لکه څک هسې کميږي
 کښې کډوت د فيرنګيانو د شرابو هم دې صاف!

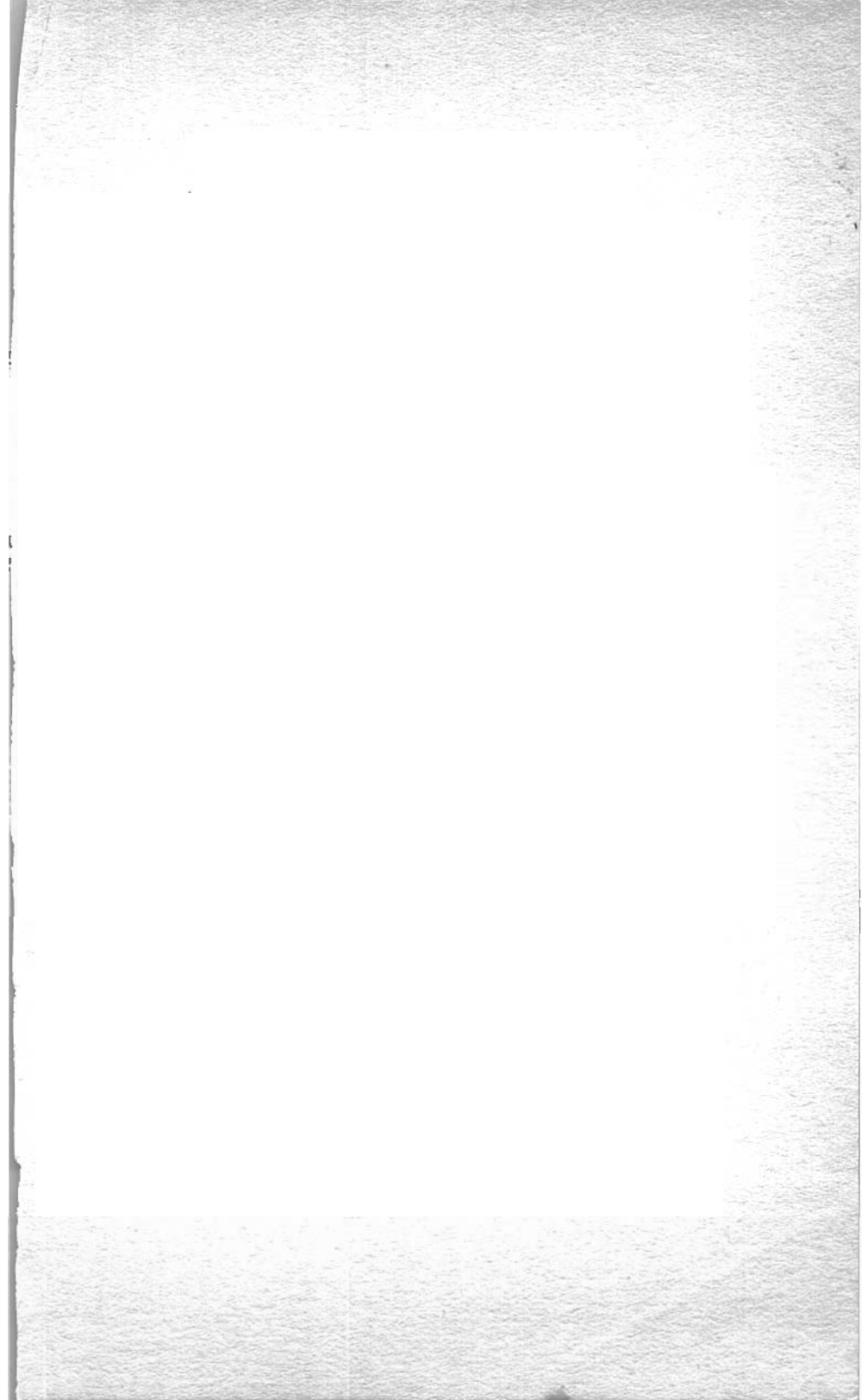
(۶۱)

د شعور او هوش او عقل روزگار هم دې ډير عجيب
 په مقام د شوق کښې هر يو، دې د زړه نظر رقيب
 زه پوهيږمه په دې چه د جمات انجام به شه شي
 د نظر په مسائيلو کښې بوخت شوم دې خطيب!

کله دا زما سجال شی چه د اوکیرم فقیهه زه
 تشه دا قدرے وینا چه لټوم د زره کشاد
 د پرویز عشرت په بیعه په دنیا کسے اختی شی
 د خدائے پاک ورکړه ئے بوله، د غم پنګه د فرهاد
 چه رموز د قلندر وو، سکوره ما واره حرکند کړل
 د خاتقاه د مدرسے چه واره فکر شی آزاد
 د بامپر چه طلسمات وو، رشی مات نه کړل په ولرو
 چه همسا - په لاس نه وی، د کلیم کار بے بنیاد

(۵۱)

د اقبسال په سر پاک رب ته فرشتو اوکړه چغلی
 - ادبه په شکلا کسے د فطرت کوته وهی

چہ واکدار د بحر و بر دی ما تہ دایسے ئے وئیلی
 د فرننگ کوپلہ لار کسے د سیلاب دہ اودریدلے
 راشہ تہ ئے خپل نصیب پہ فضاگانو کسے تلاش کپہ
 یوجہان تازہ پہ آہ کسے د سحر دے ما ساتلے
 غنیمت شمیرہ کدو سے چہ پہ دغہ زمانہ کسے
 مئے ناب نہ مدرسہ کسے نہ خانقاہ کسے شی سوندلے!

(۴۹)

اندیپنہ چالاکہ ما تہ فطرت نہ کپی را عطا!
 ولے خاورہ توان لری د الوتو سے پہ ہوا!
 ہغہ خاورہ چہ جنون ئے د ادراک دے پاکوونکے
 ہغہ خاورہ چہ شلیدلے د جبریل دہ ترے قبا!

اوسیدونکے د مکان یم کہ ساکن د لا مکان؟
 زہ لیدونکے د جہان یم کہ پخپلہ یم جہان
 لا مکان کسے د دے اوسی تل تر تلہ پہ مستی کسے
 خو پہ دے د کپی ما پوہہ چہ دے چرتہ زما حان!

پریشان دے کہ تے کورے کاروبار وارہ د مینے
 لا د دے نہ کلہ وچے غلبے زما رنگینے
 کلہ کلہ زہ خوندونه د وصال لتوم کرخم
 کلہ خوند د جدائی ہی ہم خوندهور وی کہے وینے!

ہسے زہ وسہ ورک شوے خلوتونو د خودئی کسے
 کویانہ وسہ موجود زہ د پاک رب پہ حضورئی کسے
 پورتنہ نہ کپلے ما سترکے چہ د یار نندارہ اوکرم
 زہ پخپلہ تماشہ شوم د قیامت بدہ سختی کسے!

یقین خہ دے؟ د خلیل غوندے پہ اور کسے کنبیناستل
 یقین دا چہ پہ خدائے مست شی کارے حان غورہ کول
 واورہ اے چہ تے کپیر شوے تہ د نوی تہذیب دام کسے
 غلامی بے یقینی نہ غورہ دہ پہ خو شو حُل!

آمرغلره چه یکی یو ده، داسے رآخی نه ستا په ولقه

چه آزادی او یکرنگی نه وی ستا په همت کنیے تر خو پرتہ

یا د سنجر او طغرل آئین دے د نول جهان د تسخیر کولو

یا د شاهانو غوندمے د مرد قلندر بویه طور طریقہ

د فارابی د فکر حیرت دے، یا د رومی د سینے گرمی ده

یا خو دے فکر د حکیمانو، یا د حکیم په دود ئے جذبہ

یا ده د عقل ویرہ او ترهہ، او یا د عشق زہدور توب دے

یا چالاکي ده د فیرنگیانو، یا د ترکانو په شان حملہ

یا خو د شرع مسلمانانہ، یا بیبا د دیر شوکیداری ده

یا د مستانو غوندمے نعرہ ده، وی بتخانہ کیے کہ په کعبه!

نہ مؤمن شتہ او نہ پاتے د مؤمن شتہ امیری
صوفی پاتے شہ ترے لاپہ د ضمیر نے روینائی
یا لہ خدائے حُسنے او غواہ ہغہ زہہ ہغہ نظر تہ
بے لہ فقرہ ناممکن دہ چہ شوک او کپی امیری!

نظر کورہ چہ دے نپتے رنگ او ہو کئیے
عقل ہم کورہ ورک شوے دے چارسو کئیے
اے زہ کیہ! د سحر ژہا پرے نہ ہدے
شاید بیا مومے اسان پہ اللہ ہو کئیے!

جلوتونہ د خودی مصطفائی دی
خلوتونہ د خودی کبریائی دی
د خودی نینانہ تہولہ خدائی دہ
کہ دہ زمکہ کہ اسمان کہ عرش کرسی دی!

د مستی او عشق جمال نے نوازی
د مستی او عشق جلال بے نیازی
د مستی او عشق کمال طرف د حیدر (رض)
د مستی او عشق زوال حرف د رازی!

نہ د چین نہ د عرب دے، نہ ہغہ روسی شامی دے
 حائے بہ حوان آفاقی نہ کپری، دغہ دواہہ جہانونہ
 د بیگانو شرابو لارہ مستی ختمہ شوہ خو بیا ہم
 لا گرزیری مے پہ زرہ کبے د ساقی ہغہ نازونہ!
 د نارو زما تریخ والے پہ چمن کبے اوزغمہ تہ
 کلبہ زہر ہغہ کار کپری چہ کوم کار کپری تریاقونہ
 د امیر سلطان لہ پنکے قیمتی وی پہ شو چنہ
 د بریننا پہ خیر چہ شعر کبے ہم سوز وی ہم برقونہ!

(۲۶)

ہیخ پہ زور باندے ئے خیرے گریوان نہ شو د ہیچا
 کہ چالاک د مغریانو وو جنون بے انتہا

پہ محبت کسے چہ جنون وو ہغہ پاتے نہ دے
 د مسلمان زرہ چہ پرخون وو ہغہ پاتے نہ دے
 کپڑہ صفونہ، بیزاری د زرہ، بے ذوقہ سجدہ
 چہ د دوئی جذب د اندرون وو ہغہ پاتے نہ دے

د کھل توکے د شبنم پہ شاخکو تر دے
 ہم رامبیل دی ہم سبزہ، باد د سحر دے
 خو بیا ہم ترے ہنگامہ لپیدے نہ شی
 چہ د سوز نہ د لالہ خالی حیکر دے

د خودئی پہ زور طاقت، پاسہ خورشہ پہ دنیا
 پمت مقام د رنگ او بوئی، دلته اووینہ صفا
 د دریاب غوندے آشنا، تہ اوسیرہ لہ ساحلہ
 د ساحل لہ حک لمن، را نغارہ د پہ شا!

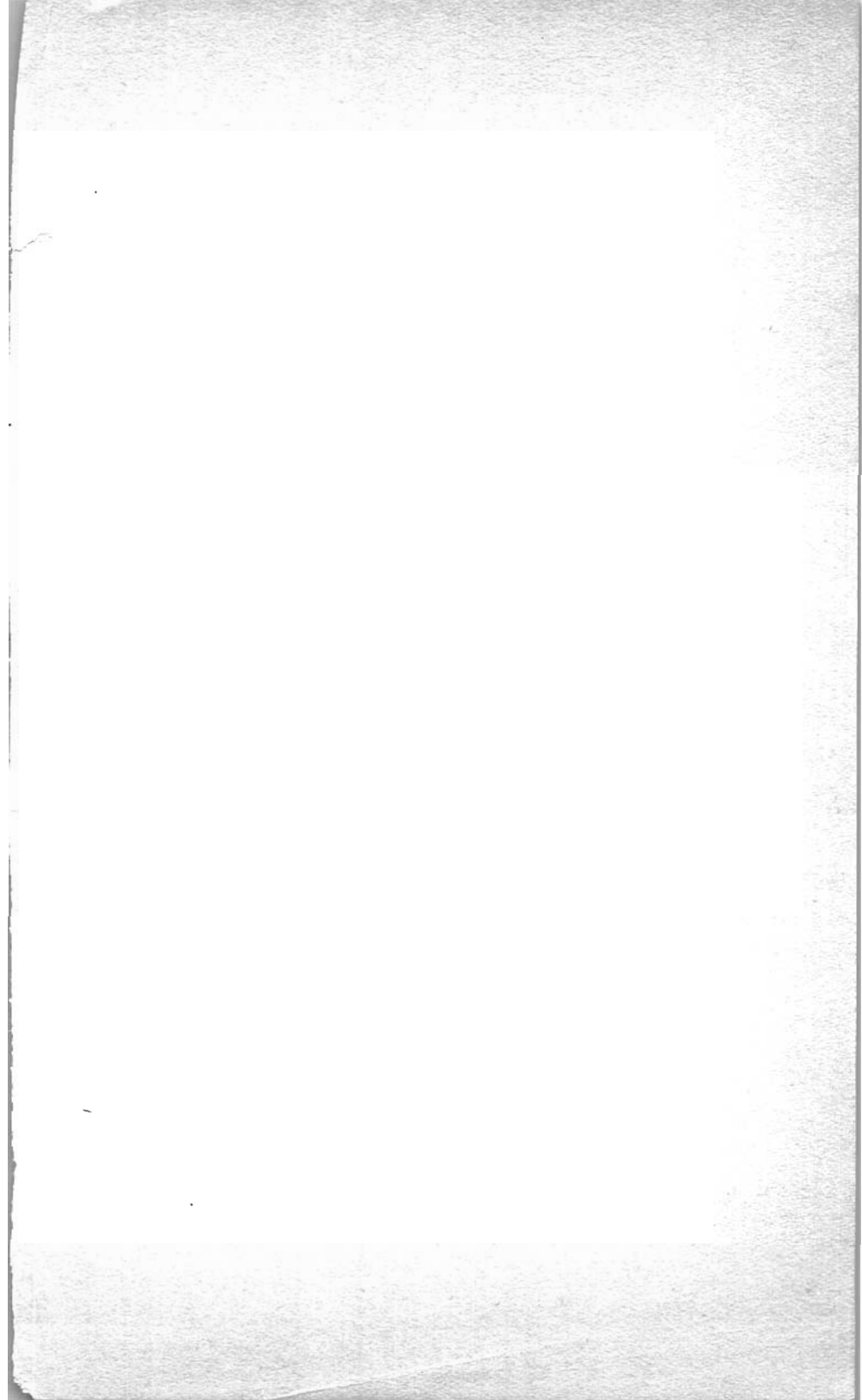

لارہ وی لہ د سترکو دے نظر دے
 عقل تہ دے؟ بل مشال د رہگذر دے
 ہنگامے پہ کور دنہ کوم کوم راز دی
 د کوٹھے چراغ د دے نہ تہ خبر دے!

حد د علم نہ پہ اخوا، د مومن بندہ د پارہ
 خوند د شوق خوئے لا پربیردہ چہ نعمت د دیدار ہم شتہ
 وائی پیر د میخانے چہ دا مانرئی د فیرنکیانو
 بنیادونہ ئے کچہ دی، د دیوال ئے رقرار ہم شتہ

(۴۴)

چہ لا پتہ پہ پردہ کئیے د افلاک وی حادثہ
 آئینہ کئیے د ادراک دہ ہغہ ما وتہ بنکارہ
 نہ پہ ستوری پورے غوتہ، نہ کردش کئیے د آسمان دے
 ستا تقدیر زما د خولے نہ ناشاپی وتے نالہ
 یا پہ آہ کئیے زما نشتہ یو بخرے چہ ژوندے وی
 یا نوجن د کامبورے دے چہ پہ دے نہ شو امبہ!

علم بانڈے خودی کلکے تہ پسخیری جبرئیل

چہ پہ عشق شی محکمہ، شی شپیائی د اسرافیل

یم خبر زہ د عذاب نہ د دے نن صبا د عقل

اِرتاؤ شوے یم دے آور تہ، زہ پہ مثل د خلیل (ع)

کاروان پریوت پہ فریب کنبے، د منزل کہ ہسے نہ وے

د منزل لہ راحت زیاتے، خوشحالی دی د رھیل!

کہ نظر نہ لری درومہ، لہ حلقے سے د خبرو

د خودی نکتے دی داسے لکہ تیغ چہ وی اصیل!

را یادیری نن و ما تہ د فرنگ ہغہ درسونہ

د حضور خوندوئہ چرتہ، چرتہ ستر د دلیل!

د وزیر او میر درگاہ مے، حائے د ناستے هرگز نہ دے
 بناخ د جالے مے ہم تہ تے، ہم دا جالہ مے ستا دہ
 ستا پہ مخ کریوان مطلع مے د قیامت د صباؤن شو
 اور مے بل د اللہ ہو دے ستا لہ مخہ پہ سینہ
 درد او داغ سوز او گرمی مے پہ ژوندون کئیے ہم لہ تا دی
 ہم دا تہ زما آرزو تے، ہم مے ستا لتون بیوہ
 چہ پہ خنک کئیے تے تہ نہ تے، نو بیاریہ وی کل و بیچارہ
 چہ تہ تے نو وی آبادے، کہ مانرے وی کہ کوشہ
 بیا ہغہ زاہہ شراب د تہ و ما تہ را عطا کرہ
 لتوومہ زہ ہم دغہ، مات مے جام کرہ ہم پیالہ
 د کرم نظر د بویہ، اے ساق پہ انتظار دی
 جلوتیان لوسنی پہ لاس کئیے، خلوتیان پہ لاس کاسہ

تہ شاہین تے پہ معنی کسے، کرہ پرواز دغہ دِ کار دے
ستا پہ وړاندے ورتہ کورہ آسمانونہ شتہ دے نور
د دے شپو وړخو لانجه کسے چرتہ بشکیل تہ پاتے نہ شے
ستا د پاره مکانونہ، زمانونہ شتہ دے نور
دغہ وړخے شولے تیرے چہ ووم کونے انجمن کسے
اوس خبر مے پہ رازونو عالمونہ شتہ دے نور

(۴۱)

(پہ فرانس کسے اولیکلے شول)

لتوی فرنگک عیشونو د جهان لره دوام
آہ پہ دا کچہ آرزو تے، آہ پہ دغہ امید خام
چہ تے واوریدو روداد مے، راتہ پیر د حرم اووے
ستا فریاد دے اوس پوخ شوے، پہ زپہ وړ نکرمے آرام

د قرطیے جہات

(د ہسپانیے پہ هیواد او بالخصوص قرطبہ کثیرے اولیکلے شول)

سلسلہ د ورخو شیو ده، حادثے چہ رغوی

سلسلہ د ورخو شیو ده، مونہ د ژوند او د مرگی

سلسلہ د ورخو شیو ده، لکه تار ریبیحین دوه رنگه

ترے صفاتو قبا حان له، ذات لکیا دے جوړوی

سلسلہ د شیو او ورخو، د ازل د ساز فغان دے

ذات په دے کثیرے زیر و بم د ممکناتو بیکاروی

کوی سنا کره کتنه، هم زما کره کتنه

سلسلہ د ورخو شیو ده کائنات چہ تنگوی

ہنغہ ہم دخیل حسن دستئی حنے مجبور دے، چہ خان کاندی بہکارہ
 بل خوا زما دستر کو بینائی کینے وی را جمع، اسباب دستوری
 پوہیدے نشی ہیخو کئے د تقدیر بہ منطقونو، کنہ وے چرے دا
 پہ خہ شیز کینے وے کمے عثمانی تر کونہ کورہ، تر کائے تیمورئی
 پہ لاس چہ دحرم د فقیرانواقبال کتبیوؤت، دا وایہ خہ سبب وو
 پہ لاس خونہ کتبیوزی سپین بازونہ دشاہانو، داشہ وے مجبورئی

(۳۹)

بیا د نوی دوران عقل کپہ تازہ جادو قدیم
 دے دوران کینے کڈران سخت دے بے ہمسایہ نہ د کلیم
 دے چالاکہ ہیر زیات عقل خان بدل کپہ پہ سل رنگہ
 غریب عشق نہ ملا دے، نہ زاہد دے، نہ حکیم!

کہ حرکت د زمانے شو، پہ تندئی جلتئی روان دے
 عشق پخپلہ یو سیلاب دے، بل هر یو سیلاب کپری رام
 د روانے زمانے نہ علاوہ تقویم د عشق کسبے
 نورے شتہ زمانے داسے، چا پرے ایشے نئ دے نام
 عشق روح د جبرئیل دے، عشق زرہ د مصطفیٰ (ص) دے
 دا د پاک الله رسول دے، دا د پاک الله کلام
 پہ مستئی د عشق تابناکہ نمونہ د بشکی گل دہ
 عشق یو خام غوندے شراب دی، عشق کاسہ دہ د کرام
 عشق فقیہہ د دے حرم دے، عشق سالار دے د لبیکرو
 عشق د لارے لاروے دے، پہ ہزار حائے ئے مقام
 د مضراب حنے د عشق، د ژوندون تار کسبے نغمے دی
 ہم له عشقہ ژوند کسبے نور دے، عشق د ژوند بلے لمبے دی

اے حرم د قرطیے چہ، دے لہ عشقہ وجود ستا
 عشق د وخت خُنے بے غمہ، عشق دوام دے سراپا
 رنگ کہ خیمتہ دہ کہ کانپے ساز آواز دے یا کہ تکی
 معجزہ د فن پہ وینو د خیسگر پکسیرے پیدا!
 د خیسگر د وینے خاشکے، د اوج کانپے نہ زبہ رخ کبری
 د خیسگر وینہ سرور دے، ہم سرود سوز و صدا
 ستا فضا زبہ حلوونکے، دہ نوا مے سینہ سوزہ
 دے حضور د زرونو کار ستا، پرانستل ئے کار زما
 نہ دہ عرشِ معلیٰ نہ د آدم سینہ شہ کمہ
 کہ ہر شو د موتی خاورے شین آسمان دے انتہا
 توان طاقت نوری وجود کہ د سجدے لری نو شہ شو
 د سجد سوز او کداز چہ درتہ نہ دے مہیا!

زہ کافر غوندے ہندی یم، شوق او ذوق تہ سے او کورہ
 دے صلوة درود پہ زرہ سے ہم پہ سخاۃ باندے سے دا
 ہم پہ غارہ کنبے سے شوق دے، ہم سے شوق پہ شپیلئے کنبے
 او نغمہ د اللہ ہو سے دہ پرتہ پہ رک و پئے کنبے
 دے جلال او ہم جمال ستا، د بندہ د خدائی دلیل
 ہغہ ہم جلیل جمیل دے، تہ ہم یئے جلیل جمیل
 ودانی دہ ستا پائیدارہ، تا کنبے ستے دی بیشمارہ
 لکہ وی صحرا د شام کنبے، تنے کنزے د نخیل
 د ایمن د وادی نور د دروہام باندے وریری
 ستا دا دنگہ منارہ دہ جلوہ ککاہ د جبرئیل
 ورکیدے نہ شی ہیخ ککہ، مسلمان بندہ دا حکہ
 راز خرگند د دہ اذان کپ د کلیم (ع) او د خلیل (ع)

د هیواد حدوود ئے نشته، نه ئے برید د آفق شته دے

د دے بحر هر یو موج دے یا دجله دینوب یا نیل

عجیبه ئے زمانے دی، هم عجیبه ئے قیصے دی

زور دوران لره ورکړے، ده بیغام دے د رحیل

دے ساقی د ذوق لرونکو، د میدان د شوق شمسوار دے

بته صفا شراب د ده دی، هم دے تیغ لری اصیل !

دے هغه خوانمر د سپاهی دے چه ده زغره ئے لا اَلله

ان په سوری کسبه د تورو، ده تکیه ئے لا اَلله

هم له تا حُنے شرکند شو، د مومن بنده رازونه

هم د شپوئے ژړا کانه، هم د ورځو ئے تاوونه

هم مقام اوچت د هغه، هم عظمت ئے د خیالونو

هم سرود او شوق د هغه، هم نیاز هم ئے نازونه

د مومن لاس حقیقت کبیرے کہ ئے گورے لاس د خدائے دے
 ہم غالب ہم کار ویستونکے، جوڑہ وی واہہ کارونہ
 چہ خاکی نوری سرشت شی نو بندہ مولا صفت شی
 ورتہ ہیخ وی د دے دوارو جہانونو دولتونہ
 آمیدونہ ئے قابل شی، مقصدونہ ئے جلیل شی
 شی ادا ئے دلفریبہ، زرہ رابنکونکی نظرونہ
 پوست پہ وخت کبیرے د خبرو، کلک پہ وخت کبیرے د لہون وی
 وی پاکباز او زرہ ئے پاک وی، وی جنگونہ او بزمونہ
 د مومن بندہ یقین پوخ، د پرکار د حق نقطہ وی
 او د انور عالم دے واہہ، تنش طلسم، مجاز، وھمونہ
 ہم د عقل منزل دے دے، ہم د عشق منزل دے دے
 پہ حلقہ کبیرے د آفاقو ہم کرسی د محفل دے دے

اے کعبے دہنرمندوئے دبدبہ تہ د پاک دین
 مرتبہ دے د حرم کبرہ د آندلس د سر زمین
 د آسمان لاندے بنائست کعبے کہ د حسن ستا مثال شتہ
 شتہ پہ زرہ د مسلمان کعبے نشتہ بل چرتہ چین
 آہ ہغہ د حق خوانمرده چہ عرب شہسواران وو
 خاوندان د ”عظیم خُلق“، وو، ہم د صدق او د یقین
 شرکند شوے عجب راز دے، د هغوئی لہ حکومت نہ
 خاوندان د زرہ پہ فقر، کبری شاہی، نہ پہ نکین
 خاص نظر د هغوئی کرے د ختیز لویدیز پالنه
 پہ تیارو کعبے د یورپ چہ د چا عقل وو راه بین
 پہ برکت د چا د وینو چہ نن ہم آندلسیان وارہ
 دی بنہ زری، زاریدونکی، ہم سادہ روشن جبین

لا تر اوسه دے هیواد کښے آهو چشمه خلق ډیر دی
 چه ئے غشی د نظر دی، لا هغه شان دل نشین
 خوشبوئی د یمن نن هم هواکانو کښے د دے شته
 د حجاز د نوا رنگ هم نواکانو کښے د دے شته
 ده په نزد د ستورو زمکه ستا اوچته له آسمانه
 خو افسوس چه د پیرو نه ستا فضاء ده بے اذانه
 ده میشته کومه وادی کښے، ده په کوم منزل کښے پاته
 بلاکانے لږوونکے، قافله د عشق سخت حُانه
 شورش اولید جرمیانو د اصلاح د دین له مخه
 چه ئے کړله هره نخبه د زرو نقشونو وړانه
 لاره ډوره پاکبازی شوه چه د پیر د کایسا وه
 پرے پسه کشتی نازکه چه د فکر شوه روانه

اولیدو په خپلو سترگو فرانسیانو انقلاب
 د مغرب خلقو دنیا چه پرے بدله شوہ بے نشانه
 روسی نسله قام په مینہ د زور رسم وو زور شوے
 بیا په خوندے د تجدید شوہ زره شوے دنیا خوانه
 گوره روح د مسلمان کینے نن هم هغه اضطراب شته
 دا د خدائے یو داسے راز دے وتے نه شی له زبانه
 دے دریاب د تل نه خدائے زده چه به شه را ولاپیری
 دغه شین کتبد به خدائے زده چه په کوم طور بدلیری
 دا په تنگو کینے د غرونو شفق غرق شه په سحاب
 که د لعل د بدخشان ډیری پرے ایبپی دی آفتاب
 سوز نه ږکے هم ساده دی د دهقان د لور سندرے
 دی سیلاب کشتی د زړه له په نیټه کینے د شبابه

اے آبود کبیر (۱)! واورئے دا پہ غارہ ستاسے شوک دے
 دا د بلے زمانے چہ دے لگیسا دے وینی خواب
 عالم نوے چہ تر اوسہ پروت پردہ کنیے د تقدیر دے
 د ہغے سحر پہ سترگو کنیے زما دے بے حجاب
 کہ لہ سخ نہ د فکرونو زہ پردہ کریمہ اوچتہ
 نو زما د نواکانو بہ فرنگک را نئ وپی تاب
 چہ پکنیے انقلاب نئ وی ہغہ ژوند پہ مرگ حساب دے
 د قومونو د روح ژوند دے کشمکش د انقلاب
 ہغہ قوم لاس د تقدیر کنیے پہ مثال وی لکہ ٔتورہ
 چہ ہر دم پہ ہر زمان کپی د عمل خپل احتساب
 تبول نقشونہ دی نیمگری بے د دیرہ ئیکر خونہ
 نغمہ ہم کچہ سودا دہ بے د دیرہ ئیکر خونہ

(۱) وادالکبیر د قرطبے د مشہور سیند نوم دے چہ
 ہغے سرہ نزدے د قرطبے جامع مسجد واقع دے -

په قید خانہ کښے د معتمد فریاد

معتمد د اشبیلے بادشاه او د عربی ژبے شاعر وو -
 د هسپانے یو حکمران هغه له شکست ورکړه او په
 زندان کښے ئے اچولے وو - د معتمد نظمونه په انگریزی
 ژبه ترجمه شوی او په "وزدم آف دی ایست سپریز"،
 کښے شائع شوی دی -

بے شرره یو فغان شو په سینه کښے راته پاته
 لار رخصت ورځنۍ سوز شته، تریته تلونکے دے تاثیر هم
 بے نیزه او بے له تورے شاه زلمے پروت دے زندان کښے
 زه خو خود یمه پښیمانانه چه پښیمان مے دے تدبیر هم
 د زنجیر لور ته پخپله کوره زره زما را کښے شی
 شاید وو له دے فولاد نه کله جوړ زما شمشیر هم
 چه زما تیغ وو دوه مخے نن زنجیر زما د پښو دے
 حوسره شوخ او بے پروا دے، پیدا کړونکے د تقدیر هم

د عبدالرحمان اول د لاسه نہالہ
 کپڑے شوے د کجورے
 اولے ونہ
 د آندلس بہ زمکہ کئیے

دا اشعار چہ د عبدالرحمان اول لہ تصنیف شخہ دی -
 پہ تاریخ المقری کئیے درج دی - دا لاندینے نظم د
 دے آزادہ ترجمہ ده (نومورے ونہ پہ مدینة الزھراء
 کئیے نہالہ کپڑے شوے وہ) -

زما چشمانو لره نور تہ تہ
 ان د زرگی زما سرور تہ تہ
 خیلے وادی خنے زہ لرم یمہ
 ما لره ونہ ہم د طور تہ تہ
 یے لویہ شوے د مغرب پہ هوا
 خاص د عرب د صحراء، حور تہ تہ
 لکہ پردیس کئیے ناقلا یمہ زہ
 داسے پردیس کئیے پہ زہ چور تہ تہ
 باردارہ اوسے د پردیس پہ هوا
 بنیرازہ تا د کاندی نم د صبا

نظاره د عالم شه عجب بښکاری

د نظر لمن تار تار شی پکښه شلیری

مبارک، لاسبوزنی د شی همت ته

غاره هیخ د سمندر نه معلومیږی

د ماښام په وخت پریوتے ستورے نور هم

د غربت په صباؤن کښه لا خلیږی

د مومن د جهان هیخ نشته بریدونه

هر مقام مومن ته خپل ځانگے بښکاری

په رگونو کښه و ما ته هڼه وینه بښکاری نه

پاتے نه هغه آرزو ده، او نه پاتے هغه زرہ

مونځ اودس دے که روژه ده، قربانی ده او که حج دے

دی دا ټول په هغه جوړ خو پاتے نه ئے هڼه تڼ!

ہسپانیہ

(د ہسپانیہ پہ خاورہ کسبے اولیکلے شول)

(د واپس راتللو پہ نیپہ)

د سپین خاورے، اے د وینو د مسلم امانت گمرے

د حرم پہ شیرے پاکہ، تہ زما ئے پہ نظر کسبے

پتہ پہ خاورو کسبے پراتہ ستا د سجدو دی نشانونہ

دی خاموشہ اذانونہ، ستا بادونو د سحر کسبے

د رنرو ستورو پہ شیرے چہ روشانہ ئے نیزمے ومے

ومے خیمے ئے چرمے لکے ستا کمر او ستا پہ غر کسبے

کہ سنکار لہ د پے نحو بیا نکریزمے د پکار وی

لا مے رنگ لکوئی پاتے دے پہ وینہ د حیکر کسبے

د خسنرو نہ بہ ولے د مسلم سترکہ سوزیری
 دا منم چہ تاؤ کرسی ئے ہغہ نشتہ پہ شرر کنبے
 غرناطہ مے ہم پہ سترکو اولیدلہ ولے شہ کرم
 مسافر تسکین او نہ موند پہ قیام نہ پہ سفر کنبے
 او مے لید او مے بنودلو ہم مے واورؤ ہم واورید
 تسلی د زرہ مے شتہ دے پہ نظر نہ پہ خبر کنبے

خرکندییری اوس رازونہ پت پنہان
 لار د "لن ترانی"، تیر شولو دوران
 چہ خودی د چا خرکنده شوہ اولہ
 دے ہغہ سہدی، ہغہ آخر زمان

د طارق دعاء

(د آندلس د جنگ پہ میدان کسبے)

دا غازيان دا ناليدلى پر اسراره بندگان ستا
 د خدايى د ذوق چه ايشى پكسبے تا دى قوتونه
 دوه توتپے ئے په يولته هم سيندونه هم صحرا شى
 د آورى دانے په خير ئے شى راغونو له تره غرونه
 كړى له دواړو جهانونو د بنده زر كسے بے غمه
 عجب خوند د اشنائى دے عجيبه ئے دى كارونه
 هم مطلب او هم مقصد د مومنانو شهادت دے
 نه ئے كار د ملك نيول دى نه ولجو كسبے وړل مالونه
 خيابان كسبے منتظره ريدي گل دے له مودونه
 يو قبا ورله پكار ده د عرب د وينو سرو نه
 په صحرا كسبے اوسيدونكى خلق تا كړه بے مثاله
 په خبر كسبے په نظر كسبے، بانگ وياو د سحر كسبے
 چه ژوندون ئے كرزيدلو د صدمو نه په لټون كسبے
 هغه سوز ئے او موندلو هم د دے خلقو خيگر كسبے

ور د زره چہ پرے خلاصییری ہغہ کار بنکاری و دوئی تہ
 ہلاکت نہ بنکارہ کیری دوئی تہ مرگ ہیخ پہ نظر کینی
 د مومن بنادہ پہ زره کینی یو محل بیبا دا راز ژوندے کپے
 ہغہ تندر برینیدو چہ پہ نعرہ د 'لا تذر، کینی
 ارادے کلکے سینو کینی یو محل بیبا کپے را بیدارے
 د نظر د مسلمان نہ تورے جوپے کپے آبدارے

دا کردش د زمانے جاودانہ
 حقیقت تہے، نور واہ افسانہ
 چا لیدلے نہ بیگاہ او نہ صبا دے
 ہم دانن ورخ دہ فقط ستا زمانہ !

لینن

(د خدائے پہ حضور کسیرے)

کائناتو ہم به ژوو کسیرے ستا نخسیرے دی دوچار

حقه دا ده چه ستا ذات دے هم ژوندے هم پائیدار

پوهه شوے وے زه شه رنگه، چه موجودے ته که نه ئے

نظر یئے د عقل واره بدلیدلے وار په وار

د فطرت د ازلی سروده هیخ شه خبر نه دی

وی ماهر د نباتاتو که نجوم کسیرے وی هوشیار

چه په سترکو مے نن اولید نو ثابت هغه عالم شو

چه به ما کسیرلو وهم د کسیرچے خوشے بیکار

مونڙ ٻه بند د ورڻو شپو کڻي کلک تڙلي بندگان ڳيو
 ته ليکونکي د لمجو هم د وختونو کردگار
 اجازت که راکوے نو درنه کږمه ڳيو پوښتنه
 مقالو د حکيمانو پکښي ويسته نه ده لار
 چه ترڅو پورے ژوندے ووم د آسمان د خيمے لاندے
 دا خبره مے ٻه زړه کڻي څرخيدله لکه خار
 د خبرے ٻه ادابو باندے پاتے قابو نه شي
 کله روح کڻي چه دننه موج وهونکي وي افکار
 لږے اوبښايه و ما ته، ته معبود د کوم آدم ے
 آدم هغه چه دے لاندے د آسمان نه را حصار؟
 د مشرق واکداران واړه نن سپين پوستي فرنگيان دي
 پرقيدونکي سره او سپين دي ٻه مغرب کڻي نن واکدار!

ده یورپ کښے د علمونو هنرونو رنرا ډیره
 خو چینہ د حیوان نشته دے تیرو کښے یا غفار!
 د تعمیر په رعنائی کښے په رونق په صفائی کښے
 د بنکونو عمارات دی له کرجو ځنې شاندار
 په ظاهر کښے تجارت دے، حقیقت کښے جواړی ده
 په لکونو خلقه شی د یو کس د سود نه زار
 دے حکمت، تدبر، علم، حکومت ئے وینه څکونکے
 په ظاهر د مساواتو معلومیږی روا دار
 بیکارئی شراب خورئی ته، عریائی افلاس ته کوره
 دا برے لا د فرنگ د تمدن نه دے بسیار؟
 هغه قوم چه وی محرومه د پاک رب له رحمتونو
 د هغو د کمالاتو وی براس بچلی معیار

حکومت د مشینونو دے مرکے زرونو د پارہ
 مشینونو کنبے احساس د مروت شی تار پہ تار
 نبنانے خو لومے لومے داسے بنکاری چہ آخر بہ
 د تقدیر شاطر، تدبیر کرو سر د لاندے را گذار
 یو زلزل د میخانے پہ بنیادونو دے راغلی
 پہ دے فکر کنبے پیران د خرابات دی ناقلا
 پہ ماہنام کنبے پہ مخونو، چہ سوروالے رابکارہ شی
 یا غازہ دہ، یا شرابو۔ دے کپے دا سنگار
 تہ قادر تہ ہم عادل تہ ولے ستا پہ دنیا کئی کنبے
 تریخ لہ حدہ خنے زیات دے د مزدور زیست و روزگار
 کلہ پوبہ بہ کشتی د زر پرستو شی امے ربہ؟
 د بدل اخستو ورخ تہ، دہ فری پہ انتظار !

د فرشتو سندره

لا دے عقل بے له واڳو، لا دے عشق بے له مقام
 ازلی نقش، ترونکیه لا، د نقش دے نا تمام
 د مخلوق د خدائے په سو کښی رند فقیهه میراوپیر ناست دی
 لا جهان کښی، د کردش دے د مچر او د مابینام
 امیران د په مال مست دی، فقیران د په حال مست دی
 خوار بنده کړخی کوخو کښی، لا خواجه بلند مقام
 پوهه، دین، عام که فن دے، غلامی د هوس ټوله
 عشق دے غوټی پرانستونکې، خو لا فیض ئه نه دے عام
 دے جوهر د ژوندون میسه او خودی جوهر د سینے
 آه! چه دغه تیره تیغ دے لا پرده کښی د نیام

د خدائے فرمان

(فرشتو ته)

شئی پورته د دنیا غریبانان مے پاسوئی
 زلزل د آسراؤ په مانرو کښے راولئی
 په سوز د یقین باندے کپړئی غلام له وینه کرمه
 د باز سره چرچنږه په میدان او جنگوئی
 راتلونکے زمانه د واک اختیار د ټول اولس ده
 نقشونه، زاړه هر چرته چه ښکاری وړانوئی
 دهقان چه ئے محروم وی په روزئی، د کوم پټی
 هر ورے د غنم د دغه زمکے اوسیزئی
 حجاب په مینځ کښے شه، لا د خالق او د مخلوق وی
 پیران د کیسا له کیسا نه اوباسئی

دی خدائے تہ پہ سجدہ، پہ طوافونو د اصنامو
 د دیر او د حرم دیوہ، بنہ دا چہ او پوکئی
 نا خوبش یمہ وپزار یم د مرمر و تختو نہ
 د خاورو بل حرم بہ ما د پارہ سازوئی!
 تمہذیب د نوی دور دے کارخانہ د بینبہ گرو
 شاعر تہ د مشرق د جنون لارے آوہشائی!

حکیمی نا مسلمانی د خودئی

کلیمی رمز پنہانی د خودئی

زده کپہ شاہی او فقیری زما نہ

کپی غریبی نگہبانی د خودئی

ذوق او شوق

(دے کښیے زیات شعرونه په فلسطین کښیے لیکلے شوی دی)

افسوسناکه را بنکاره شوه چه له دا هسه کلانو
زه د ورشم تش لاسونه و صحبت له د دوستانو

د صحرا بڼکلے سحر، ژوند د زړه او د نظر

نور ولے ولے روان، د چینه حنه د نمر

د ازل حسن بنکاره، د وجود پرده پاره

سود زرګی له پکښیے ډیر، تاوانی پکښیے نظر

وریخ پرینه-ودل د شپے، غرسکی سره آودی آودی

د اضم په غر شو ډیر، رنگ په رنگ بڼکلے خادر

ګرد نه پاکه شوه هوا، اونے شوم صفا صفا

شکه نرمه ده رینسم، کاظمه نه لروبر

چرتہ پروت مہر شوے اور، چرتہ پری د خیمے
 کاروانونہ شوہرہ تیر، لا بہ وی پہ دے دگر
 راغلو غبر د جبرئیل، ستا ہم دغہ دے مقام
 فراق جنو لہ ہم دا، خوشحالی دہ د دوام
 تراخہ ما لره د ژوند، وی شراب لہ زہرو زیات
 زور محفل د کائنات، وی تازہ مے واردات
 نشته بل یو غزنوی، پہ میدان کبھی د ژوندون
 سوماتونہ طمع کبیر، شوک مسام - چہ کبری مات
 د عرب د ذکر سوز، د عجم د فکر ساز
 یو نظر خنے خالی، بل کبھی نشته خیالات
 قافلہ کبھی د حجاز، یو ہم نشته دے حسین (رض)
 کہ تاؤ تاؤ دی زلفے شو، د دجلے او د فرات!

عشق مرشد دے اولین، د نظر عقل او زبہ
 عشق کہ نہ وی شرع دین، د فکرونو سومنات
 عشق دے صدق د خلیل (ع) عشق دے صبر د حسین (رض)
 معرکہ کبیرے د وجود، عشق دے بدر او حنین
 تہ معنی د کائنات، پہ خوارو زارو بنکارہ
 قافلے د رنگ او بوئی، ستا لتون پسے پرہ
 جلوتیان د مدرسے، کم نظری سرے ئے ذوق
 خلوتیان د میکدے، کم طلب تشہ پیالہ
 د مر اور لرمہ زہ، پہ غزل کبیرے نپانے
 د ورک شوو لتول، دہ زما تمولہ قیصبہ
 پہ ورسو کہ د صبا، ودہ مومی خار و خس
 چہ پرے ودہ کبری آرزو، دہ زما د سا ورمہ!

دے پہ وینہ د ٹیگر پرورش مے د نوا
 وینہ رک کئیے وی د ساز د خاوند د ساز پرتہ
 زہ لہ ور نہ کپے هرگز، لاس د پشو وھلو توان
 کپہ شو ولونہ پکشیے زیات، بنہ ول ول چہ شی زلفان
 تہ ئے لوح او ہم قلم، ستا وجود خپلہ کتاب
 دا کنبند بیینیے پہ شان، ستا پہ بحر کئیے حباب
 د اوبو خاورو دنیا، ستا پہ مخ رنرا رنرا
 تا بخری لہ د ریگ، حلا ورکپہ د آفتاب
 د سنجر سلیم شوکت، دے نمود ستا د جلال
 د جنید بایزید فقر، ستا جمال دے بے نقاب
 کہ ستا شوق چرے زما، د نماجہ نہ شی امام
 ہم قیام زما حجاب، ہم سجود زما حجاب!

ستا نظر خنرے د ناز، دواړو اوسونډو مراد
 عقل هجر او لټون، عشق حضور او اضطراب
 تکه توره ده دنیا د گگردش نه د آفتاب
 کړه د وخت طبع تازه، کړه جلوه د بے حجاب
 زما تیرے ورځے شپے، واره دی ستا په نظر
 دے د علم نخل اوچ، ووم له دے نه بے خبر
 په ضمیر کښے پخوانئے، معرکه مے شوه تازه
 عقل واره بولهب، عشق احمد (ص) دے مراسم
 کله وری ئے په حیلہ، کله کاندی زور مټی
 د عشق دواړه عجیبه، که دنبال ئے دے که سر
 په دنیا د سوز و ساز، زیات د وصل نه بیلتون
 وصال مہرک د آرزو، هجر دوند دے خونده ور

عن وصال کسبے مے جرأت د کتلو نہ لارہ
 خو لٹولے کہ حیلے، بے ادبہ شان نظر
 بیلتون شور دے ہم غوغا، ہم گرمی د آرزو
 ہم لٹون دے د چمے، ہم د شاخکی دے ابرو

پتنگ او اور اورکے

”پتنگ“

د پتنگ د منزل پاتے دیر پہ شا اور اورکے دے
 پہ بے سوزہ اور مغرورہ، پہ خہ بیا اور اورکے دے

”اور اورکے“

سل شکرونہ د اللہ دی چہ زہ نہ یم پروانہ
 نہ سوالگرے حاجتمند یمہ د اور د بیگانہ!

د جاوید پی نامہ

د خودی ساز کنبے موندہ شی د عمری ژوندون سراغ
 دے روپان سوز د خودی نه، د هر یو ملت چراغ
 فقط دا قدرے وینا چه د مقصود خاوند آدم دے
 دا لری فروغ زر چنده، هم هزار کونه فراغ
 هیخ صفت د لور الوت هم پیدا نه شه په کارغه کنبے
 باز بچه کوره خراب شه چه ملگرے شه د زاغ
 زمانے سترکو کنبے کوره هیخ حیا شه پاتے نه ده
 خدائے د کا چه دا جوانی ستا درته پاتے شی بے داغ
 تیکاونره په لاس اقبال له یو خانقاه کنبے هم رانغله
 دا په دے چه دے خوش فکره، هم ظریف، تازه دماغ

کدائی

یو زیرک رند پہ میکہدہ کسبے یوہ ورخ اووئیل دا
 والی زمونبر د بھریئے دے یو کددا بے حیا
 دہ تہ د چا سرتورہ سر ور پسر کپے دے تاج
 دہ تہ د چا لغرتوت ورکپلہ زرینہ قبا
 دی سرہ شراب ئے نچور شوی د دھقان لہ وینو
 زما او ستا د پتی خاورہ دہ د پارہ کیمیا
 نعمت خانہ خپلہ کسبے ہر خیز ئے پہ سوال غونہ کپے
 ورلہ ورکپی دا ہر شہ یو غریب مرد بے نوا
 ہر یو غوبتونکے دے فقیر غوازی صدقہ کہہ خراج
 شوک ئے منی کہہ نہ ہم میر او ہم سلطان دے کددا
 (اخستہ لہ انوری نہ)

ملا او جنت

زہ ہم ہلتہ کینے حاضر وم، تیننگہ ما نہ کپہ خبرہ

چہ د خدائے نہ حکم اوشو حی جنت تہ د ملا

عرض سے او کپو چہ اے ربہ! کہ تقصیر زما معاف شی

شراب، حورے او باغونہ خوبن بہ نہ کپری دا ملا

جنت حائے نہ دے د بحث، اختلاف او د جگپو

مرکے، تکرار، بحثونہ، بس د دے سرشت دے دا

دے قومونہ ملتونہ سر کوی پہ بدو لارو

او جنت کینے نہ جمات شتہ، نہ کنشت، نہ کلیسا!

دین او سیاست

راهبئی باندے ولاړ د کلیسا وو بنیادونه
 په دے فقر کښے به کله ځائیدله امیری
 راهبئی د سلطانی وو، عداوت خپلو کښے ځکه
 خاکساری وه په هغه کښے، او په دے کښے سر لوری
 سیاست خپله لمنه د مذهب ځنې کړه خلاصه
 هیڅ او نه چلیده دے کښے، د کورجے د پیر پیری
 چه جدا دین او دولت شی په کوم وخت کښے یو له بله
 د هوس شی پکښے جوړه امیری هم وزیری
 د وطن او دین د پاره په دوئی کښے نامرادی ده
 د تمهذیب سترگو کښے ورکه، په دوئی شی رنړائی
 دا اعجاز د هغه کس دے، چه صحرا کښے اوسیدلو
 بشیرئی کښے هم اوس ښکاری، که ئے کورے نذیری
 هم په دے کښے حفاظت دے د هموؤ انسانونو
 چه په خپلو کښے یو ځائے شی، جنیدلی، اردشیری!

الارضُ لِلّٰهِ

ٲوڪ د خاورو ٲه تيرو ڪنٻي ٲالي زري د تخمونو؟
 سحابونه او چٽي ٲوڪ د چو نه د درياب؟
 چا راڪنسلر او راوستي نه قبلر هوا سازگار
 وايه دا دي د چا خاورم، د چا دم نور د آفتاب؟
 مرغلرو نه ٲڪ ڪر م د غنم د ورو جيٻ چا
 موسمونو ته ٻنولر چا دم خوئي د انقلاب؟
 واوره ام د ڪلي خاننه! زمكه ستا ده نه زما ده
 نه زما ده او نه ستا ده، نه خو دا ستا د بابا ده

د یو زلمی په نوم

ستا صوفی دی د فرنک، قالینسونه ایرانی

ژړوی مے په سرو وینو د زلمو تن آسانی

امارت خو هیڅ شے نه دے، خسروی هم ده بے سوده

نه په زور کښی تہ حیدر (رض) نه استغنا د سلمانی

لټون مہ کړه د دے شیز تہ د تہذیب نوی حلا کښی

چه معراج د مسلمان مے دے لیدلے استغنا کښی

کله روح د باتورانو چه بیدار شی په زلمو کښی

خپل منزل ورته بیا ښکاری د آسمان په بلندو کښی

مایوس مہ شه مایوسی خو علم پوه له زوال دے

د سون سپری امید دے د رازدان د رب درجو کښی

د شاهانو د مائریو کنبدونه د حائے نه دے
 ته شاهین ئے کره استورنه چه د غرونو په غنډو کښے!

نصیحت

د شاهین واړه بچی ته زور عقاب هسه وینا کره
 رسیدل ستا په وزرو پاس آسمان ته دی آسان
 خوانی نوم د خپلے وینے په سور اور کښے سوزیدل دی
 هله تریخ ژوندون کښین شی چه شوک او کړوی حان
 په کوتر غوټه کیدو کښے چه کوم خوند دے زما خویه!
 کمان کړم د دة په وینه کښے خوند نه وی هغه شان!

ساقی نامہ

خیمے لکے کپے کاروان د نوبہار
 جنت ساز شہ لہ لمنو د کوہسار
 گلاب گل، نرگس سوسن او نسترن دے
 ازلی شہید لالہ خونین کفن دے
 جہان واہ پت پردو کنبے شہ د رنگ
 وینے گرجی پہ ہر یو رنگ کنبے د سنگ
 لہ سرور دکہ ہوا آودی فضا کنبے
 تیکاویری نہ مارغان د جالو خوا کنبے
 آ، والہ د کوہستان دہ دنگیدونکی
 اودریدونکی، اوردیدونکی، بنویدونکی
 توپیدونکی، بنوئیدونکی، سمیدونکی
 اہو پیچ خورونہ پس بیاسر او کنبونکی
 چہ را بند شی نو د کانپری زرہ کپری خیرے
 زرہ د غرونو پسے کاندے خیرے ویرے
 اے گلرنگ ساقی شہ لیر بویہ نظر
 آورہ وی د ژوند پیغام شہ پرے خبر
 ما لہ راکہ آ شراب پردہ سیزونکی
 چہ گلونہ ہرہ ورخ نہ دی راتلونکی
 ہغہ مئے چہ ترے روبان زرہ د حیات
 ہغہ مئے چہ پرے وی مست تپول کائنات!

د هغه چپے ماتم کښے د غولٹی سترگه ژړېږي
 شوه را پورته خو تر غاږے پورے او نه لکیده
 په کرمی د آدم کرمه هنگامه د دنیا کئی ده
 نمر او ستوری ورته کوری دی د دوئی په تماشه
 د صحرا باده په ما هم پیرزونه دغه او کړه
 خاموشی او د زړه سوز هم، رعنائی سپکه نشه!

د چمن خلقو ته پرون دی آورہ ولی اقبال
 دغه اشعار ډک له نشاط او هم ~~هوز~~ او مزے
 د صبا لاسو ته محتاج زه لکه گل نه یمه
 جوش د جنون دے چه قبا زما ئے کړله رینے

پہ زبہ شیے لگی خبرے د خطیب
خو لذت ئے د شوق نہ دے پہ نصیب

دے بیان ئے پہ منطق باندے سپیچلے
د لغات پہ کشالو کئیے انبستلے

آ صوفی چہ پہ خدمت د حق کئیے سرد وو
وو پہ مینہ کئیے بے سیالہ ننگ کئیے فرد وو

پہ خیالاتو د عجم کئیے لارو ورک شو
مقاماتو د سالک کئیے لارو ورک شو

شوه تیارہ لارو د عشق اور شو سرن
مسلمان دے د ایرو یو ڀیرے خرن

بیا زارہ شراب پہ ما اوخبہ ساقی
ہم ہغے جام لہ گردش ورکپہ ساقی

ما د عشق پہ وزرونو پہ ہوا کپہ
اور اورک زما د خاورے نہ بنا کپہ

عقل تہ لہ غلامی نہ آزادان کپہ
شاہ زلمی د بوہاکانو استاذان کپہ

د ملت شاخ ستا لہ نم حنے زرغون دے
دے بدن کئیے ستا لہ دم حنے ژوندون دے

ترپیدو د پرکیدو را لہ توفیق را
ہم زرکے د مرتضیٰ (رض) سوز د صدیق (رض) را

لہ حیکر بیا ہغہ غشے تیر و بیر کپے
آرزو وینہے پہ سینو کئیے ہغہ حیر کپے

سوز او ساز چه د ازل لری مئے هغه
 د ازل راز چه پرانسته شی برے مئے هغه
 ساقی پورته کړه پرده له دغه راز
 چته وروله ته جنک له د شهباز
 شه بدل د زمانے چه وو انداز
 نوے راکک دے بدل شوے ئے دے ساز
 په دے شان سره شه فاش راز د فیرنگ
 چه حیرانه شیشه ساز دے د فیرنگ
 سیاست چه وو کوم زور هغه شو خوار
 له میرئی له سلطانی زمکه بیزار
 تیر شو وخت د سرمایئے را ټولولو
 مداری لار پس د لوې له ښودلو
 ډوب اوډه چینیان رو رو په وینیدو شو
 همالے نه شنه لختی په خوټکیدو شو
 د فاران، طور د سینا زړه دے دوه نیم
 منتظر بیا تجلی ته دے کلیم (ع)
 که هر خو مسلم توحید کښے گرمجوش دے
 خو زړه گے ئے لا تر اوسه زنار پوش دے
 تمدن، تصوف، شرعه هم کلام
 د بتانو د عجم دی ټول غلام
 حقیقت په خرافاتو کښے فنا شو
 دا آمت په روایاتو کښے فنا شو

دبادب دریاب روان دے د ژوندون
 له هر چیز پیدا جولان دے د ژوندون
 هم له دے پیدا نمود دے د بدن
 په شغله کښې پت لوگے ښکاری موجزن
 که هر خو ګران دے صحبت د اوبو خاورو
 خوښ د دے شولو محنت د اوبو خاورو
 هم ثابت دے دا او هم دے دا سیار
 له پرکو د عناصرو هم بیزار
 په کثرت کښې دا وحدت هر دم اسپر دے
 خو هر ځائے کښې بے مثاله - نظیر دے
 دا عالم دا بتخانه د شش جهات
 هم پخپله ئے تراشله دا سومنات
 د تکرار دا خوئی خوښ نه دے هیخ د دة
 چه ته زه نه یم او زه نه یمه ته
 زه او ته نه انجمن ئے کره پیدادا
 ولے ناست عن په محفل کښې وی یو خوا
 ده په ستورو هم بریښنا کښې ئے حلا
 دے په سرو، سپینو، پاره کښې هویدا
 هم د دة دے بیابان، کیکر د دة دی
 که گلونه که اغزی دی کر د دة دی
 چرته زور ئے کړی له غرونو پورته دوپے
 چرته بند ئے په دامونو جبریل حورے
 چرته کښې دے کټه باز سیمائی رنگ
 سرے په وینو د تاندرو د دة چنگ

تا ته روئی پہ اسمانوئو کنبے د ستورو
 تا ته روئی پہ زمکو ستا د شوکیر خورو
 شاہ زلمو و ته تہ سوز د حیکر ورکپہ
 زما عشق ہم ورسره مے نظر ورکپہ
 تہ کشتئی کپے زما پورے له کردابه
 ثابت ستورے مے سیار کپے له هر بابہ
 ما ته اوبیائے اسرار د مرک حیات
 پہ نظر کنبے دی ستا واپہ کائنات
 بے خوابی ہم د لمدو سترکو زما
 بے تابئی پتے د دے زرکپی زما
 د ژرا د نیمو شپو زما نیاز
 پہ خلوت ہم انجمن کنبے مے کرداز
 ارزوکانے ہم زما تمولے غوبنتے
 امیدونه ہم مے واپہ لتونے
 آئینه زما فطرت دے د روزگار
 مرغزار دے د هوسيو د افکار
 زره زما میدان د جنگ مے د حیات
 و لپکر ته د کمان یقین ثبات
 ساقی ده ہم دغه شه د فقیر پنکھ
 فقیرئی کنبے ہم له دے یم امیر رنگه
 دا هر شه مے اوویشه پہ قافلہ
 کپہ تالا ئے خپل حائیکی ته ئے رسوه

نادانان دی چہ گمتری دا بے ثبات
 جگہ شی پس د ورائیدو نقش د حیات
 رسیدونکے پیر زیات تیز ہم تیز جولان دے
 لہ ازلہ تر ابد د یو ساہ آن دے
 زمانہ چہ یو زنجیر د ورخو شپو دے
 نوم د ساہ د بکتہ پورته تلو راتلو دے
 شہ خیز موج دے د نفس توره تیرہ دہ
 خودی شہ دہ د تیرے توره لاشہ دہ
 خودی شہ دہ یو پتہ راز دے د حیات
 خودی شہ دہ ویبیدل د کائنات
 د خودی مستہ جلوہ گوہنہ پسندہ
 سمندر دہ خو پہ یو شاشکی کینے بندہ
 پہ تیارہ ہم پہ رنپا کینے دہ تابناکہ
 زہ او تہ پکینے پیدا، زہ، تہ نہ پاکہ
 دے ازلے ورستو، مخکینے ئے ابد دے
 نہ حد ورستو لہ دے، نہ وپاندے ترے حد دے
 پہ دریاب د زمانے کینے بھیسدونکی
 د موجونو ستمونہ ئے زغمونکی
 د تلاش د لتون لارہ بدلونکی
 سترکے ہم ہسے بے وارہ بدلونکی
 سپک پہ لاسو کینے ئے کانپری لوئے کتہان
 پہ گذار ئے غرونہ شی ریگ روان

چرتہ جالے ءُخنے لری وی کمتره
پرقیدونکی جال کئیے کگیره وی اوتره

د نظر فریب سکون دے ہم ثبات
ناقلاره دی ذرے د کائنات

د وجود کاروان یو ءُحائے نہ تیکاویری
د وجود شان پہ لحظه لحظه بدلییری

تہ گمان کوے چہ راز دے دا ژوندون
خو فقط ذوق د پرواز دے دا ژوندون

دی لیدلے ڀیرے دہ ژورے لوپے
له منزل ءُ زیاتے خوئیے دی مزله

ساز سامان چہ دے د ژوند نوم ءُ سفر دے
حقیقت دے بس سفر میجاز حضر دے

له نیتلو پس جوړیشت کئیے ءُ لذت دے
تړپیدو په پرقیدو کئیے ءُ راحت دے

مخاسخ چہ شی له مرگ سره بیا کله
تیشکول د مرگ ڀیر کران شول ورته کله

پس جہان د مکافات تہ شکتہ راغے
ژوند د مرگ په شو کئیے ناست خوله راغے

د دوئی ذوق ءُخنے جوړ هر شخیز دوه دوه شو
چہ لښکر لښکر ښکاره په سم او غره شو

ڀیر کلوڼه له دے ښاخه رژیدل هم
بیا له دے ښاخه کلوڼه توکیدل هم

د خودی دغه اوله مرحله ده
 نه چه دا د مسافره تیکاونپه ده
 چه اور ستا نه وے پیدا له دے خاکدانه
 دے جهان له تا، ته نه ئے له جهانه
 دا غر اوشلوه په وړاندے ورخه درومه
 د زمان مکان د سجر پریکړه لوسه
 د پاک رب زمرے خودی جهان ئے بیکار دے
 زمکه بیکار د دے، آسمان هم د دے بیکار دے
 جهانونه نور لا هم شته بے نمود
 چه لا زړه نه دے تش شوم د وجود
 ستا چپاؤ وته همه په انتظار دی
 و شوخی ته ستا د فکر او کردار دی
 دا مقصد دے د کردش د دے روزگار
 چه هم تا ته ستا خودی شی در دوچار
 ته فاتح د شو د بدو دنیاکی
 تیروم به تا ته شه ستا قیصکی
 حقیقت باندے لباس د حرف تنگ وی
 حقیقت لکه آئین گفتار ئے زنگ وی
 په سینه کبسه پیوه بله د نفس ده
 مگر تاب د گفتار وائی دومره بس ده
 ”الوزم که ویبسته سر هومره نور بر
 سوزوی د تجلی فروغ مے پر،“

دے سفر د دے انجام او ہم آغاز
ہم دغہ ئے د تقویم او کتہہ راز

پلوشہ دہ پہ سپورسٹی شرر پہ سنگ کئیے
دی بے رنگہ کہ ہر خود بادی پہ رنگ کئیے

کم و زیات کئیے ہغہ نہ وی خبر
ورانڈے ورستو نہ لہ لور نہ لہ ژور

لہ از لہ کشمکش کئیے دہ اسیرہ
د آدم خاورو کئیے شوہ صورت پذیرہ

ستا بہ زرہ کئیے دا خودی لری مکان
خنک چہ وی ککو د سترکو کئیے آسمان

وساتونکی د خودی لہ زہر ناب دے
ہغہ رزق چہ ورک ددہ پرے د مخ آب دے

بختورہ ورلہ دہ ہغہ دوچی
چہ پرے پائی پہ دنیا ہسکہ غری

د محمود لہ کر او فر تیریدل او کپہ
خودی خپلہ کپہ سنبال، ایازی مہ کپہ

ہم ہغہ سجدہ دہ ور د احترام
ترو سجدے نورے پہ تا چہ شی حرام

دا دنیا د رنگ آواز شور او غوغا
د مرکی نہ رپ وھلے نہ شی دا

بتخانہ د سترکو غورو دا جہان دے
فقط شبیل، خورل ژوندون پہ دا جہان دے

د زمکے روح د آدم استقبال گوی

سترگے بیټا کړه آسمان زمکه هم فضا اووینه
 نمر راختونکے له ختیز لیر په حلا اووینه
 دا بے پردے جلوه پردو کښے پټ پنا اووینه
 د جدائی د ورځو ظلم هم جفا اووینه
 مټ شہ بیتاب جنگریز د بیم او د رجا اووینه

دا ورپځے لږے همه واړه تصرف کښے دی ستا
 د آسمانونو دا گنبد دغه خاموشے فضا
 دا صحراکانے دغه غرونه، دریا بونه، هوا
 ستا په نظر کښے وه پرون د فرښتو هر ادا
 آئین د ورځو کښے نن تہ خپله ادا اووینه

ستا د نظر په اشارو به زمانه پوهیږی
 د آسمان ستوری به د لږے نه هم تا ته کوری
 غاږے دریاب د تخیل به د ستا نه ښکاریږی
 آسمان ته پاس به د سپرغے د اسویلو رسیږی
 خودی د سازه کړه اثر د آه رسا اووینه

زمانہ

پروں اوس نشتہ، اوس بہ بیانہ وی، پتہ د پردے دے دغہ گفتار

لیوالہ ہغہ تہ زمانہ دہ چہ بنکاریدو تہ کوم وی تیار!

لہ صراحی نہ مے شاخکے شاخکے حادثے نوے نوے را حاشی

تسبیح د ورعود شپو پہ لاس کسیرے، زہ پہ دانوئے کومہ شمار

اشنا لہ ہر چا، ولے ساتھ، زہ خپلہ خپلہ لہ ہر چا لارہ

چا لہ سوریم، د چا سورلئے یم، د عبرت زہ یم چا لہ گذار

تہ چہ محفل تہ خپلہ را نغلی، قصور د تا شو، کنہ زما شو

شپنی شراب بہ ساتھ چا لہ، د دے عادت نہ یمہ ویزار

د نجومیانو سترکے ہیخکلہ، پیژندے نہ شی دا پیچ و خم مے

د چا نظر چہ د عارف نہ وی، تلئے خطا حی د غشی وار!

لویدیز آفق کسبے موشفق نہ دے، دغہ ولے دی دسروسرو وینو

خوشے قصہ دہ نن کہ پرون دے، صبا ختو تہ کپہ انتظار

آکستاخ فکرچہ ئے برینہ کپل، تبول طاقتونہ چہ د فطرت وو

لہ تندرونو نہ ئے پینس شوے، ہم خپلے جالے وتہ دے پار

ہوا د دہ دہ، فضا د دہ دہ، جہاز د دہ دے، دریاب د دہ دے

چہ بہانہ د تقدیر کرداب شو، وایہ کرداب شی ولے ہوار؟

دنیا کئی نوے را پیدا کیبری، ہغہ جہان زور کورہ سر کیبری

آ فیرنگیانو د جوارئی چہ ترے وو جوڑ کپے کرم بازار

ہوا کہ ہر خو دہ تئدہ تیزہ، خو خپل چراغ ئے ساتلے بل دے

ہغہ درویش چہ د بادشاہانو ورلہ ور کپری کپہ ورہ غفار!

فرشتے لہ جنندہ آدم رخصتوی

شپو د ورخو بے تابی دہ قدرت تا تہ دربخسبلے

خبر نہ یم، یئے د خاورو کہ پارہ سپینسہ سپیخلے

آورم دا چہ تا وجود دے د دے خاورو نہ موندلے

د سپورمئی ستورو بنکلا دہ ستا پہ ختہ کہنے اخپلے

دغہ خپل پٹائست کہ چرے تا پہ خوب ہم اولیدلو

بنہ د زرو بیدارو نہ دا د خوب جوتہ وھلے

د سحر پہ وخت ژرا ستا، بہا ڈیرہ لری لویہ

ستا زور نخل ہم د دے نہ، د ژوند وده دہ موندلے

کہ ئے کورے ستا نوا نہ بے پردے ضمیر د ژوند دے

چہ ستا ساز فطرت پچھاہ پہ خپل لاس دے غبرولے!

پیر او مرید

مرید ہندی

لہ چشمانو مے سرے وینے را بھییری

نوی علم نہ دین، ورخُ پہ ورخُ خواریری

پیر رومی

کہ پہ تن اووھے علم جوڑ ترے مار شی

کہ پہ زہۂ اووھے علم جوڑ ترے یار شی

مرید ہندی

د دردمندو عاشقانو اے امامہ!

اوتے نہ دے لوڑ کلام مے ستا لہ پامہ

اوج مازغہ، اوج ئے تارونہ، اوج ئے پوست

لہ کوم حائے حُنے راحی آواز د دوست!

د جہان تابہ نمر رنہا دہ پہ شرر کئیے د تا
 ہم یو جہان تازہ آباد دے پہ ہنر کئیے د تا
 نہ دے ہیخ چیز دا خیراتی جنت نظر کئیے د تا
 ستا جنت پت دے پہ سرو وینو دھیگر کئیے د تا
 اے پہ خان گلہ! د خپل بنہ کوشش جزا اووینہ
 د سریندے ہر تار د ژاری پہ ژرا لہ ازل
 تہ دے د جنس د محبت ہم خریدار لہ ازل
 د اسرار صنم خانہ کئیے دے رازدار لہ ازل
 بنہ خواری کبں، تیر لہ خپل وینو، کم آزار لہ ازل
 لاندے تقدیر د کل جہان ستا لہ رضا اووینہ

قطبہ

پہ فطرت لکہ نسیم د صباؤن یم
 کلہ رو کلہ پہ منہہ باندے تلہ کرم
 د اطلس قبا بجنیم لالہ او گل تہ
 د اغزی سر لکہ ستن ہسے تیرہ کرم

مرید ہندی

اے چہ ستا. نظر دے زرہ لہ مے کشاد
کپرہ بنکارہ نکتہ د حکم د جہاد

پیر روہی

نقش د حق مات کپرہ پہ امر د حق مکملہ
تہہ بنیشہ د دوست، د دوست پہ کانری اولہ

مرید ہندی

د ختیز ستر کے لویدیز نہ دی مسحورے
دی جنت خنے بنائستہ د لویدیز حورے

پیر روہی

کہ سپین زر وی پہ ظاہرہ سپین او نوی
لاس جامے ہر خہ پرے تور شی لکہ سوی

مرید ہندی

آہ! حلمیان د مدرسو کرمہ ئے وینہ
کیر پہ دام د جادوگر فیرنگی دینہ

پہ ہنگ مست نوے دوران او بے سرور دے
 ہم بے ہوش او بے یقین او بے حضور دے
 ہیخ خبر نئے دے لہ دے چہ شہ دے راز
 شہ وی دوست او یا شہ وی د دوست آواز
 آہ یورپ چہ حلیہ دونکے شان لیدے شی
 پہ نغمہ باندے دوئی خاورے تہ راکشے شی

پیر رومی

ہر سرے پہ سماع کلہ سم پوہییری
 د ہر یو مارغہ اینچر نئے روزی کپیری

مرید ہندی

د مشرق مغرب مے تہول لوستی علمونہ
 خو پہ روح کشے مے تر اوسہ دی دردونہ

پیر رومی

د ہر یو نا اہلہ لاس بہ د بیمار کا
 مونیر لہ راشہ چہ د روغ دغہ آزار کا

مرید ہندی

ستا لہ نور نہ شو د خاورو روئی بصر
د آدم مقصد خبر دے کہ نظر؟

پیر رومی

بنیادم دے فقط سترکے نور دے پوست
لیدہ ہغہ دی لیدہ چہ دی د دوست

مرید ہندی

مشرق تول ستا لہ گفتارہ نہ ژوندے دے
کوم یو رنج دے چہ قومونو لہ سرکے دے

پیر رومی

ہر آفت پہ پخوانو چہ دے راغلی
دوئی پہ پری دے کمان د لرکی کپے

مرید ہندی

نشہ رنگ نہ ہغہ بوئی د مسلمان
ولے وینہ ئے شوہ یخہ پہ دا شان؟

پیر رومی

پہ کچھ وزر مارغہ چہ الوتلے
دے پہ پنجہ د پیشو دے کبیوتلے

مرید ہندی

وی تر شو بہ دا جگرے د دین وطن
مقدم دے وایہ روح او کہ بدن

پیر رومی

کوٹہ زر شکاری د شے سوچہ اصلی
سوچہ زر کپی انتظار د صبائی

مرید ہندی

تہ لہ راز نہ د آدم کرہ ما خبر
لہ ذرے خاورے نہ ساز کرہ سپورمئی نمر

پیر رومی

ظاہر تن ئے پہ لہزان پہ چک د ماشی
او باطن ئے آسمانونہ لاندے باسی

مرید ہندی

اے شریک چہ د خاصانوئے د بدر
پوہہ نہ شوم چہ شہ جبر دے شہ قدر؟

پیر رومی

دی وزر چہ رسوی باز و سلطان تہ
دی وزر چہ کارغہ بوخی کورستان تہ

مرید ہندی

کاروبار ئے راہبی کہ حکومت دے
د نبی (ص) د دین آخر نو شہ غایت دے؟

پیر رومی

مصلحت زمونیر د دین جنگ او شوکت دے
او خلوت، دین د عیسیٰ کینے مصلحت دے

مرید ہندی

شنگ قابو بہ شی دا خاورے دا اوبہ
شنگ بیدار بہ شی سمینہ کینے ننه زرہ؟

پیر رومی

چا د زرہ خاوند چہ نہ دے دردولے
ہیخ یو قوم تر ہغے نہ دے شرمیدلے

مرید ہندی

کہ بازار سو بے رونق شو د وجود دے
دخوانمرد کومہ سودا کینے وایہ سود دے؟

پیر رومی

خرشہ تہ کپہ زیرکی، حیرانی پلورہ
زیرکی کمان، حیرت دے نظر سکورہ

مرید ہندی

ہم مجلس مے وزیران دی د شاہانو
زما نشتہ کند کلاہ د فقیرانو

پیر رومی

شہ غلام - ، د چا زرہ چہ وی روشان
ہنہ لہ دے چہ د پہ سر وری بادشاہان

پیلر رومی

ور دے عشق چہ شوک ئے بنکار کا کہ کیدے شی

لیکن دام کسیرے د چا کلہ حائیدے شی

مرید ہندی

اے چہ زرہ درتہ روہان د کائنات

د ملت بہ پہ کوم جوڑ تینک شی حیات؟

پیلر رومی

کہ دانہ شے انروی بہ د مارغان

کہ غنچہ شے شوکوی د ماشومان

دانہ پتہ کرہ پہ حان ہمگی دام شہ

غنچہ پتہ کرہ کیاہ د سر د بام شہ

پیر رومی

شہ غلام خو چہ د اس غوندے پہ پنبو حے
 مہ شہ مرے چہ د بل چا پہ آورو حے

مرید ہندی

نہ رسیرسہ پہ راز بانڈے د دین
 پہ قیامت بہ مے پیدا شی تخنگ یقین؟

پیر رومی

شہ پہ خان خپلہ قیامت، وینہ قیامت بیا
 چہ دے شرط د ہر یو خیز د دیدن دا

مرید ہندی

جوہروی خودی آسمان کھے خان لہ لار
 خودی کاندی د سپورسئی او د نمر بنکار
 بے حضورہ دہ، روہانہ، ناقلاہ
 د خپل بنکار د لاسہ دہ پہ زرہ داغدارہ!

پیر رومی

چہ شوک پورته و آسمان ته الوتے شی

لاندمے زمکہ باندمے ہم بیشکہ تلے شی

مرید ہندی

د حکمت او علم دونہا خنک لکیدمے شی؟

سوز او درد، او داغ پہ لاس خرنک راتلے شی؟

پیر رومی

حکمت علم لہ حلال رزقہ زیریری

رقت عشق لہ حلال رزقہ پیدا کبری

مرید ہندی

زمانہ کبری تقاضا د انجمن

بے خلوتہ ہیخ سوز نہ وی د سخن!

مرید ہندی

تہ دا واے اُہ! لتیون کوہ د زرہ
 لتیوہ زرہ، پہ جنگریز کنبے اوسہ تہ
 زرہ زما دننہ پروت سے پہ سینہ کنبے
 او جوہر زما، زما پہ آئینہ کنبے

پیر رومی

تہ دا واے چہ زرکے زما ہم شتہ دے
 ولے زرہ خو پاس پہ عرش دے بنکتہ نہ دے
 تا پہ خپل زرکی کمان د زرکی کپے
 او لتیون د اہل دل د دے پریشنیے

مرید ہندی

آسمانونو کنبے زما فکر بلند دے
 زہ پہ زمکہ خوار و زار زرہ سے درد مند دے
 د دنیا پہ کاروبار کنبے لاس و ہمہ
 او دغرے پہ دے لارہ کنبے زہ خورمہ
 ولے وس نہ سے بھر د زمکے کار دے؟
 دین کنبے ولے د دنیا سادہ ہونبیار دے؟

جبریل او ابلیس

جبریل

زور ملگریه! وایه شکنجه ده د رنگ او بویئ دنیا؟

ابلیس

سوز او ساز، درد او داغونه، جستجو او تمنا!

جبریل

پاس آسمان کنبی هر وخت کیری هم په تا باندی خیرے

آیا بیا به پیوند نه شی، دا شلیدلے لمن ستا؟

ابلیس

هائے افسوس اے جبریله! په دے راز ته خبر نه یئ

د پیالے په ماتیدو مے مستی زیاتنه شوله لا!

پیرِ روہی

خلوت بویہ نہ لہ غیرو، نہ لہ یار
دے پوستین د ژمی حیز، نہ د بہار

مریدِ ہندی

نور او سوز نشتہ پہ ہند کسے پہ یولورے
اہلِ دل باندے دی دلتہ ورھے تورے

مریدِ ہندی

روشنائی کرمی دے کار د حوانمہدانو
بے شرمی حیلے دے کار د ناکسانو

دا وجود ستا چہ لہ روح سرہ ناآشنا دے
شہ عجب کہ آسویلے د نارسا دے
لہ بے روحہ تن نہ خدائے کتہرہ بے زارہ
خدائے ژوندے دے د ژوندو خلقو مولیٰ دے

خضر ہم بے لاسو پنبو شی، الیاس ہم بے لاسو پنبو شی
 دے طوفان دریاب دریاب مے ہم چپے پکینے بلا
 کہ خدائے سرہ شوے حان لہ، نو بس دا تپوس ترے او کپہ
 د آدم قصہ رنگینہ، شوہ پہ سرو وینو د چا؟
 د اغزی پہ شان شوخیرم زہ پہ زہہ د پاک خاوند کنبے
 او بغیر د الله ۴ھو نہ بل کار نشته دے د ستا!

قطعه

پرون پیر د مغان خپلو مریدانو ته دا اووے
 دا معنی مے قیمتی ده ملغلرو نه لس چند
 د فیرنگ شراب پہ مثل د زہراب دی هغه قوم له
 د کوم قرم بچی چه لہ وی، خودداران او هنرمندا!

بیا ورتگ مے دغے خائے تہ، ممکن نہ دے ممکن نہ دے
 پہ دے خوشے دنیا کئی کئیے خومرہ ڊیره ده چپیا!
 چه په زره د کائنات کئیے نومیدی ئے سوز پیدا کپی
 بنه هغه لره قنوط دے او که بنه ورله رجا؟

جبریل

لاړه لور لور مقامونه په انکار باندے تا بائل
 سپکے واره فرشته شومے اوس په وړاندے د مولا

ابلیس

موتی خاورو کئیے جرأت مے، ذوق د ودے را پیدا کپو
 دی تنے بودے جامے له د خرد، فتنے زما!
 تہ د خیر او شر د جنگ کپے تماشه، لرے له غاړے
 تہ که زه یم چه چپیرے د طوفان خوری په بیا بیا؟

د جاويد پښ نوم پيغام

(لندن ته د هغه د خپل لاس ليکلی اولني خط راتللو په موقع)

په هيواد د عاشقۍ کښې حان له خپل مقام پيدا کړه

خپل ماښام سحر کړه نوي، زمانه نوې پيدا کړه

که زړه فطرت شناس هم چرې تا لره خدائے در کړي

د کلاب او ريدي گل له خاموشۍ کلام پيدا کړه

فيرنگيان شېبڼه کړان دي، چه احسان ئې پورته نه کړي

له هندي کودنږو حان له ته مينا او جام پيدا کړه

په مثال بناخ د انکور يم خپل غزل زما ميوه ده

ته زما له دې ميوې نه شراب لاله فام پيدا کړه

اميري زما لار نه ده، که شه ده هم فقيري ده

خودي خپله خرشه نه کړې غريبي کښې نام پيدا کړه!

محبت

آ کافر وی نه غازي وي، چه له مينے سر کپري زار
 نه ترکي نه عربي نوي، د مين زيست و روزگار
 لا هغه به بل يو شيز وي، محبت نه دے هيڅکله
 غزنوي غوندے بنده چه ايازئ ته کپري تيار
 چه جوهر د محبت خو کار کونکے پکښے نه وي
 نو به ډک وي د چل ول نه، د حکمت علم هر کار
 هسے رنگه آزادي او بے نيازي ده محبت کښے
 پامته داره ده سلطان ته، نه سلطان نه کوي ډار
 زما فقر، سکندرئ نه په خو خو وارے بهتر دے
 آدم ککر دے يو، د بل دے آئينه جوړول کار

د ستوري پيغام

دا تيرے د فضاگانو، نه شي ما هيڅ ويروله
 په خمير کښے مے اخښلے ده پاكي درخشاني
 مسافره د شپے تلونکيه خپله شه د حان چراغ ته
 له خپل داغ نه د حيرگر د خپله شپه کړه نوراني

د دہ غیر کښے یوه داسے تجلی ده چه هغه کښے
 پکښے ورک به د آسمان شی ثابت ستوری هم سيار
 یو ناخاپه فضا ډکه شوه له بانگ نه د اذان
 هغه چغه چه لږزیری ترے نه زړه هم د کوهسار!

قلم

انداز سے د وینا که هر شو ډیر نه دے بے باک
 شاید زما خبره زړه ته پریوخی د ستا
 یا ویرو آسمانونو کښے تکبیر پرله پسے
 یا غیره کښے د خاورو عبادت، تسیح، ثنا
 دا یو په مولا مستو، خود آگاه خلقو مذهب
 دا بل د نباتاتو، جماداتو، د ملا!

اذان

یوہ ورخ ستورو تہ اووے داسے ستوری د سحر
 چہ آدم ہم کلہ تاسو کنبے لیدلے چا بیدار
 مریخ اووے چہ تقدیر ہم پہ ارادے دے پوہیدونکے
 دا ورکوٹی شان فتنہ دہ، دے ہم خواب ورلہ پہ کار
 زہرہ اووے آیا نورے حہ خبرے چرتہ نیشته
 دا شمکور غوندے چینجے دے زسونر دہ سرہ حہ کار
 سپورسٹی ہلتہ پرے غیر اوکرو چہ دا دے دزمکے ستورے
 تاسو ٲول پہ شپہ خرکنند شئی ہغہ ورخ کنبے نمودار
 کہ خبر چرے پہ خوند شی دے د شپے د بیدارئی ہم
 پورته دہ لہ ثریا ہم بیا دا خاورہ ٲر اسرار!

د یورپ نہ یو خط

مونږ بلد له محسوساتو، د ساحل یو خریدار
 او رومی لکه دریاب دے پر خطرہ پر اسرار
 د شوق هغه قافلہ کښے ته هم مل ئے اے اقباله!
 دے د کومے قافلے چه، درومی هسے سالار
 وایه ده نن زمانے ته را لیرلے کوم پیغام دے؟
 وائی دا چه کبل چراغ رومی د لارے د احرار!

جواب

لکه خره چه خوری اوربشے خورل مه بویه دا شان
 د هوسو په خیرے خوره ته، په سختن کښے سره کلان
 چه وایه خوری یا اوربشے عاقبت هغه قربان شی
 هر هغه چه نور د حق خوری په معنی هغه قرآن شی

فلسفہ او مذہب

دغه نمر وایہ شہ شیز دے او شہ شیز دا آسمان بر؟

نہ یم پوئے پہ تسلسل زہ د ماہنام او د سحر

چہ زہ یم پہ خپل وطن کہنے، کہ نا یمہ مسافر؟

پہ لیدو لیدو ویریرم، چہ زہ وینم دشت و غر

د ژوندون د سفر راز مے، لہ پردے نہ شو بیرون

لہ کوم حایہ را پیدا کرم یو خاوند د سبہ نظر!

بوعلی حیران دربان دے، چہ لہ کومہ راغلم زہ

رومی دے فکر اخستے، چہ بہ خم پہ کوم دگر!

”تر شہ حدہ ملگرتیا کرم، د هر لارے لاروی

شہ حرام کہ ما تر اوسہ پیژندارے دے رهبر!“

عاقبت زمونږ منزل، د خاموشه خلقو ځاڅ
 په ښکند کښې د آسمان، هم نن جوړه کړه غوغا

مسو ليني

نوی فکر، عمل څه ده؟ ده یو ذوق د انقلاب!

نوی فکر، عمل څه ده؟ په یو قام وخت د شباب!

نوی فکر او عمل کښې، معجزه وی د ژوندون!

نوی فکر د عمل ته، جوړ شی کانډرے لعل ناب!

ستره رومه! زرکے ستا شو که پوهیرے په بل شان

دا چه زه څه وینم ربه! وی په ویشه که په خواب!

د زړو خلقو په سترگو کښې د ژوند رنځر بکاریری

د زلمو سینه کښې ستا د آرزو د سوی ده تاب!

د نپولین پہ مزار بانڈے

یو پت راز ئے دے تقدیر، د دے منہو د دنیا

د عمل پہ جوش پت راز، د تقدیر شی هویدا

د کردار پہ جوش شمشیر، د سکندر شولو شرکند

د الوند غر ہم پہ تاؤ، چہ اوبہ شولو د چا

د عمل پہ جوش لسنکر د تیجور شو لوئے سیلاب

لوڑ ژور دی وایہ ثہ، د سیلاب پہ مخکبے لا

صف د جنگ کبے مومنان، چہ نعرہ کپی د تکبیر

د عمل پہ جوش آواز، ترے نہ جور شی د مولا

دوہ ساگانے یا یوہ، دے عمل لره فرصت

دو ساگانو پہ عوض، شپے اوڑدے د لحد بیا!

د پنجاب کاشتکار تہ

آیا تہ د خپل ژوندون پہ راز بوھیرے

چہ پنخوا نہ خړو خاورو کښے لوغړیرے!

هم په دے خاوره کښے پټ شولو ستا اور

اذان اوشه د سحر ویني شه اوس نور

خو په زمکه که دے رزق د آدم

دے خالی آب حیات نه دا تورتم

زمانے ورله روپی دی کوټه کری

چا چہ خپله خودی نه ده کره کری

بتان مات کره د خیلونو قبیلو

بیړی ماتے د رسمونو کره زړو

هم دغه دے دین محکم د بری باب

پرے دنیا کښے چہ توحید شی بے حجاب!

دانه اوکره د زرہ د تن په خاوره

حاصل خیزه دا دانه ده زما واوره!

دا سکرسی د محبت او دا اظہار، دا ارزوکانے!
 د کلونو وخت کسبے کل بہ، خنکہ پت شی پہ حجاب!
 لہ نغو حنے د شوق شوے فضاکانے ستا معمورے
 غیرویکی د فطرت تہ، منتظر دے ستا رباب!
 دا د چا د نظر فیض دے؟ کرامت دغہ د چا دے؟
 آ نظر ئے چہ پہ شان د پلوشو دے د آفتاب!

سوال

یو خودداره غریب دا ہسے رنگ وینا کرلہ خپل خدائے تہ
 نہ شم زہ کولے کولے ستا لہ درد د فقیرئے
 مکر پوہ مے کرہ لیر دا ہم فرشتے پہ اجازت ستا
 ورکوی سپکو سرو تہ دغہ لوئے امیرئے؟

د خوشحال خان وصیت

د ملت پہ یو وحدت کښے قبائل دے ورک کړی خان
 چه پرے نوم د افغانیانو په دنیا کښے شی بلند
 زه په هغو تورزنانو شاه زلمو باندے مین یم
 اچوی چه کوم په ستورو د آسمان باندے کمند
 له مغل ځنډه هیڅکله لاندے نه دی په هېڅ خیز کښے
 دا د غرونو نازولی چه په غرونو کښے کړی ژوند
 اے منگریه! او به وایم تا ته زه د زره خبره
 خوشحال خان هغه مدفن کړو خپل خان لره پسند
 چه سیلی د غرونو هلته زما لور ته راوړے نه شی
 د مغل شہسوارانو د وړے پښو نه د سمند!

نادر شاہ افغان

لہ حضور د حق ئے راوڑے شو تابانہ مرغلرے
 ہغے وریخ چہ رگ د سگل نہ جوڑوی تار د نفس
 پہ سنخ لار کنبے چہ جنت مے اولیدلو شوم بے تابہ
 زہ مے اوغوبتہ دے حائے کنبے اودریرم پہ ہوس
 لہ جنت دا آواز راغے منتظرہ دی و تا تہ
 د ہرات او د کابل ہم د غزنی سبزہ نورس

د نادر د سترکو اویسکے د لالہ پہ داغ شیندہ تہ
 پہ دا شان چہ دغہ آور ئے بیا دوبار مہ مہ کوہ تہ

خودی اوسوزه وه ورکړه بل یو تاب
 دے جهان له ورکړه بل یو انقلاب!

حال او مقام

زړه ځه وی بیدار او هم ژوندی نو به رو رو
 بنده ته وربخښی نظر لرونکی نور چشمان
 احوال او مقاماتو باندی هر شه دی موقوف
 بدل هره لحظه وی د سالک زمان مکان
 لفظونو په معنو کښی فرق نشته خو بیا هم
 اذان د ملا یو شیز، د غازی دے بل اذان
 دے یکی یو فضا کښی که کوی دواړه الوت
 جهان د قجیر بیل دے، د شاهین دے بیل جهان!

د تاتاری خوب

شوکماران چرتہ پیران او عالمان شو
 چرتہ شو بچی غتہ سترکی د ترسا
 د ملت او دین خادر پارہ پارہ شو
 شوہ ریشے ریشے د ملک او قام قبا
 دے ایمان زما قائم خو ہسے نہ چہ
 پہ خورلو د لمے شی خس لکیا
 د هوا تندو چیو کبھے دہ را کبھے
 موئے خاورہ سمرقند د بخارا
 کبھے چاپیرہ چہ لہ خان نظر کوسہ (۱)
 بلا کبھوتے خان غمے محسوسومہ
 یو ناگاہ د سمرقند خاک پہ لہزان شہ
 د تیمور لہ قبرہ پورتنہ شہ یو نور
 پہ سپین والی کبھے سرخی ئے د شفق وہ
 غیر ئے او کپڑہ چہ زہ روح یم د تیمور
 قلا بند کہ شاہ زلمی مے د تاتار شول
 د اللہ تقدیر ہرگز نہ دے محصور
 تقاضا د ژوندانہ آیا ہم دا دہ
 تورانے د تورانی د وی تربور؟

(۱) د فارسی شعر الفاظ داسے دی :

بگرداگرد خود چندایکہ بینم بلا انگشتی و من نگینم
 معلومہ نہ دہ چہ دا د چا شعر دے - کمان دا دے چہ
 نصیرالدین طوسی پہ ”شرح اشارت“، کبھے نقل کپڑے دے -

افسوس بيا هم سل افسوسه چه دا تہ ولے باز نہ شوے
 تا او نہ ليدل په سترگو، فطرت شه کړې اشارات
 د تقدير د قاضي کوره د ازل نه دا فتوی ده
 د گناه د کمزورتيا له سزا سرک د مفاعلات!

سينما

چه 'بتان پکښه جوړيږي هم خرڅيږي برملا
 دا صنعت د آذرني دے، که نه دا ده سينما!
 آ صنعت نه وو هيڅ کله، طريقه د کافرني ده
 دا صنعت نه دے هيڅکله، د جادو ده مشغولا
 آ د تيرے زمانے د ملتونو يو مذهب وو
 سينما سوداگري ده که ئے کورے نن صبا!
 هغه خاوره د دنيا ده، دغه خاوره د دوزخ ده
 'بتخانه هغه د خاورو، د ايرو 'بتخانه دا!

ابوالعلا معری (۱)

وائی دا چہ معری بہ کله غوشہ نہ خورلہ
 تیروں بہ پہ میوو او سبزو ئے خپل اوقات
 یو اشنا ئے وریت تنذرے یوہ ورخ ور اولیرلو
 وے کیدے شی پہ دے چل ئے زرہ کرم غوشے تہ رامات
 دا خوراک تر و تازہ چہ پہ نظر د معری شو
 داسے اوویل لیکونکی د غفران (۲) او لزومات (۳)
 اے مرغیہ خوراکیہ لیر خو دا اونیاہ ما تہ
 کومہ ستا ہغہ کسناہ دہ چہ ئے دا دے مکافات

(۱) ابوالعلا معری د عربی ژبے د یو مشہور شاعر نوم دے -

(۲) غفران: ”رسالة الغفران“، د معری د یو مشہور کتاب
 نوم دے -

(۳) لزومات: د ہغہ د قصیدو نوم دے -

د پنجاب پیرزاں گانو تہ

زہ د شیخ مجدد (رح) قبر تہ حاضر شوم یوہ ورھے

چہ پہ زمکہ د دے خاورے پورته ہر پلہ انوار

د دے خاورو لہ ذرو نہ شرمندہ دی واہ ستوری

پہ دے خاورو کئیے پت پروت دے چہ خاوند وو د اسرار

چہ کردن ئے بنکتہ شوے جھانگیر پہ وراںدے نہ وو

چہ د دہ د کرمے ساہ نہ کرمی مونتے ہر احرار

ہغہ ہند کئیے نگہبان چہ د ملت د سرمایے دے

ان پہ وخت چہ پاک اللہ دے کرزولے خبردار

عرض مے اوکرو چہ و ما تہ فقیری د او بجنیل شی

زما کسی خو بینا دی و لیکن نہ دی بیدار!

دا آواز راغے چه بس نور سلسله د فقر بند شوہ
 خاوندان د نظر ملک نہ د پنجاب شولو بيزار!
 تیکاونپہ د عارف نہ دہ ہغہ سیمہ چه ہغے کسے
 پہ کوپڑی د فقر جگہ چه شملہ وی د دستار!
 ولولے د حق باقی وے پہ کوپرو د فقیرانو
 دے شملو کسے اوس نشے دی خدمتونه د سرکار!

سیاست

پہ دے لوبہ کسے لازم دہ چه پہ نخبہ مرتبے شی
 د لوبغاری عنایت دے تہ تے سور زہ پیادہ!
 اے بے کسہ پلہ تہ ہم یوہ کوئتہ تے بیقدرہ
 د سوارہ نہ ہم دہ پتہ د لوبغاری ارادہ!

جدائی

نمر تہ سکورہ، زر زری تار نہ لگیا دے
 شادر 'ووودی دنیا کئی لہ د انوار
 تہ بہ واٹے دا عالم مست او خاموش دے
 د ہر چیز پہ نصیب شوے دے دیدار
 دریا بونہ، غرونہ، ستوری کہ سپورمئی دہ
 بے صبری، فراق نہ شہ وی خبردار
 ما سرہ د بیلتانہ بنائی غمونہ
 دہ آشنا چہ دغہ خاورہ د بیلتونہ!

خانقاہ

اشارے دی کہ رمزونہ، موزون نہ دی دے دوران لہ
 شعر نہ شہ جوڑولے، زہ پہ شان د شاعرانو
 شول رخصت ہغہ، چہ وئیلے بہ ئے قم باذن اللہ شہ
 زیارتونہ دی نیولی منجاور یا سکورکنانو!

فقر

دے یو فقر چہ پخپلہ پکینے بنکار جور شی بنکاری
 دے یو فقر چہ رازونہ د شاہی شکر کندوی
 دے یو فقر چہ ئے خلق خوراک کپل ہم زرہ ستپی
 دے یو فقر چہ ئے خاورہ د اکسیر صفت لری
 دے یو فقر، شبیری ده، پہ دے فقر کینے میری ده
 او میراث د مسلمان ہم سرمایہ ده شبیری !

خودی

پہ عوض د سرو او سپینو چہ خودی خپلہ ور نہ کرے
 چہ شغلہ خپلہ بدلہ پام کوہ پہ شرر نہ کرے
 دا ویلی فردوسی دی چہ بینا ئے وو چشمان
 پہ رنجو د دہ دی سترکے د ہمہ عجم رویشان
 د روپو د پارہ کورہ تند بدخویہ چہ تہ نہ شے
 وایہ ورکے د روپی شی خو پہ خان چہ پاتے تہ شے

وینہ

کہ شتہ وینہ پہ بدن کسبے بیا نہ خوف شتہ نہ ہراس

کہ شتہ وینہ پہ بدن کسبے نو زر کے شتہ بے وسواس

بیش بہا پنکھہ دا چا لہ چہ پہ لاس ورشی بیا ہغہ

نہ پہ سپینو کوی سینہ، نہ ٹے غم وی د افلاس!

پرواز

یوہ ورخ وئے دا ہسے د صحرا مارغہ تہ اووے

د رنگ بوٹی د غمکدے دے پہ ستم باندے بنیاد

بال و پر کہ چرے ما تہ رانجھیلے پاک خاوند وے

نو تازہ لہ دے نہ زیات بہ دا عالم وے د ایجاد!

د ابلیس عرضداشت

کره ابلیس خبره داسے خداوند د کُل جهان ته

د آدم د موتی خاورے، سُور اور جور شو هیتناک

په روح خوار، په بدن خورب، ثقه ناک، پت په جامه دے

دے په زړه باندے مرکوئے، دے ئے عقل پوخ چالاک

د مشرق په شریعت کبیرے چه ناپاک کوم شرے کنزول شی

د مغرب عالمان واره پرے فتویٰ کپری چه دے پاک

تا ته دا معلومه نه ده چه حوران د جنت واره

د جنت د ورائیدلو په سودا کبیرے دی غمناک

د جمهور ابلیمان واره مشران د سیاست دی

ضرورت ما ته نور نشته چت نه لاندے د افلاک!

فلسفی

ویستہ نئے لوئے وو خو جرات غیرت نئے ہیخ نہ لرہ
 حکیم د راز د محبت نہ بے نصیب پاتے شہ
 شو کہ فضا کسبے قجیر اوگرخید پہ شانے د باز
 د ژوندی بنکار له خوړ لذت نہ بے نصیب پاتے شہ!

شاهین

اوکړه ما د خاورو له هغه اډانړے ډډه
 نوم چرته چه د رزق دے په تیاره د خوړلو
 زه حان له بیابان کسبے په خلوت کسبے حکمه خوښ یم
 فطرت مے له ازله، د راهب اورسیدلو
 نه باد د پسرلی وی، نه کلچین وی نه بلبیل
 نه رنج لرمه زه د عاشقانو د بدلو

بنہ جواب ونے لہ ورکپ د صحرا مارغہ دا ہسے
 غضب دا چہ تا تہ عدل بیکارہ شوے دے بیداد
 بہ پرواز کسبے چہ کوم خونددے دغہ حق د ہغوئی نہ دے
 د قبضے نہ چہ د خاوروئے وجود نہ وی آزاد!

د مکتب شیخ تہ

د مکتب د شیخ مثال د یو معمار دے
 لوئے ہنرئے دے بس روح انسانی
 ستا د پارہ دا نکتہ دہ دلپذیرہ
 چہ وئیلے دہ حکیم۔ قاآنی
 ”د نمر مخے تہ دیوال مہ وہہ پام کپہ
 خپل انگنر کہہ چرے غوارے نورانی،“

که د کلی که د بنار دی، مسلمان همه ساده دی
 د کعبے له باسپرانو دوئی جور کړی دی ټان!
 نذرانه نه ده، دا سود دے، د حرم پیران ئے اخلی
 د فریب مگر خرقو کښے دی انغښتی بنریاکان!
 په میراث ئے رسیدلی د پیرئی دغه کدئی ده
 د بازانو په ټایونو قابض شوی دی کارغان!

د هارون آخری نصیحت

زنکدن کښے هارون اووئیل خپل زوی ته
 په دے لار په کله ته هم شے روان
 فرېشته د مرگ کافر لیدلے نه شی
 ولے نه ده مسلمان ځنې پنهان!

لازم دے د باغونو چمنونو نہ پرہیز
 لری چہ اداکانے دوئی د زرونو د راکسبلو
 غازی غوندے چہ کلہ شاہ زلمی اوکری مگذار
 هوا د بیابان ئے کپری جوکھ د لکیدلو
 زہ وری ہرگز نہ یم د کور کوپو او کونترو
 زاہد غوندے د باز وی طریقہ د ژوند کوولو
 غوتہ کنیے اوپیدل پہ شاہ، او بیا غوتہ کیدل
 بانہ مے لتولے دا د وینے تودوولو
 مشرق دے کہ مغرب دے، دا دنیا دہ د زرکانو
 ۔ کچہ شین آسمان زما دے خائے د گرخیدلو
 زہ یم لکہ درویش پہ دنیا کئی کنیے د مارغانو
 شاہین یم غم مے نشتہ ہیخ د جالے جوپولولو!

باغی مرید

سکورہ مونیر کرہ د خاورو یو دیوہ قدر ہم نشتہ
 بل خوا کور د پیر صاحب دے پہ بجائی باندمے روبان

د افکارو آزادی

له پریوتو فطرت خپل نه چه لائق د آلتو نه دے
 خود انجام د دے بے کاره مرغوی دے پریوتل
 حائے د ناستے د جبرئیل هم کوره هره سینہ نه ده
 کار د هر یو فکر نه دے د جنت مارغان نیول
 هغه قوم لره شوخی د اندیبنی وی خطرنا که
 چه افراد د کوم یو قوم وی بے مهاره کړحیدل
 خداداد فکر نه شو که زمانه ده نن روښانه
 دا د فکر آزادی ده د ابلیس ښائیلے چل !

د نفسیاتو ماہر تہ

کہ جرأت لری نو تیر شه د افکارو د دنیا نه
 د خودی دریاب کسے پتے دی لا پاتے جزیرے
 نه شی ہیخ بنکاره کیدلے د دے پت قلم رازونه
 د کلیم (ع) په کذار شو چه ته دغه او نه شیرے!

یورپ

سو کسے ناست دی د مودو نه د یهودو سودخواران
 کیدر توب مخکسے د دوئی چه تینگیدے نه شی پرانگان
 خود پخپله به راپریوزی لکه وی پخه میوه چه
 په حولی کسے د چا کورئی چه پریوزی فیرنکیان!
 (ماخوذ له نطشه نه)

زمرے او قچر

زمرے

تہ د دشت بیابان تولو اوسیدونکو نہ ئے حان له

پلار نیکہ دے وایه شوک دی او د کوم قام نہ ئے تہ؟

قچر

حضور تا زما ماما ہم جوڑے نہ دے پیژندلے

د شاہی اصطلبل فخر چه هوا په شان کپی تلہ!

(ماخوذ له جرمن نہ)

میرے او عقاب

میرے

زہ پائمال خوار او خستہ یم ہم درد مند
ستا مقام پہ تھ لہ ستورو دے بلند؟

عقاب

تہ خپل رزق لتوے پہ منح د خاورو کسبے د راہ
آسمانونہ نہہ وارہ نہہ راجی سے پہ نگاہ!
